

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

CILJI STANOVALCEV KOT VODILO ZA IZBOLJŠANJE
KVALITETE ŽIVLJENJA V DOMU NINE POKORN GRMOVJE

Mentor: As. dr. Nino Rode

Marina Marinović

Somentorica: As. mag. Jelka Škerjanc

Ljubljana 2008

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Marina Marinović

Naslov naloge: Cilji stanovalcev kot vodilo za izboljšanje kvalitete življenja v Domu Nine
Pokorn Grmovje

Kraj: Ljubljana

Leto: 2008

Število strani: 121

Število tabel: 6

Število grafikonov: 0

Število prilog: 1

Mentor: As. dr. Nino Rode

Somentorica: As. mag. Jelka Škerjanc

Deskriptorji: totalne ustanove, deinstitutionalizacija, od koncepta skrbi k pravicam, individualno načrtovanje, ad hoc načrt, posebni socialni zavodi, Dom Nine Pokorn Grmovje

Povzetek:

V posebnem socialnem zavodu Domu Nine Pokorn Grmovje sledijo procesom deinstitutionalizacije, tako da si prizadevajo za alternativne oblike bivanja v skupnosti in zagotavljanje kvalitetnih oblik bivanja v še obstoječi instituciji. Z individualnim načrtovanjem zaposleni ugotavljajo in se odzivajo na potrebe stanovalcev. V diplomski nalogi obravnavam cilje uporabnikov, ki so jih navedli v svojih ad hoc načrtih. Uporabniki so skozi cilje odgovarjali na vprašanja študentov, kaj pogrešajo v vsakdanjem življenju v domu, katere so pomembne spremembe za izboljšanje kakovosti življenja v zavodski oskrbi. Z raziskavo naj bi zaposleni dobili vpogled o potrebah stanovalcev, na katere se naj bi tudi ustrezno odzvali.

Title: Goals of residents as a guide for improving the quality of their life in long term residential social institution Dom Nine Pokorn Grmovje

Deskriptors: total institutions (asylums), deinstitutionalization, from concept of care to rights, individual planning, ad hoc plan, long term residential social institutions, Dom Nine Pokorn Grmovje

Abstratct:

In the long term residential social institution Dom Nine Pokorn Grmovje, follow the process of de-institutionalization, to organising support for residents for living in the community instead of living in the institution. In an individualised approach, the residents identified goals to improve the quality of their living. The goals were gathered with the method of individual planning, and written down in an ad-hoc plan. The residents defined their goals according their estimation of what they were missing in the institution and would contribute to the improvement of their every day living. The results of this research bring professionlas and management of the institution information about the residents' ideas on changes towards what they considered relevant in their life in the institution.

PREDGOVOR

V diplomski nalogi sem se lotila analize ciljev stanovalcev Doma Nine Pokorn Grmovje, ki so jih navedli v svojih ad hoc načrtih, izdelanih po metodi individualnega načrtovanja z udejanjanjem ciljev.

Z metodo individualnega načrtovanja sem se prvič seznanila v tretjem in potem še v četrtem letniku študija, kjer sem tudi sama sodelovala pri nastajanju takšnega dokumenta. Po uspešno zapisanem in implementiranem načrtu z uporabnico, ki živi v svojem domačem okolju, sem tako na pobudo As. mag. Jelke Škerjanc dobila vpogled še v načrte uporabnikov, ki živijo v instituciji, konkretnije v posebnem socialnem zavodu Domu Nine Pokorn Grmovje. Ravno v tem času so študentje 4. letnika Fakultete za socialno delo, smer Skupnostna skrb, pomagali pri nastajanju ad hoc načrtov. Življenje uporabnika v zavodu se razlikuje od življenja izven zavoda. Zavodi so svojevrsten svet, precej drugačen od preostalega zunanjega sveta. Vse aktivnosti so omejene na en sam prostor, zato se tudi potrebe ljudi razlikujejo. Želela sem pogledati cilje in potrebe ljudi, ki so nameščeni v posebnih socialno- varstvenih zavodih.

Pričujoča naloga se ukvarja z enim virom podatkov. To so podatki zbrani iz ciljev stanovalcev, ki so se opredelili, da vidijo svojo prihodnost v Domu. Za tiste, ki se v Domu v prihodnosti ne vidijo, so strokovne delavke pisale individualne načrte in skupaj z njimi iskale možnost za uresničitev v teh načrtih zapisanih ciljev.

Ker torej gre za uvajanje sprememb, ki ne predvidevajo večjih dodatnih denarnih, organizacijskih in drugih virov in se pri izvedbi osredotočamo na obstoječe še neuporabljene vire v institucionalnem okolju ali v posameznikovem življenjskem okolju, so bili cilji zapisani v ad hoc načrt (Škerjanc, 2006). Stanovalci so odgovarjali na vprašanje, kaj pogrešajo v vsakdanjem življenju v Domu. Iz pridobljenih podatkov sem ugotavljala spremembe, ki so jih stanovalci navedli za izboljšanje kakovosti življenja v Domu. Raziskava naj bi predvsem pripomogla k vpogledu zaposlenih o potrebah stanovalcev, na katere naj bi se tudi ustrezno odzvali.

V nalogi bom uporabljala izraza stanovalci in uporabniki. Pod izrazom uporabnik razumem posameznika, ki vstopi v sistem socialnega varstva in prejema socialno varstvene storitve. Pod pojmom stanovalec pa posameznika, ki je nameščen v zavodski oskrbi. Svojo odločitev o izboru poimenovanj utemeljujem s socialnim modelom, ki ga bom predstavila v nadaljevanju naloge. Največja težava s poimenovanji, po Škerjančevi (2004: 12), je v tem, da se ne osredotočajo na to, kaj človek zna, zmore, želi, temveč se opirajo na to, kar ne zmore in v čem odstopa od povprečja. Tekom študija sem ob spoznavanju različnih institucij tudi sama za prejemnike socialno-varstvenih storitev večkrat zasledila poimenovanja, kot so varovanci, gojenci, oskrbovanci. Ti izrazi izvirajo iz medicinskega modela obravnave in predpostavljajo, da ti ljudje potrebujejo nekoga, ki bi jih varoval in čuval, ker sami niso sposobni samostojnega življenja. Sama sem se velikokrat že prepričala v to, da je takšno mnenje zmotno in da ljudje v različnih institucijah zmorejo veliko več, kot jim pripisujemo. Zato se mi zdijo takšna poimenovanja znotraj zavodov zelo sporna.

Zahvaljujem se mentorju As. dr. Ninu Rodetu in somentorici As. mag. Jelki Škerjanc za strokovno podporo in vodenje pri nastajanju naloge.

Hvala stanovalkam in stanovalcem Doma Nine Pokorn Grmovje, nekdanji direktorici mag. Zdenki Ferlež, socialni delavki Mileni Mihelin in ostalim zaposlenim za vso prijaznost in topel sprejem.

Predvsem pa hvala moji družini, ker je vseskozi verjela vame.

KAZALO

PREDGOVOR	3
TEORETIČNI DEL	9
1 UVOD	9
1.1 ZAPIRANJE LJUDI V USTANOVE	9
1.2 DEINSTITUCIONALIZACIJA	11
1.2.1 Deinstitucionalizacija v Sloveniji.....	13
1.3 TEORETIČNI KONCEPTI IN POJMI, ODGOVORNI ZA PREOBRAT PRI DELU Z LJUDMI	14
1.3.1 Zamenjava medicinskega modela obravnave s socialnim modelom.....	16
1.3.2 Od koncepta skrbi k pravicam in spremljajoči koncepti	17
1.4 INDIVIDUALNO NAČRTOVANJE	21
1.4.1 Individualni načrt.....	24
1.4.2 Ad hoc načrt.....	26
1.4.3 Načrt na zalogo.....	27
1.4.4 Stroškovnik z implementacijo in oceno storitev	28
1.5 POSEBNI SOCIALNI ZAVODI KOT OBLIKA INSTITUCIONALNEGA VARSTVA.....	29
1.5.1 Opredelitev posebnih socialnih zavodov	30
1.6 PRAVNE PODLAGE ZA DELOVANJE POSEBNIH SOCIALNIH ZAVODOV	33
1.6.1 Ustava Republike Slovenije.....	33
1.6.2 Zakonska opredelitev posebnih socialnih zavodov	34
1.6.3 Ostali zakoni in predpisi.....	35
1.7 DOM NINE POKORN GRMOVJE	36
1.8 ELEMENTI TOTALNE USTANOVE V DOMU NINE POKORN	39
1.8.1 Zaprtost pred zunanjim svetom	39
1.8.2 Razosebljanje stanovalcev	40
1.8.3 Gospodovalnost osebja in odvisnost stanovalcev.....	41
1.8.4 Nagrajevanje in kaznovanje.....	42
1.8.5 Delo in prosti čas	42
1.8.6 Institucionalne ceremonije.....	44
RAZISKOVALNI DEL.....	46
2 PROBLEM.....	46
3 METODOLOGIJA.....	47
3.1 VRSTA RAZISKAVE	47
3.2 VIR PODATKOV	47
3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE	48
3.4 ZBIRANJE PODATKOV	48
3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	48
4 REZULTATI.....	49
4.1 IZPIS CILJEV STANOVALCEV IN OŠTEVILČENJE	49
4.2 RAZDELITEV CILJEV V POSAMEZNE KATEGORIJE.....	70
4.3 MERJENJE FREKVENCE CILJEV PO KATEGORIJAH.....	84

5 RAZPRAVA.....	92
6 SKLEPI	96
7 PREDLOGI.....	98
8 LITERATURA IN VIRI	99
8.1 KNJIGE IN ČLANKI.....	99
8.2 INTERNETNI VIRI	101
9 POVZETEK.....	102
10 PRILOGE.....	104
10.1 IZPIS IZJAV STANOVALCEV	104

SEZNAM TABEL:

Tabela 1: Oblikovanje izjav stanovalcev v cilje.....	49
Tabela 2: Umestitev ciljev v posamezne kategorije.....	71
Tabela 3: Merjenje frekvence v kategoriji Interesne dejavnosti	84
Tabela 4: Merjenje frekvence v kategoriji Bivanje v Domu	86
Tabela 5: Merjenje frekvence v kategoriji Stiki	88
Tabela 6: Merjenje frekvence v kategoriji Skrb za sebe	90

TEORETIČNI DEL

1 UVOD

V teoretičnem delu bom najprej pogledala, kako je prišlo do zapiranja ljudi v ustanove in posledično, zaradi škodljivih lastnosti ustanov za človeka, tudi do deinstitutionalizacije. V nadaljevanju se bom dotaknila tudi teoretičnih konceptov in pojmov, ki so odgovorni za preobrat pri delu z ljudmi. Nadalje bom opisala metodo individualnega načrtovanja; kako je metoda nastala in se izoblikovala v svetu in pri nas, katere so temeljne značilnosti metode ter opisala tri različne oblike zapisa, ki jih najpogosteje uporabljamo za načrtovanje socialno-varstvenih storitev. Dotaknila se bom tudi posebnih socialnih zavodov kot ene od oblik institucionalnega varstva, ki jih imamo pri nas in predstavila poseben socialni zavod Dom Nine Pokorn Grmovje. Nazadnje bom poskušala prepoznati tudi elemente totalne ustanove v Domu Nine Pokorn Grmovje.

1.1 ZAPIRANJE LJUDI V USTANOVE

Proces zapiranja ljudi v velike ustanove se je uveljavil v 19. stoletju, in sicer kot temelj pomoči deprivilegiranim skupinam. Pri nas smo poznali take ustanove (ubožnice, blaznice) že v 19. stoletju in še prej, pravi razcvet pa so doživele po drugi svetovni vojni (Flaker, 1998: 5).

Goffman je ustanove razdelil v pet skupin:

- ustanove za tiste, ki ne morejo skrbeti zase, vendar so nenevarni za socialno okolje (zavodi za usposabljanje z izjemo vzgojnih zavodov, domovi za ostarele);
- ustanove za tiste, ki ne morejo skrbeti zase in so za okolico nehote nevarni (leprozoriji, klinike in bolnišnice za nalezljive bolezni);
- ustanove za zavarovanje skupnosti pred za socialno okolje nevarnimi posamezniki (zapor, vzgojni zavodi, prevzgojni domovi, bolnišnice in azili za duševno bolne);

- ustanove za izvajanje delovnih nalog (internati, vojašnice, tabori);
- ustanove za verski umik (samostani).

Za vse ustanove je bolj ali manj značilno, da zajemajo čas in zanimanje svojih članov. Ustanove, ki pa zajamejo vse vidike posameznikovega življenja (od dela, zabave, rekreacije itn.) zaradi totalnega zajetja, Goffman poimenuje totalne ustanove. Totalnost zajetja kažejo tudi ovire, ki ločijo ustanove od zunanjega sveta. To so navadno visoki zidovi, gozdovi, močvirje ipd.

Temeljne značilnosti totalnih ustanov so po Goffmanu naslednje:

- vsi vidiki življenja potekajo na istem kraju in pod isto oblastjo,
- vsaka faza dnevne aktivnosti poteka pred velikim številom drugih ljudi, ki so enako obravnavani in od katerih zahtevajo, da delajo isto stvar skupaj,
- za vse dejavnosti obstaja urnik, ki je vsiljen od teles uradnikov s sistemom eksplicitnih formalnih pravil,
- razne vsiljene dejavnosti sestavljajo enoten racionalni načrt z namenom, da se zadovolji uradni cilj ustanove (op. cit.: 18–20).

Zaradi teh lastnosti so Goffman in tudi drugi v petdesetih letih prejšnjega stoletja začeli poudarjati škodljive lastnosti, ki jih ima institucionalizacija za človeka. Eden od naših znanih kritikov, Vito Flaker (1999: 21–24), pravi, da je bivanje za človeka v ustanovah škodljivo najprej iz etničnih razlogov, ker krši državljanske in človeške pravice (pravico do prostosti, do zasebnosti, do osebne integritete) in ker se pojavljala institucionalno nasilje (dominacija osebja in nasilje nad varovanci, izrazita odvisnost varovancev od osebja ...). Naprej je bivanje v institucijah škodljivo iz strokovnih razlogov, ker velike ustanove povečujejo stigmo (segregacija, bivanje v ustanovi zapečati usodo človeka v očeh drugih), ker je bivanje v zavodu za človeka osebno škodljivo (osebno identiteto nadomesti institucionalna identiteta bolnika, človek začne zanemarjati svoj videz ...), poleg tega pa institucije onemogočajo tudi učinkovito strokovno pomoč (zdravila se uporabljajo za boljše upravljanje z varovanci, izoliranost zmanjša zmožnost vpliva svojcev, onemogočeno je celostno psihosocialno spoznavanje varovancev ...). Kot tretje pa obstajajo še ekonomski in politični razlogi, ki kažejo na to, da je skupnostna skrb tudi za najtežje prizadete lahko cenejša kot zavodska, če pri tem upoštevamo še kvaliteto in učinkovitost obravnave, pa prednost skupnostnih oblik ni vprašljiva. Poleg tega tudi zavodi zahtevajo velike

kapitalske investicije, stanovanje za stanovanjsko skupnost pa je mogoče prodati takoj, ko le-to ni več potrebno.

Tanja Lamovec (1995: 32) navaja posledice za človeka, ki jih povzroča dolgoletna hospitalizacija. Te so: odvisnost od zdravil, dosmrtna stigmatizacija, znižano samospoštovanje in zaupanje vase, utrditev lažnega jaza, zatiranje pristnega občutenja in izražanja, spremenjeni odnosi z družino, spremenjeni odnosi na delovnem mestu, spremenjeni odnosi s prijatelji, izguba ciljev v življenju.

V totalni ustanovi se vsakodnevno srečujemo s kršenjem človekovih pravic. Zavirškova (1996: 63) pravi, da se zatiranost in marginaliziranost ljudi s prizadetostmi na vsakdanji ravni kaže v tem, da so jim poleg odvzema samoumevne kredibilnosti, ki je podeljena odraslemu subjektu, pogosto odvzete temeljne državljske pravice, izhajajoče iz ustave. Odvzeta jim je npr. pravica do enakovrednega šolanja in zaposlitve, vstopa v stavbe, možnosti za kolikor toliko samostojno življenje, ob poslovni sposobnosti pa jim je pogosto odvzeta tudi volilna pravica in pravica do uradnega zagovornika.

1.2 DEINSTITUCIONALIZACIJA

Izraz deinstitutionalizacija povezujemo z zapiranjem in odpravo velikih ustanov. Ta izraz zajema bodisi premik iz azila v skupnost in trend zmanjševanja hospitalizacij in časa preživetega v bolnišnici bodisi družbeno gibanje, ki je k temu prispevalo. Ko govorimo o deinstitutionalizaciji, mislimo na družbene okoliščine, ki so prispevale k odpravi totalnih ustanov in iskanju skupnostnih alternativ glede skrbi za ljudi, ki tako skrb potrebujejo. Prav tako pa mislimo tudi na konkretno ideologijo, ki se je izražala v kritikah, programih in zavestnih inovacijah na področju duševnega zdravja in drugod. Deinstitutionalizacija pa hkrati ne pomeni zgolj zapiranja velikih bolnišnic (dehospitalizacija) in ustvarjanja zunaj bolnišničnih oblik zdravljenja, temveč tudi spremembe v samem obravnavanju duševne stiske, ki upošteva tudi socialne in predvsem kontekstualne vidike duševne stiske. Deinstitutionalizacija je torej hkrati premik iz azila v družbo in hkrati tudi družbeno gibanje, ki se za ta premik prizadeva. (Flaker 1998: 157)

Italija in Anglija veljata za zgled pri izpeljavi procesa deinstitutionalizacije, saj sta bili pri tem najučinkovitejši. Ni jima šlo samo za zapiranje velikih psihiatričnih ustanov, ampak tudi za, kot pravi Flaker (op. cit.: 187), »ustvarjanje novih služb, ki jih nadomestijo«. V nadaljevanju bom povzela oba modela, ki ju v svoji knjigi *Odpiranje norosti – vzpon in padec totalnih ustanov*, opisuje Vito Flaker (op. cit.: 187–229).

Začetnik deinstitutionalizacije v Italiji je bil Franco Basaglia (1924–1980), ki je z radikalnimi ukrepi spremenil delovanje terapevtskih skupnosti. Terapevtske skupnosti niso bile več dodatno sredstvo discipliniranja varovancev, ampak so postale skupščina, na kateri so sodelovali uporabniki in osebje. Uporabniki so tako prvič dobili priložnost povedati svoje mnenje o vsem, kar se jim je dolga leta dogajalo. Sledilo je še nekaj sprememb, ki so izboljšale življenje varovancev. Začeli so izvajati politiko odprtih vrat, ki je prinesla odpiranje oddelkov, prost pretok ljudi itd. Novost je bila tudi ta, da so pomoč pri vzdrževalnih delih, v kuhinji, na vrtu pričeli plačevati.

Naslednji korak, ki je sledil, je bil odhod iz bolnišnice. To pa je pomenilo: ustvarjanje služb, ki podpirajo varovance v življenju v skupnosti in odpravo bolnišnic. Prvi del jim je uspelo delno uresničiti, drugega pa ne, saj so naleteli na odpor lokalnih oblasti. S tem pa se je hkrati tudi potrdilo, da je proces deinstitutionalizacije predvsem političen proces. Izkušnja iz Gorice nam je pokazala, da je za uspešen proces deinstitutionalizacije potrebno sodelovanje tako zaposlenih v instituciji kot tudi lokalnega okolja in politike.

V Angliji je proces deinstitutionalizacije potekal drugače. Vlada je pri koncu šestdesetih let zapovedala, da se morajo velike psihiatrične bolnišnice zapreti, vendar pa se vse do konca osemdesetih in začetka devetdesetih let niso množično zapirale. Medtem časom so nekatere prostovoljne organizacije ustanovile različne skupnostne službe (dnevni centri, stanovanjske skupine). Tekom let pa je vseskozi naraščala ideja o preobrazbi velikih ustanov, razvili so uporabniško gibanje in si pridobili ogromno znanja. V devetdesetih so sprejeli Zakon o skupnostni skrbi (Community Care Act), ki se deli na tiste, ki storitve kupujejo (purchasers) in tiste, ki jih ponujajo (provides), ter tako omogočil individualizacijo socialnih in zdravstvenih storitev. V proces so bili vključeni tudi t. i. preselitveni timi, katerih naloga je bila ugotoviti

potrebe ljudi v bolnišnici, usposobiti jih za preselitev v skupnost, hkrati pa tudi zagotoviti nove službe v skupnosti.

Lamovec (1995: 199–201) pravi, da je ena od napak deinstitutionalizacije, da so skušali celoten proces izpeljati prehitro. Pri tem so pozabili, da oseba, ki je velik del življenja preživela v ustanovi, ne more čez noč spremeniti življenjskega sloga. Skupino ljudi so kar čez noč preselili, ne da bi ji povedali kam, pri tem pa so popolnoma spregledali strahove in negotovosti teh ljudi. Dogajalo pa se je tudi to, da so izvajalci vse povprek poskušali izpolnjevati njihove želje, namesto da bi jih naučili poiskati vzvode za samostojno življenje. V ZDA pa se je dogajalo tudi to, da so nekateri oskrbovanci ostali na cesti, ker se državne in lokalne strukture niso mogle sporazumeti o financiranju. Omenja tudi pet elementov, ki pripomorejo k uspešnosti deinstitutionalizacije, in sicer:

- dolgotrajna in temeljita priprava,
- svobodna odločitev,
- jasna pravila in pogoji bivanja v skupnosti,
- učenje vsakdanjih spretnosti in samostojnega življenja ter medsebojne pomoči,
- vzdušje realističnega optimizma pristne naklonjenosti in močan občutek pripadnosti skupini.

1.2.1 Deinstitutionalizacija v Sloveniji

Ko govorimo o deinstitutionalizaciji na naših prostorih, mislimo na: procese prestrukturiranja kapacitet za duševno bolne v socialnih zavodih (s poudarkom na tistih, ki po starostnem kriteriju ne sodijo tja) in njihova preselitev v skupnostne oblike oskrbe, skrajševanje in rdečenje hospitalizacij v psihiatričnih bolnišnicah, fokusiranje bolnišničnih uslug na resnično medicinske ter skrb za to, da nove skupnostne oblike ne postanejo manjša oblika zavodov, tako v odnosu osebja do uporabnikov kot v smislu segregiranosti novih struktur (Flaker, 1995: 421).

Prvi korak, se je zgodil leta 1987, ko so se prvi stanovalci Zavoda Hrastovec preselili v stanovanjske skupine takratnega novoustanovljenega uporabniškega društva Odbor za družbeno zaščito norosti (pozneje Altra). Pomembnejše spremembe na državni ravni so se začele dogajati po letu 2000, ko so v Zavodu Hrastovec pričeli z reorganizacijo celotnega sistema. Začeli so uvajati drugačne pristope in metode dela z uporabniki. Zavod Hrastovec je prvi zavod pri nas, ki je uvedel skupnostne oblike bivanja. Sledili so mu tudi drugi posebni socialni zavodi (Zavod Prizma Ponikve, Zavod Dutovlje, Dom Nine Pokorn Grmovje), ki so prevzeli nov način dela z uporabnikom in sledijo načelom nacionalnega programa uvajanja skupnostnih oblik bivanja (Cuder 2008: 27).

Deinstitucionalizacijo, ki je v prvotnem radikalnem smislu pomenila zapiranje ustanov in nadomeščanje z ustreznimi oblikami skupnostne skrbi, v postmodernističnem smislu razumemo bolj kot odpiranje navzven in njihovo delovanje po načelih socialnega dela. Socialni model ima pri tem pomen holističnega razumevanja človeka, kar pomeni, da upošteva in zagotavlja možnosti za zadovoljevanje posameznikovih potreb in zagovarja avtonomijo stanovalcev. V nasprotju z njim pa je medicinski model delovanja, ki je usmerjen predvsem v zadovoljevanje bioloških potreb stanovalcev, pri čemer pogosto spregleda in zanika njihove psihološke in socialne potrebe (Milošević Arnold 2003: 30).

1.3 TEORETIČNI KONCEPTI IN POJMI, ODGOVORNI ZA PREOBRAT PRI DELU Z LJUDMI

Teoretični koncepti v večini določajo poglede na družbo in posameznika. Skozi čas se spreminjajo in s pojavom nove miselnosti prinašajo tudi nove pristope ter metode dela, ki jih strokovnjaki uporabljajo pri delu z ljudmi.

V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so se po svetu z novonastalimi gibanji (različnih etničnih skupin, oseb s fizičnimi in duševnimi omejitvami, pripadnikov istega spola), ki so opozarjala na pomen družbene občutljivosti in iskala možnosti za pravičnejše obravnavanje, pojavile teorije opolnomočenja. Predstavljale so kulturno in politično inovativnost ter nove poti delovanja in

participiranja uporabnikov. V osemdesetih letih je nastal koncept državljanstva in državljanskih pravic, ki je še dodatno spodbudil ljudi za odločanje o njihovem lastnem življenju (Smonker, 2004).

Pri nas so vidnejše spremembe na področju socialnega dela nastale v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Po mnenju Zavirškove (1997: 47) so posledica razvoja teorije in prakse na področju socialnega dela v Sloveniji, konca komunističnega obdobja in uvedbe pluralističnega sistema ter tudi posledica vpliva teoretičnih konceptov na področju socialnega dela v zahodnih državah.

Koncepti, ki so po mnenju avtorice pripomogli k spremembam, so naslednji:

- kritika medicinskega modela dela z ljudmi s prizadetostmi in razvoj lastnih modelov pomoči,
- razvijanje skupin za samopomoč,
- participacija uporabnikov pri načrtovanju in vodenju služb,
- razvijanje zagovorniške vloge strokovnih delavcev,
- zavedanje o razlikah med spoloma in pomanjkanju služb za ženske, ki doživljajo nasilje.

Zavirškova tudi ugotavlja, da se je do konca 80. let predvsem konceptualno razvijalo socialno delo, ki je iskalo rešitve za ljudi, za katere se ni predvidevalo dolgotrajno bivanje v institucijah. Za vse druge pa je iskalo klasične institucionalne rešitve, poznane iz 19. stol. Za ljudi z različnimi hendikepi je bila namestitev v različne institucije torej edina prava rešitev (op. cit.: 42–43).

Pred devetdesetimi leti prejšnjega stoletja socialne politike, ki bi izhajala iz družbenega stanja, ni bilo. Revščina tako ni bila predmet političnih razprav, storitvene socialne službe so bile bolj kontrolne in izključevalne. Za fizično in intelektualno ovirane, za »moteče« otroke in mladostnike in vse ostale, ki niso spadali v večinsko podobo družbe pa so obstajale različne institucije. Vse pa so bile odmaknjene iz mest na podeželje, tako da je nastajal vtis, da teh skupin ljudi v družbi ni (Leskošek 2002: 352).

V nadaljevanju bom povzela nove teoretične koncepte in pojme, ki jih v svoji knjigi *Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev* (2006) navaja Jelka Škerjanc in ki so pomembno preoblikovali tako vlogo uporabnika kot vlogo strokovnega delavca.

1.3.1 Zamenjava medicinskega modela obravnave s socialnim modelom

Za medicinski model je značilno, da se pri oblikovanju zakonov, načrtovanju ukrepov in zagotavljanju storitev uporablja medicinska diagnoza kot izhodišče za uveljavljanje pravice do socialno-varstvene storitve. Politika in stroka se ukvarjata z razvrščanjem prebivalstva glede na vrsto diagnoze, ljudje pa postanejo odvisni od sodb in strokovnih ocen zdravnikov, psihologov, socialnih delavcev in drugih strokovnjakov. Medicinski pristop se osredotoča na posameznikove pomanjkljivosti in jim pripisuje težavo izključenosti iz družbe. Medicinski pristop tako raziskuje, kaj je s človekom narobe in v čem odstopa od norme. Ker pa je usmerjen v posameznikove primanjkljaje in okvare, sistematično prezre spretnosti, talente, sposobnosti ljudi in njihov prispevek skupnosti.

Socialni model razumevanja prizadetosti se je začel razvijati v Veliki Britaniji v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja znotraj uporabniškega gibanja UPIAS (Union of the Physically Impaired Against Segregation). Za razliko od medicinskega pristopa umešča vzroke za izključenost v način organiziranosti družbe ter v sledenje idealu popolnega telesa. Socialni model opozarja na ovire, s katerimi se srečujejo posamezniki ali skupine pri uveljavljanju temeljnih človekovih, državljanskih in socialnih pravic, ki ne ustrezajo temu idealu. Predpostavlja, da se ovire, ki onemogočajo vključenost določenih ljudi v družbo, nahajajo v okolju in ne v človeku. »Arhitektonske ovire v okolju, pomanjkanje tehničnih pripomočkov, prilagojenih delovnih mest, osebne asistencije in predsodki so dejavniki, ki postavljajo na družbeno obrobje celotne skupine ljudi, jim preprečujejo vstop v glavne tokove družbe, možnost izobraževanja, zaposlitve, ustvarjanje družine in dejavno sodelovanje v širšem družbenem dogajanju. Težave povzroča način, kako deluje skupnost in ne posameznikovo telo ali um.« (Škerjanc, 2006: 21). Socialni model se zato osredotoča na prepoznavanje in preštevanje teh ovir, da bi se vsem ljudem omogočilo polno participiranje in kakovostno življenje v družbi.

1.3.2 Od koncepta skrbi k pravicam in spremljajoči koncepti

Koncept skrbi: načrtovanje »od zgoraj navzdol«

Za koncept skrbi je značilno, da potrebe posameznih skupin ljudi ocenjujejo strokovni delavci na osnovi strokovne in politične ocene širše sfere potreb, pri tem pa upoštevajo zaposlitev, partnerstvo in potomstvo pa tudi prosti čas. Na takšen način nastajajo enovrstne socialne storitve, ki so načrtovane za povprečne potrebe neobstoječih povprečnih skupin uporabnikov. Neželeni učinki načrtovanja socialno-varstvenih storitev na osnovi splošnih ocen onemogočajo dvig kakovosti življenja uporabnikov teh storitev vsaj iz naslednjih razlogov:

1. posplošene ocene ne morejo v polnosti zajeti obsega posameznikovih potreb po storitvah niti v času niti po vsebini in zato posameznik tudi ne prejema storitev, s katerimi bi lahko izboljšal kakovost življenja,
2. posameznik je prisiljen sprejeti storitve, ki jih ne želi ali ne potrebuje, zato so takšne storitve neučinkovite, saj gre za negospodarno in potratno porabo proračunskih sredstev,
3. posamezniku odvzamejo pristojnosti definiranja svoje situacije in mogočih rešitev, zaradi česar tudi izgubi vpliv nad pomembnimi odločitvami v svojem življenju in se tako znajde v vlogi pasivnega prejemnika družbene pomoči.

Koncept pravic: načrtovanje »od spodaj navzgor«

Ta koncept se je začel postopno uvajati, ko je pravica do kakovostnega življenja postala ena izmed ciljev ZN. Za razliko od koncepta skrbi koncept pravic pri načrtovanju storitev izhaja iz posameznikove ocene potreb po storitvah, s katerimi bo uresničeval svoje življenjske cilje in izboljšal kakovost svojega življenja. Izhodišče individualiziranega načrtovanja je torej posameznik, v pristopu »od spodaj navzgor«. Vsak posameznik oceni svojo situacijo in potrebe po storitvah, s katerimi bo izboljševal kakovost življenja. Cilj in namen zagotovljenih storitev je uresničevanje državljanskih pravic. Na ta način je uporabnik izhodišče za načrtovanje, vzpostavljanje, izvedbo in ocenitev storitve ter upravljaavec tega procesa.

Prednosti individualiziranega pristopa pri načrtovanju storitev so naslednje:

- omogoči načrtovanje storitev, ki jih posameznik potrebuje in to pomeni, da so takšne storitve učinkovite,
 - uporabnik prevzame in zadrži vpliv nad storitvami, posledično pa tudi nad svojim življenjem,
 - krajevnim oblastem prinaša informacije o potrebah občanov po določenih storitvah, kar omogoča učinkovito načrtovanje in razvoj potrebnih storitev,
- na državni ravni zbrane potrebe krajevnih okolij nakazujejo trende, smeri učinkovitega načrtovanja in razvoja, sprejemanje ukrepov, določanje prioritet.

Individualizacija pri načrtovanju storitev omogoča nastanek odzivnih in učinkovitih ukrepov ter storitev, kot so prožno, odzivno in učinkovito načrtovanje storitev ter ukrepov na ravni posameznika, na krajevni ravni in na državni ravni. Z ustreznimi storitvami uporabnik prejme potrebno podporo za uresničevanje življenjskih ciljev in uresničuje pravico do kakovosti življenja. Ocenjevanje potreb na državni skrbi ni ustrezno, ker prinaša enovite pakete storitev za povprečne potrebe neobstoječih povprečnih skupin uporabnikov. Te uporabnikom prinašajo mnoge nevšečnosti, saj so neodzivne, neučinkovite in povzročajo odvisnost, ki jih utrjuje v pasivni vlogi prejemnika.

Jelka Škerjanc zato poziva odgovorne avtorje učinkovitih socialnih storitev, da jih pri uveljavljanju načela kakovosti življenja prebivalstva usmerjata naslednji vprašanji:

1. Kako doseči, da bodo ljudje zadržali vpliv nad svojim življenjem, ko vstopijo v sistem socialnega varstva?
2. Kako doseči, da bo ljudem, ki prejemajo socialne storitve, odvzeti vpliv povrnjen?

Kakovost življenja

Ta koncept je nastal na spoznanju, da višji življenjski standard ne pomeni nujno tudi ugodnejšega življenja ljudi. Izhaja iz nadzora nad viri, s katerimi posamezniki zadovoljujejo svoje potrebe in če je nadzor slab ali pa ga sploh ni, posameznik nima dostopa do njih. To pa vodi do zmanjšanja

življenjskih priložnosti in omejene izbire, zlasti na področju izobraževanja, zaposlovanja stanovanja, preživljanja prostega časa, vse to pa posledično znižuje kakovost življenja posameznika.

Vpliv uporabnika

Pojem vpliv uporabnika je v socialnem varstvu povezan z zatiranjem in družbenim izključevanjem na eni strani ter kakovostjo življenja na drugi strani. Odvzeti vpliv nad odločitvami povzroči, da posameznik nima nadzora nad organiziranjem svojega življenja, ne prejema storitev, ki jih potrebuje in želi, zato nima dostopa do dobrin, ki so v določeni skupnosti namenjene vsem (možnost šolanja, zaposlitve, partnerstva in starševstva ...). Posameznik tako ne more izboljšati kakovosti svojega življenja in se znajde na robu družbe kot nevidni državljan.

Participacija

Pojem participacija označuje odnos med vplivom in sodelovanjem. Kljub temu, da se pojem participiranje v demokratičnih državah pojavlja kot samoumevna kategorija, obstaja več različnih definicij participacije, ki predvidevajo različen obseg vpliva udeležencev. Oblike participiranja, ki udeležencem ne prinašajo večjega vpliva, lahko povečajo integracijo v obstoječi sistem, a jim to še ne omogoča uveljavljanja njihovih interesov.

Kakovost socialno-varstvenih storitev

O kakovosti posameznih socialno-varstvenih storitev razpravljajo mnogi znanstveniki, stroka, izvajalci in politiki, vendar pa se njihove razprave močno razlikujejo od uporabnikov in izvajalcev teh istih storitev. Socialne službe pri definiranju kakovostnih socialno-varstvenih služb izhajajo iz vrednote »kakovosti življenja«, a to načelo je lahko problematično, če pri načrtovanju

socialnih storitev ne izhajajo iz uporabnikovih prioritet, če ni sodelujočega odnosa ali pa če se prezrejo državljanske pravice.

Uporabniki se zavzemajo za ukrepe, ki pomenijo odmik od ustaljene prakse, torej da načrtujejo, ocenjujejo in merijo drugi, in za uvajanje pristopov, ki bodo posamezniku zagotovili načrtovanje in merjenje. Vsaka definicija kakovosti, ki ne upošteva uporabnikovih vrednot in prioritet, je zato nepopolna in omejena.

Jelka Škerjanc v svoji magistrski nalogi (2004) predstavi rezultate večletnega nenačrtnega zbiranja mnenj uporabnikov o kakovosti socialno-varstvenih storitev, ki jih prejemajo v vsakdanjem življenju. Zbiranje podatkov je potekalo od leta 1994 do 2002 po metodi opazovanja z udeležbo, opravili pa so ga v različnih okoljih doma in tudi v tujini. Odgovori uporabnikov so pokazali, da kakovost storitve ni povezana z obsegom sredstev, ki so na voljo, niti stopnjo BDP, niti s politično ureditvijo države, niti statusom organizacije, ampak le od stopnje vključenosti uporabnika v proces načrtovanja, izvajanja in ocenitve storitve. Škerjančeva tako ugotavlja, da »kakovosti storitve ne zagotovijo v prvi vrsti velike vsote denarja, temveč obseg uporabnikovega vpliva na opredelitev lastnih življenjskih ciljev ter na oblikovanje storitev, ki ga bodo pri tem podprle.« (*ibid.*)

Individualizacija

Individualizacija pomeni usmeritev, zbir načel, metod in postopkov za ohranitev ali večanje obsega vpliva uporabnika na načrtovanje, izvedbo, plačilo in ocenitev prejete storitve. Izhaja iz uporabnika in krepi njegov vpliv nad tem procesom. Ključnega pomena sta možnost izbire in ohranitev vpliva nad pomembnimi življenjskimi odločitvami. Tako socialno-varstvene storitve postanejo sredstvo, s katerimi posameznik uresničuje državljanske pravice in si organizira kakovostno življenje v skupnosti.

1.4 INDIVIDUALNO NAČRTOVANJE

Zapoved oz. načelo izhajati iz posameznika pri oblikovanju socialnih storitev se je v osemdesetih letih izrazito pojavilo v ZDA, ko je na področju dela z ljudmi, ki potrebujejo dolgotrajno kontinuirano pomoč, prišlo do nadomestitve koncepta dela s posameznikom (casework) s konceptom vodenja ali menedžmentom primera (case management). Namen koncepta je bil zagotoviti organizacijsko trdnost v skupnosti, koordinacijo razdrobljene ponudbe storitev različnih služb in disciplin ter z individualizacijo, učinkovito organizacijo in vodenjem doseči maksimalne učinke storitev.

V Veliki Britaniji so leta 1992 ta model z reformo deloma prevzeli in ga preimenovali v načrtovanje in vodenje oz. menedžment skrbi oz. oskrbe (care planning in care management). Britanski model skupnostne skrbi deluje kot dvodelen sistem, in sicer na eni strani so naročniki oz. nakupovalci storitev (purchasers), na drugi pa ponudniki oziroma izvajalci storitev (providers). Na tak način so dosegli tudi ločitev med funkcijo načrtovanja in koordiniranja na eni strani in izvajanja na drugi.

V Kanadi se ponekod ustvarili sistem neodvisnega posredništva storitev (independent service brokerage). Ta izhaja iz sistema neposrednega plačevanja, kjer država zagotovi denar, pri zagotavljanju storitev pa uporabnik potrebuje pomoč, ki mu jo ponudi neodvisni posrednik, ki ni povezan z izvajalci storitev. V sistemu neodvisnega posredništva sta funkciji načrtovanja in izvajanja zaradi možnih navzkrižnih interesov prav tako ločeni (Flaker et al. 2007: 11).

Individualno načrtovanje se je kot metoda dela v socialnem delu razvilo v Sloveniji. Izhaja iz metode načrtovanja skrbi – care planning (Brandon, 1994), ki so se je strokovne delavke učile v Veliki Britaniji. Vendar se je pokazalo, da care planing ni bil primeren za načrtovanje storitev v Sloveniji sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja iz vsaj dveh razlogov: ponudba storitev ni mogla ustrezno odgovoriti na potrebe uporabnikov, da bi lahko uresničevali cilje iz načrtov skrbi, ki so nastajali po tej metodi, ter metoda care planing ni dosledno zagotavljala vpliva uporabnika nad procesom načrtovanja in izvajanja ciljev.

Metodo individualnega načrtovanja je zaradi opisanih razlogov bilo treba šele razviti. Temu se je posvečala Jelka Škerjanc, in sicer od leta 1995 naprej, najprej s projektom *Individualiziran pristop pri vzpostavljanju socialnih storitev za ljudi z duševno prizadetostjo*. V nadaljevanju je raziskala in razvila tudi celoten proces načrtovanja, zagotavljanja in ocenjevanja socialno-varstvene storitve z zagotovljenim vplivom uporabnika v tem procesu (Škerjanc, 2004).

V času razvoja metode pri nas je prihajalo do številnih preimenovanj, kajti poimenovanje se v razvoju metode ni popolnoma skladalo s principi dela, ki jih je metoda zagotavljala. Najprej se je metoda individualnega načrta imenovala načrt skrbi in je tako v svoji osnovi vsebovala podlago za skrb, kar pa je pomenilo, da so bili uporabniki še vedno definirani kot ljudje, za katere je treba skrbeti in zato niso bili obravnavani kot enakovredni člani družbe.

Pobudo za preimenovanje so dali uporabniki sami, ker niso želeli skrbi, ampak so zahtevali pravico do dobrin, ki so namenjene vsem članom družbe. Leta 1997 se je pojavilo ime individualni načrt za samostojno življenje, katerega bistvo je premik moči od strokovnih služb k potencialnim uporabnikom. Od leta 2006 naprej pa je metoda poznana pod imenom individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev (Škerjanc 2006).

Temeljne značilnosti metode individualnega načrtovanja z udejanjanjem ciljev so po Škerjančevi (2006: 54) naslednje:

- poteka na uporabnikovo željo (načrtovalec seznani uporabnika z vsemi značilnostmi procesa individualnega načrtovanja in z vzvodi za ohranitev vpliva nad procesom, uporabnik pa se sam potem odloči ali želi vstopiti v proces),
- uporabnik ohranja vpliv nad procesom zagotavljanja socialno-varstvene storitve (uporabnik lahko ohrani vpliv, ko ima potrebne informacije, zagotovljeno izbiro, ko sam podeljuje mandate za izvajanje storitev, izbere izvajalce s plačilom storitve, oceni kakovost storitve ...Uporabnik je dejaven v vsaki fazi zagotavljanja storitve, v kateri ima tudi sam zadnjo besedo.),
- posameznik izboljšuje kakovost svojega življenja z aktivnim sodelovanjem (uveljavlja se načelo enakih možnosti, ker mu je zagotovljen dostop do institucionalnih in drugih virov v družbi, kar posledično veča življenjske priložnosti in izboljšuje kakovost življenja),

- spiralni proces udejanjanja in novega načrtovanja – akcijsko načrtovanje (ker individualno načrtovanje ni enkratna aktivnost, ampak proces, se faze načrtovanja, izvedbe, ocene neprestano ponavljajo, kar v človeku lahko prebudi nove želje in cilje),
- uporabnik je lastnik načrta in ga lahko kadarkoli spremeni (lastnik lahko načrt kadarkoli spremeni ali dopolni, sprememba pa se zapiše po enakem postopku in s strokovno pomočjo kot pri zapisu načrta).

Naloge strokovne delavke v tem procesu so naslednje:

- z uporabnikom vzpostaviti sodelujoči odnos, ki bo temeljil na zaupanju in spoštovanju (prispeva vse razpoložljive vire, ki jih ima kot predstavnica sistema socialnega varstva, uporabi znanja, izkušnje, veščine in spretnosti za prenos vpliva od strokovnega delavca k uporabniku),
- sodeluje v različnih fazah načrtovanja in udejanjanja (pri zapisovanju načrta ali pri izvajanju storitev po mandatu uporabnika),
- z uporabnikom vzpostavi prvi stik in prilagodi način sporočanja uporabnikovemu,
- uporabnika seznani z namenom, zakonsko podlago in možnostmi individualnega načrtovanja z udejanjanjem ciljev (predstavi metode, ki so na razpolago, potek dela in pravice, ki jih uporabnik ima pri individualnem načrtovanju z udejanjanjem ciljev),
- uporabnika seznani o tem, kdo vse bo imel vpogled v njegovo dokumentacijo in s kakšnim namenom,
- ko pridobi uporabnikov interes, skupaj določita prostor zapisovanja, ki mora biti varen za uporabnika. Prav tako določita čas srečevanj in način zapisovanja. Strokovna delavka mora redno prihajati na dogovorjena srečanja in mora vsakič s seboj prinesiti zapis prejšnjega srečanja in najprej preveriti, ali vse zapisano še drži,
- strokovna delavka vseskozi upošteva načela krepitve moči sogovornika in skupaj z njim raziskuje vse razpoložljive vire za uresničevanje ciljev. Zapiše načrt in stroškovnik po predvideni metodi. Po privolitvi uporabnika mu lahko pove svoje mnenje in ga seznani s posledicami njegovih odločitev. Na koncu skupaj z uporabnikom proslavljata dosežke. (ibid.)

Pri metodi individualnega načrtovanja z udejanjanjem ciljev nastajajo različni zapisi za različne strokovne posege v socialnem delu, in sicer individualni načrt, ad hoc načrt in načrt na zalogo ter preselitveni načrt (Flaker 2007) in še kateri.

V nadaljevanju bom predstavila tri oblike zapisa po Škerjančevi (2006).

1.4.1 Individualni načrt

Metodo individualnega načrta uporabimo, kadar želi uporabnik večje življenjske spremembe oz. kadar načrtujemo kompleksnejše življenjske situacije. Ta metoda posamezniku omogoča, da ohrani svoj vpliv ob pomembnih življenjskih preobratih in spremembah.

Individualni načrt je podlaga za izvedbo storitev, saj predvideva smernice za udejanjanje ciljev in poti za njihovo doseganje. Nastane s pomočjo delno strukturiranega poglobljenega intervjuja, obsegal pa naj ne bi več kot šest strani besedila, ki je izključno zapis uporabnikovih besed. Za zapis je potrebnih od pet do sedem srečanj, ki potekajo v razmiku enega tedna in trajajo od uro in pol do dve uri. Individualni načrt zapiše za to metodo usposobljena strokovna delavka, lahko pa ga na uporabnikovo željo zapiše tudi kdo od svojcev ali prijateljev, vendar pa mora ta oseba prej opraviti usposabljanje za individualno načrtovanje. Uporabnik se lahko tudi odloči, da sam zapiše svoj načrt, ob tem pa mora imeti vso pomoč in informacije strokovnega delavca. Na tak način ima uporabnik tudi največji vpliv nad zapisom.

Individualni načrt vključuje tri vsebinske dele in tri časovne razsežnosti:

1. uvod, ki obravnava preteklost,
2. štiri magneti: vpliv, stiki, spretnosti in skrbi/veselje, ki raziskujejo sedanjost in
3. cilje, ki usmerijo delovanje v prihodnosti.

V prvem stavku uvoda se nam posameznik predstavi, kakor sam želi. Strokovna delavka ga pri tem spodbuja, da razmišlja o sebi kot o nekom, ki nekaj zna in zmore (Zaviršek, Zorn, Videmšek 2002: 154). Nadalje v uvodu uporabnik pove nekaj osnovnih podatkov o svojem življenju, in sicer od rojstva do današnjega dne. V zadnji stavek uvoda pa se zapiše, kakšen je status uporabnika danes, kje živi, s kom ipd.

Osrednji del načrt predstavljajo štirje magneti in ti so: vpliv, stiki, spretnosti in skrbi/veselje. Ti magneti nam povedo, o čem človek odloča v svojem življenju, kdo so pomembni ljudje v njegovem življenju, kaj vse zna in zmore, kaj ga veseli, žalosti skrbi ... Pomembno je, da na enem izmed srečanj raziščemo vsak magnet posebej. Pri tem ni pomemben vrstni red magnetov, običajno ga uporabnik določi sam. Pri vsakem magnetu posebej moramo raziskati spremembe, katere želi uporabnik uvesti v svoje življenje in te želje se vpišejo v zadnji odstavek pripadajočega magnetu. Strokovna delavka mora pri oblikovanju ciljev z vprašanji spodbujati uporabnika o zelenih spremembah (Kaj bi se moralo zgoditi? Kdaj bi se naj zgodilo? Kdo naj sodeluje?), pri tem pa ne sme sama ponujati odgovorov, niti svetovati o morebitnih rešitvah. Tak način pogovora, ko strokovna delavka z vprašanji spodbuja uporabnika k razmisleku o zeleni spremembi, imenujemo tudi izpeljava miselnega nastavka.

Magnet vpliv omogoča uporabniku, da razmišlja o tem, koliko vpliva ima v vsakdanjem življenju, o čem lahko odloča in ali se drugi odločajo namesto njega, kaj ima rad in česa ne mara, ali je obravnavan v skladu s temeljnimi človekovimi pravicami, ali ima nadzor nad porabo denarja, ali lahko kupi kar želi, katere vloge prevzema doma in v širšem socialnem okolju, kakšne so njegove poklicne možnosti ipd. Uporabnik bo torej razmišljal o obsegu vpliva pri vsakodnevnih odločitvah in izbirah, ki jih ima na razpolago. Po zapisu dejanskih okoliščin se v zadnji stavek zapiše želja po spremembah.

V magnetu stiki uporabnik razmišlja o osebah, ki so pomembne in o odnosu z njim. Raziščemo, kakšna je kakovost teh odnosov, kako se družijo z njimi, kaj bi uporabnik v teh odnosih ohranil in nenazadnje, kaj bi spremenil.

Magnet spretnosti nam da vpogled v to, kar uporabnik zna in zmore, v čem je dober, kaj ga veseli. Najprej napišemo vse sposobnosti, ki jih že ima in potem še tiste, ki jih želi pridobiti na novo ali pa morda želi osvežiti nekatera že pozabljena znanja in veščine.

V magnetu skrbi/veselje je prostor za skrb za zdravje, diagnoze, zgodovino bolezni in potek zdravljenja ter želje po spremembah v tej smeri. Raziščemo tudi, kaj uporabnika žalosti, skrbi, jezi, česa ga je strah, ali uporabnik koga sovraži in kaj naj bi se zgodilo, da bi bilo tega sovraštva manj. Na koncu raziščemo, kaj uporabniku prinaša največ zadovoljstva in veselja ter kaj naj bi se zgodilo, da bi bilo veselja več. Uporabnik naniza spremembe, ki jih želi uvesti na tem področju svojega življenja.

Cilji predstavljajo posameznikove želje in so usmerjeni v prihodnost, torej v delovanje. Ne obstajajo cilji, ki ne bi bili realni. Škerjanc (2006: 71) opozarja, da »presojanje o realnosti posameznikovih ciljev s pozicije moči, je v socialnem delu v nasprotju z načeli krepitve uporabniškega vpliva.«

Na poti uresničevanja ciljev uporabnik pridobiva izkušnje, ki vplivajo na novo opredelitev ciljev in tako tudi usmerjajo naslednji korak za delovanje. Uporabniki po navadi v individualnem načrtu navedejo od šest do sedem ciljev iz različnih življenjskih sfer. Ko strokovna delavka zapiše vse cilje, jih uporabnik razvrsti po pomembnosti, kateri naj se najprej udejanji. Na prvem mestu je najpomembnejši, sledi drugi najpomembnejši itd. Takšno razvrščanje omogoča prednostno ukvarjanje z nujnimi spremembami.

1.4.2 Ad hoc načrt

Metodo ad hoc načrtovanja socialno-varstvenih storitev uporabimo takrat, ko uporabnik želi uvesti manjše spremembe v svoje življenje. Udejanjanje ciljev po tej metodi praviloma ne prinaša večjih dodatnih denarnih, organizacijskih in drugih virov, saj se pri izvedbi le-teh osredotočimo na obstoječe še neuporabljene vire v institucionalnem okolju ali v posameznikovem življenjskem okolju.

Ad hoc načrt zapišemo s pomočjo delno strukturiranega intervjuja. Pri tem raziskujemo sedanje stanje za načrtovanje sprememb v bližnji prihodnosti. Uporabnik pove, kako preživlja svoj dan in strokovna delavka zapiše vse, kar je uporabniku pri tem pomembno, hkrati pa raziskuje tudi prihodnost (Kako pa mislite, da naj bi bilo?). V pogovoru se na tak način oblikujejo cilji. Za zapis in izvedbo načrta so potrebna vsaj tri srečanja, ki trajajo od uro in pol do dve uri. Zaželeno je, da so srečanja v časovnem razmiku enega tedna. Zapis zapišemo na eni do največ dveh straneh. Zapisani cilji morajo biti razvrščeni po pomembnosti in za vsak cilj posebej mora biti zapisan kratek načrt izvedbe (kdo bo kaj opravil in do kdaj).

Tudi pri izdelavi ad hoc načrta moramo zagotoviti vpliv uporabnika nad procesom načrtovanja. Upoštevati moramo načelo izpeljevanja miselnih nastavkov, ki uporabnika spodbujajo, da razmišlja, kako naj se sprememba zgodi, kdo naj sodeluje, kdaj se naj zgodi itn.

1.4.3 Načrt na zalogo

Metoda načrtovanja na zalogo je uporabna za organiziranje vsakdanjega življenja v prihodnosti, torej za obdobje, ko je naš vpliv zmanjšan ali pa nanj ne moremo neposredno vplivati. Ljudje se bojimo, da bi v primeru bolezni in starosti izgubili vpliv nad odločitvami v svojem življenju in bili zato odvisni od volje drugih. Uporabniška perspektiva nas je naučila, da se obseg vpliva v življenju ne povezuje neposredno s sposobnostjo obvladovanja vsakodnevnih opravil, ampak s tem, ali imamo dostop do ustreznih virov in storitev, ki bi jih želeli imeti in bi jih potrebovali. Da bi se izognili tem strahovom, lahko zapišemo načrt na zalogo in se tako opredelimo glede pomembnih življenjskih vidikov. Tak načrt nam pomaga organizirati potek življenja ob velikih prehodih, ki jih dojemamo kot boleče izgube v življenju, npr. izguba telesnih sposobnosti, izguba zmožnosti presojanja, samostojnosti in skrbi zase ...

Pri načrtovanju na zalogo se uporabnik o udejanjanju ciljev dogovarja z vsako osebo posebej, ki jo je predvidel v svojem načrtu. Ko oseba privoli v dogovor, ji uporabnik poda napotke za izvedbo. »Pri metodi zapisovanja na zalogo gre za zapis volje in za podeljevanje mandatov

drugim, ki naj po zapisanih navodilih opravijo svoj del dogovorjenega, da bo življenje potekalo po naši volji tudi takrat, ko sami nanj ne moremo neposredno vplivati.« (Škerjanc 2006: 77). Metoda načrtovanja na zalogo poteka v dveh fazah, in sicer prva faza je izdelava načrta, druga pa njegovo udejanjanje. Za zapis načrta so potrebna tri srečanja po dve uri. Pomembno je, da izhajamo iz sedanjosti in pozornost usmerimo v prihodnost. Pri pisanju si pomagamo z metodo pisanja pisma, kar pomeni, da pogovor usmerjamo tako, da uporabnik piše pismo, v katerem sporoča ljudem po njegovi izbiri, kako želi imeti organizirano življenje v določenih okoliščinah. V pismu predvidi, kje bo živel, kdo bo skrbel za njegovo nego, kako se bo hranil, kdo bo odločal o njegovem premoženju, kdo mu bo urejal pravne zadeve, kdo naj ga obiskuje in kdo ne, kaj naj se zgodi, da bo njegovo življenje izpolnjeno ... To pismo potem naslovi na osebo, za katero verjame, da se bo najbolj zavzela za uresničevanje zapisanega. Ob vsakem cilju predvidi tudi izvajalca in pot za udejanjanje ciljev. S to metodo uporabnik zadrži kontrolo nad svojim življenjem, saj zapiše, kako naj bo njegovo življenje organizirano, kdo naj mu pri tem pomaga in na kakšen način.

1.4.4 Stroškovnik z implementacijo in oceno storitev

»Stroškovnik je pripomoček za pretvarjanje ciljev v storitve.« (Škerjanc 2006: 83). Zapiše ga strokovna delavka v sodelovanju z uporabnikom in to za vsak cilj posebej. Določeni cilji so lahko za udejanjanje manj zahtevni zato, ker uporabnik že ve, kako jih bo uresničil s svojimi viri, ker se izvedba nanaša na katero od storitev, ki so že na voljo ali pa bodo pomoč zagotovili svojci in prijatelji.

Stroškovnik zapišemo v obliki tabele, v katero zapišemo potek udejanjanja cilja, kot ga je zabeležil lastnik načrta. V zapisu morajo biti vsi elementi udejanjanja ciljev, in sicer podelitev mandatorov, opis izvedbe storitve, uporabnikova ocena uresničljivosti cilja, prejetih storitev ter pripadajoči komentarji.

1.5 POSEBNI SOCIALNI ZAVODI KOT OBLIKA INSTITUCIONALNEGA VARSTVA

Ob koncu leta 2006 je bilo v Sloveniji na voljo 16.594 mest v 78 domovih in posebnih zavodih na 88 lokacijah. Od tega je v:

- javnih domovih za starejše 12.904 mest v 54. zavodih,
- zasebnih domovih za starejše 2.047 mest pri 18 izvajalcih s koncesijo,
- posebnih zavodih za odrasle 1.643 mest v 6. zavodih.

Upravičenci do storitev domov so po zakonu državljani Republike Slovenije, ki imajo v Sloveniji stalno prebivališče, in tujci, ki imajo dovoljenje za stalno bivanje. O sprejemu ali premestitvi oz. odpustu odločajo v soglasju z upravičenci ali njihovimi zastopniki domovi.

Ob sprejemu v oskrbo stanovalci in dom z dogovorom, ki je določen v posebnem pravilniku, opredelita obseg in vrsto oz. ustrezno kategorijo storitev oskrbe in posebnosti pri izvajanju storitev.

Oskrbe storitve plačujejo stanovalci sami, s pomočjo svojcev ter občin. Cene oskrbe morajo biti oblikovane v skladu s predpisano metodologijo, sprejemajo jih pristojni organi upravljanja domov. Pridobiti pa morajo soglasje ministrstva, ki je pristojno za socialne zadeve.

Zdravstvene storitve v domovih so zagotovljene iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, cene le-teh pa so določene v vsakoletni pogodbi doma z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki je tudi plačnik.

Domovi za starejše lahko ob osnovni oskrbi opravljajo tudi dodatne dejavnosti. Med osnovne dejavnosti spadajo:

- bivanje oz. namestitve v eno-, dvo- ali več posteljnih sobah,
- vzdrževanje prostorov in perila,
- organizirano, zdravstvenemu stanju primerno prehrano in tehnično oskrbo,
- osebno pomoč, socialno oskrbo ter varstvo,
- zdravstveno nego in zdravstveno rehabilitacijo,

- osnovno zdravstveno in specialistično konziliarno dejavnost, ki jo v domovih izvajajo zdravstveni domovi ali zasebni zdravniki.

Storitve v okviru osnovne dejavnosti so standardizirane. Odstopanja od standarda so dopustna navzgor, torej izboljšave (nadstandardna ponudba), in navzdol, odstopanja zaradi bivalnih pogojev, ki so nižji od standardnih. Omejena odstopanja vplivajo tudi na višino cene oskrbe.

Dodatne dejavnosti pa lahko obsegajo:

- različne dodatne oskrbe ali druge storitve za stanovalce domov, ki niso zajete v standardiziran obseg posamezne kategorije oskrbe,
- dnevno varstvo za starejše, ki živijo doma; vključno z oskrbnimi in zdravstvenimi storitvami,
- oskrbne in zdravstvene storitve za stanovalce oskrbovanih stanovanj,
- zagotavljanje ustrezne prehrane in zdravstvene nege ter drugih oblik pomoči posamezniku in družini na domu,
- storitve socialnega servisa na domu za starejše oz. druge,
- sodelovanje z drugimi sorodnimi organizacijami, društvi in posamezniki za izvajanje različnih oblik dejavnosti, namenjenih starejšim ljudem zunaj doma,
- opravljanje drugih storitev, predvsem za starejše v njihovem domačem okolju.

Cene storitev tega dela dejavnosti določajo organi upravljanja domov (vir: <http://www.ssz-slo.si/>).

1.5.1 Opredelitev posebnih socialnih zavodov

»Posebni socialno-varstveni zavodi za odrasle so ustanove za nastanitev in kompleksno obravnavo odraslih oseb s težavami v duševnem zdravju in oseb z motnjami v duševnem razvoju, ki so tako hude, da jim onemogočajo integracijo v normalno življenje oz. življenje v drugih socialnovarstvenih zavodih.« (Cizelj et al. 2004: 9).

Kompleksna obravnava tako obsega sprejem, vodenje, varstvo, nego, vzgojo in izobraževanje, usposabljanje, resocializacijo, zdravstveno nego ter zaposlitev. Strokovna osnova za delo s stanovalci so temeljna strokovna načela, ki so naslednja:

- načelo individualizacije,
- načelo multidiscipliniranega pristopa,
- načelo celovite obravnave,
- načelo komunikativnosti,
- načelo aktivnosti.

Osnovne vsebine in cilji za delo s stanovalci pa so:

- skrb za samega sebe,
- komunikacija (sporazumevanje in vzpostavljanje čustvenega odnosa),
- socializacija,
- zaposlitev. (ibid.)

Stanovalci posebnih zavodov imajo zmanjšane sposobnosti za samostojno delo in življenje ter so zato odvisni od tuje pomoči, pri tem pa je stopnja odvisnosti odvisna od stopnje težav in zahtevnosti dodatnih motenj in obolenj. (ibid.)

Kot ugotavljajo avtorji (op. cit. : 10–14), so v praksi posebnih socialno-varstvenih zavodov razvrščene odrasle osebe s posebnimi potrebami v sedem skupin:

1. Osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju (Gre za osebe z diagnozami, kot so organska psihotična stanja kronične oblike, psychosis Koraskow, psychosis organica, schizophrenia, schizophrenia simplex, hebephrenia, katatonia ... Pri tem pa za namestitev v zavod nista edini in odločilni kriterij šifra in diagnoza bolezni, temveč težavnost kliničnega stanja, o katerem ob sprejemu na podlagi medicinskih in drugih argumentov odloča strokovni tim zavoda).
2. Osebe s demenco (Gre za osebe z diagnozami dementia paralytica, status post encephalidem, status post meningitidem, neurosyphilis, dementia praesenilis, demence v sklopu drugih obolenj ... Tudi pri teh osebah sta za namestitev bolj od šifre in diagnoze odločilna dejansko stanje oz. prizadetost in odvisnost osebe).

3. Osebe s kroničnimi alkoholnimi organskimi psihozami (Gre za osebe, pri katerih se je zaradi alkoholizma in kot njegova posledica razvila še kronična duševna bolezen in kjer je prizadetost tolikšna, da zaradi nje nista več možni niti dispanzerska niti hospitalna oblika zdravljenja, oseba pa zaradi nje ni več zmožna svoje odvisnosti in potrebe po zdravljenju in abstinenci. Tudi pri teh osebah je za namestitev stopnja prizadetosti odločilnejša od diagnoze.).
4. Osebe z zmerno motnjo v duševnem razvoju (Gre za osebe z zmerno motnjo v duševnem razvoju, ki se od zgodnjega otroštva vključujejo v programe vzgoje, izobraževanja in usposabljanja oseb z zmerno, težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju in kjer se tudi usposobijo za zaposlitev v varstveno-delovnih centrih, niso pa sposobne za samostojno življenje).
5. Osebe z zmerno, težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju, ki so dodatno motene v gibanju – nepokretne in delno pokretne osebe (Gre za osebe z zmerno, težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju, ki so dodatno motene v gibanju, imajo dodatne motnje predvsem zaradi posledic cerebralne paralize. Od zgodnje mladosti so vključene v rehabilitacijske programe, v programe vzgoje, izobraževanja in usposabljanja oseb z zmerno, težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju ter v programe posebne zdravstvene obravnave in vendar se samo nekaterim uspe usposobiti za enostavnejše zaposlitve v varstveno delovnih centrih.).
6. Osebe s težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju z dodatnimi motnjami (Gre za osebe z zmerno, težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju z dodatnimi motnjami, najpogosteje na področju zaznave in govora, s telesnimi spremembami in epilepsijo. Zaradi zmanjšanega intelektualnega razvoja in dodatnih motenj ne dosegajo višjih ravni programa in se usposobijo za izvajanje enostavnih navad. V odrasli dobi potrebujejo pomoč, vodenje in nego.).
7. Osebe z vsemi stopnjami motnje duševnega razvoja ali osebe z duševno boleznijo in druge duševno bolne osebe, ki imajo hude motnje vedenja in osebnosti (Gre za osebe, pri katerih so v obnašanju najpogosteje prisotne naslednje značilnosti: agresija, heteroagresija, senzomotorični nemir, jezavost, znaki psihoze, epileptično spremenjena osebnost, psevdovtistično in avtistično obnašanje ...Takšno obnašanje se lahko pojavlja

pogosto in ne glede na starost, zato v odrasli dobi potrebujejo te osebe socialno pomoč, nego in varstvo v posebnem zavodu).

1.6 PRAVNE PODLAGE ZA DELOVANJE POSEBNIH SOCIALNIH ZAVODOV

1.6.1 Ustava Republike Slovenije

V Sloveniji je temeljni pravni vir, ki nudi varstvo človekovih pravic, Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS 33/91).

Ustava Republike Slovenije v svojem 2. členu določa, da je Slovenija pravna in socialna država. Poseben pomen in težo socialnim pravicam pa Ustava daje s tem, da so te pravice po sistematiki uvrščene v II. poglavje, med »temeljne pravice in svoboščine«. V tem poglavju so opredeljene pravice, ki varujejo socialni položaj posameznika:

- pravica do osebnega dostojanstva in varnosti (34. člen),
- pravica do socialne varnosti pod pogoji, določenimi z zakonom (1. odstavek 50. člena),
- pravica do urejenega obveznega zdravstvenega, pokojninskega, invalidskega zavarovanja in drugih, za katere delovanje skrbi država (2. odstavek 50. člena),
- pravica do zdravstvenega varstva pod pogoji, ki jih določa zakon, vključno s pravico do zdravstvenega varstva iz javnih sredstev (1. in 2. odstavek 51. člena),
- pravica invalidov do varstva in usposabljanja za delo v skladu z zakonom (1. odstavek 52. člena),
- pravica otrok z motnjami v duševnem in telesnem razvoju in drugih huje prizadetih oseb do izobraževanja in usposabljanja za dejavno življenje, ki se financira iz javnih sredstev (2. in 3. odstavek 52. člena).

1.6.2 Zakonska opredelitev posebnih socialnih zavodov

Sistem socialne varnosti je pri nas urejen z zakoni, ki na posreden ali neposreden način urejajo dele sistema. Socialno varstvo znotraj tega sistema neposredno ureja predvsem Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, 54/92, 56/92, 137/93, 1/99, 41/99, 36/54/2000). Veljati je začel leta 1992 in ureja socialno-varstveno dejavnost kot preprečevanje in reševanje socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva, ureja pravice iz socialnega varstva v obliki storitev, ukrepov in dajatev ter ureja opravljanje dejavnosti socialnega varstva, postopkov v zvezi z uveljavljanjem pravic in financiranje socialno-varstvene dejavnosti.

Po Zakonu o socialnem varstvu so storitve in dajatve namenjene posamezniku, družinam in skupinam prebivalstva. Posamezniki so fizične osebe ne glede na starost in poslovno sposobnost, skupine prebivalstva pa so skupine, ki imajo identične socialne težave, npr. invalidi, otroci z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, odrasli z motnjami v razvoju in odrasli z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju. Zakon določa tudi več vrst socialno-varstvenih storitev, ki jih upravičena oseba lahko uveljavlja po postopku, ki jih na podlagi zakona urejajo drugi predpisi (pravila in pravilniki). Storitve, ki so namenjene preprečevanju stisk in težav, so:

- prva socialna pomoč,
- osebna pomoč,
- pomoč družini,
- institucionalno varstvo,
- vodenje in varstvo,
- zaposlitev pod posebnimi pogoji.

Institucionalno varstvo zajema vse oblike pomoči v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomešča ali dopolnjuje funkcija doma ali lastne družine.

Obsega:

- osnovno oskrbo (bivanje, organizirana prehrana, tehnična oskrba in prevoz),
- socialno oskrbo (izvajanje nalog varstva, posebnih oblik varstva, vzgoja in priprava na življenje in naloge vodenja),

- zdravstvena oskrba (nudenje pomoči pri vzdrževanju osebne higiene in ostalih dnevnih aktivnosti, kot so vstajanje, oblačenje, komunikacija ...).

Izvajalci institucionalnega varstva so:

- domovi za starejše,
- zavodi za odrasle osebe z dolgotrajnimi duševnimi motnjami in motnjo v telesnem in duševnem razvoju,
- varstveno-delovni centri za duševno in telesno prizadete osebe,
- socialno-varstveni zavodi za usposabljanje in varstvo otrok ter mladostnikov z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju.

Posebni socialno-varstveni zavodi nudijo sprejem in kompleksno obravnavo odraslim osebam z dolgotrajnimi duševnimi motnjami ter odraslim osebam z motnjami v duševnem razvoju, ki so take, da onemogočajo integracijo v normalno življenje oz. življenje v drugih socialno-varstvenih zavodih. Osnovna značilnost upravičencev je zmanjšana sposobnost za samostojno življenje in delo. Upravičenci so odrasle osebe, ki so v celoti ali delno odvisne od tuje pomoči. Stopnja odvisnosti je odvisna od stopnje duševne motnje, motnje v duševnem razvoju in zahtevnosti dodatnih motenj in obolenj.

1.6.3 Ostali zakoni in predpisi

Poleg Ustave in Zakona o socialnem varstvu področje institucionalnega varstva oseb z dolgotrajnimi duševnimi motnjami, motnjami v duševnem razvoju in drugimi motnjami ureja še nekaj zakonov in predpisov:

- Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (Uradni list RS 81/83),
- Zakon o družbenem varstvu otrok (Uradni list RS 35/79),
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS 9/92, 12/93),
- Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 9/92, 37/95, 8/96, 90/99, 31/2000, 45/01),

- pravilniki, ki urejajo področje institucionalnega varstva kot izvedbeni predpisi.

Pri nas je na področju institucionalnega varstva posebnih skupin prebivalstva značilna zelo široko zastavljena in opredeljena zakonodaja, ki omogoča različno organizacijo in oblike dela, in zelo natančno urejanje področje varstva in usposabljanja otrok z motnjami v duševnem razvoju. Manj pa je opredeljeno področje varstva, zdravstvenega varstva in rehabilitacije odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju in oseb z dolgotrajnimi duševnimi motnjami. V okvirih, ki jih omogočajo izvedbeni predpisi, tako pogosto ni mogoča uveljavitev in realizacija uveljavljene doktrine obravnave (poglavje 1.6 je povzeto po Czelj et al. 2004).

1.7 DOM NINE POKORN GRMOVJE

Dom Nine Pokorn Grmovje je poseben socialno-varstveni zavod. Nudi oskrbo, varstvo in strokovno obravnavo odraslih oseb, ki zaradi slabših psihofizičnih sposobnosti niso zmožne integracije v samostojno izven institucionalno življenje.

Stanovalci so nastanjeni v šestih različnih stavbah zavoda. V glavni stavbi zavoda domuje 180 stanovalcev in stanovalk. V naravnem okolju parka sta dve obnovljeni bivalni enoti. Tako v enoti nove stavbe biva 16 stanovalcev in stanovalk, v enoti graščine pa 29. Ob spreminjanju vrednosti principov, načinov dela, sistema in celotnega okolja v domu vedno bolj dobiva osrednje mesto tudi proces deinstitutionalizacije. Sama deinstitutionalizacija ne predstavlja samo dviga kakovosti življenja uporabnikov s poudarkom na individualizaciji, ampak pomeni tudi pot v nenehno skupno spreminjanje odnosov. Tako so v letu 2006 odprli svojo prvo bivalno enoto v Žalcu, kjer biva šest stanovalcev in stanovalk, v oktobru in novembru 2007 pa še dve samostojni hiši na Polzeli in v Žalcu, v kateri se je vselilo 12 stanovalcev in stanovalk. Povprečna starost stanovalcev se giblje okoli 60 let.

S svojim delovanjem dom zagotavlja naslednje programske sklope:

1. Osnovna oskrba:
 - nastanitev,

- socialna oskrba in nega,
- prehrana,
- čiščenje,
- šivanje,
- likanje,
- pranje.

2. Zdravstvena oskrba:

- splošno zdravstveno varstvo in nega,
- nevropsihiatrično zdravstveno varstvo in nega,
- zdravniška nega z rehabilitacijo,
- fizioterapija,
- delovna terapija.

3. Programi v funkciji višje kvalitete življenje:

- funkcionalna in zaposlitvena delovna terapija,
- kulturne in družbene prireditve,
- integracije z okoljem,
- priprave posameznika, družine in okolja na bivanje v domu,
- individualizacija in socializacija odnosov, vodenje, varstvo, usposabljanje, rehabilitacija, resocializacija,
- pedikerske storitve,
- frizerske storitve.

Socialna služba v Domu Nine Pokorn

Cilj socialne službe v sodelovanju z ostalimi službami zavoda je, da zagotavlja pogoje za čim kvalitetnejše življenje stanovalcev. Zato se delo socialne službe začne že takrat, ko je bodoči stanovalec še v domačem okolju, torej s prvim stikom in z zbiranjem dokumentacije. Nadaljnje delo je spremljanje in pomoč pri reševanju psihosocialnih težav že sprejetega stanovalca. Poseben poudarek je na razvijanju pozitivnih medčloveških odnosov in vzdrževanju stikov s svojci. Rdeča nit socialnega del je individualno delo s stanovalci.

Zdravstveno negovalna služba

Zdravstveno nego in oskrbo 24 ur na dan in vse dni v tednu izvajajo diplomirane in višje medicinske sestre, zdravstveni tehniki, bolničarji in bolniške strežnice, ki s svojim strokovnim delom zagotavljajo kvaliteto življenja stanovalcev. Za zdravljenje stanovalcev pa skrbita zdravnik spec. splošne medicine in zdravnik, spec. psihiatrije.

Fizioterapija

Z različnimi fizioterapevtskimi metodami vzdržujejo, vzpostavljajo in izboljšujejo sposobnosti in zmogljivosti posameznika za izboljšanje kvalitete življenja. Stanovalci so vključeni tudi v različne športno-rekreativne dejavnosti, kot so plavanje, ples, igre z žogo, obiski fitnes centrov, pohodi, jezenje, možnost letovanja na morju, v hribih, smučanje ...

Delovna terapija

Z delom kot obliko terapije spremljajo stanovalce v dveh pomembnih smereh bivanja:

- da aktivno posegajo v lastno zdravljenje in tako osmišljajo vsakdanjik, ki zaradi posebnosti tega življenjskega obdobja ne prinaša samoumevnega zadovoljstva,
- delovna terapija je usmerjena ciljno, načrtovana pa je individualno s poudarkom na stanovalčevi prehojeni poti. Izvaja se tudi skupinsko.

Inštruktorske delavnice

Inštruktorske delavnice so podoblika delovne terapije, v kateri poteka predvsem okupacijska terapija, kjer stanovalci opravljajo enostavne faze industrijskega dela, razne ustvarjalne tehnike, muzikoterapijo ipd. V inštruktorskih delavnicah je vključenih 90 stanovalcev doma, v samo delo pa so vključeni približno dve uri na dan (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2007).

1.8 ELEMENTI TOTALNE USTANOVE V DOMU NINE POKORN

1.8.1 Zaprtost pred zunanjim svetom

»Tam, kjer se od avtoceste Maribor–Ljubljana ena cesta odcepi v Žalec, se druga napoti proti Velenju. Po kilometru vožnje med travniki in njivami zavijete spet desno, za Galicijo. Ponudi se vam veličasten pogled na ravnico in na majhno vzpetino z večjo zgradbo, ki v celoti obvladuje okolico. Ko vas po dveh kilometrih vožnje kašipot spet povabi desno, ste že na dvorišču Doma Nine Pokorn – zgradbe z vzpetine« (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2007).

Že iz opisa na zloženki lahko sklepamo, da je zavod na lokaciji, ki je odmaknjena od urbanega središča. Veliko rdečo stavbo, obdano z drevesi, ki leži na majhni vzpetini, je mogoče opaziti že z glavne ceste iz Celja proti Velenju. Ta stavba je graščina, ki je sedaj prenovljena v večjo bivalno enoto. Poleg nje je še ena stavba, ki je prav tako bivalna enota, kateri rečejo kar nova stavba. Nad njima pa se razprostira glavna stavba zavoda. Zavod je res v lepem naravnem okolju, težavo pa predstavlja fizična oddaljenost od mesta. Ta predstavlja eno od ovir, ki jih taka ustanova postavi medse in zunanji svet, s katero tudi simbolizira totalnost zajetja (Flaker 1998: 19). Stanovalci sicer imajo možnost izhodov, vendar pa pogosto zaradi oddaljenosti in pomanjkanja prevoznih sredstev ostajajo v zavodu in se ne udeležujejo dogajanj v lokalnem okolju. Tako ostajajo na obrobju, izključeni iz družbenih dogajanj. Večinoma gredo ven, ko pridejo bližnji sorodniki po njih z avtom in jih odpeljejo na kak izlet oz. domov. Enkrat na mesec celo morajo domov, četudi to nekateri ne želijo (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2008).

Problem slabe prometne povezave so v zadnjem letu sicer začeli reševati tako, da so vzpostavili konstantno »*kombi povezavo*« z Žalcem, ki je od Doma oddaljen 6 km. Ob petkih, na 14 dni, se lahko stanovalci odpravijo v Žalec brez spremstva uslužbencev, le sporočiti morajo sestrì, da odhajajo (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2007).

Ta pridobitev je le majhen korak naprej k integraciji in obvladovanju širšega okolja, saj bi povezava lahko bila pogostejša glede na časovno obdobje in ker je kombi majhen tudi ne zadošča za večje število stanovalcev.

Zaprto pred zunanjim svetom pa se poleg fizične oddaljenosti kaže tudi v pomanjkanju socialnih stikov. Obiskovalci so večinoma bližnji sorodniki. Stanovalci se med seboj dobro razumejo, nekateri so si v Domu pridobili prijatelje in tudi partnerje. Prijatelj izven zavoda pa načeloma nimajo (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2008).

1.8.2 Razosebljanje stanovalcev

V institucijah so ljudje prisiljeni preživljati ves čas z drugimi. Vsaka institucija ima sistem napisanih in nenapisanih pravil dnevnega bivanja, ki omogočajo maksimalno prostorsko povezanost (skupna jedilnica, skupni prostori za popoldanski počitek, skupna rekreacija) in minimalno stopnjo zasebnosti ter samostojnosti (Mali 2006: 21, po Hojnik Zupanc 1999: 97). Tako po eni strani ustanova poskrbi za vse potrebe varovancev, po drugi strani pa sega regimentacija, ki se v zunanjem življenju omeji na delovni prostor in deluje znotraj njega, v totalni ustanovi na vsa področja življenja. V tem smislu je totalna ustanova inkompatibilna s temeljnimi strukturami naše družbe (ibid.).

Institucije ne morejo človeku zagotoviti družinskega okolja. Uporabniki so skupaj proti svoji volji in želji ter si delijo vse skupne prostore, dejavnosti, osebje in čas ne glede na lastne potrebe, cilje in želje. »V razmerah skupinskega življenja in dela je pač nemogoče ustvariti družinsko, domače okolje. Družina in totalna ustanova sta si torej v neposrednem in praktičnem nasprotju« (Goffman po Flakerju 1998: 22).

Notranjost centralne stavbe Doma Nine Pokorn daje vtis bolnice, tako po vonju kot po razporejenosti prostorov. V pritličju takoj pri vhodu najdemo recepcijo, naravnost je jedilnica in kuhinja, na levi strani pa je dolg hodnik, kjer so pisarne zaposlenih. Na koncu hodnika najdemo dvigalo in stopnice, ki vodijo na oddelke do sob stanovalcev. Na hodnikih in pri vhodu v

jedilnico so stoli, na katerih stanovalci radi posedajo. Obveščanje o dogodkih in ostalih pomembnih stvareh poteka preko zvočnika.

Kljub temu, da stanovalci priznavajo trud zavoda, da je v sobe nameščenih čim manj ljudi, se jim zdi, da so le-te še vedno prepolne. Želijo si, da bi imeli več miru. Sob jim ni dovoljeno zaklepati, zato jim eno večjih skrbi predstavlja vdiranje v njihovo sobo in odtujevanje njihovih stvari. Parom ni dovoljeno bivati v isti sobi. Pogrešajo prostor za intimnost. Nikjer namreč nimajo zasebnosti, prostora, kjer bi lahko v miru imeli spolne odnose.

V zavodu ni zasebnosti niti za opravljanje katerekoli druge aktivnosti. Kopalnice se delijo na dve vrsti, in sicer na tiste, kjer se lahko stanovalci sami umijejo, in na tiste, kjer jih umijejo negovalci. Tudi te se ne zaklepajo in so odprte le ob določenih urah. Enako je s stranišnimi prostori, ki so ločeni za zaposlene in za stanovalce. V prostorih od stanovalcev ni ključev, na določenih vratih celo ni kljuk. Prav tako ni niti dezinfekcijskih sredstev, za razliko od stranišč zaposlenih. Pri vходу v centralno zgradbo je postavljena telefonska govorilnica. Zasebnost pri telefoniranju ni zagotovljena, saj lahko pogovor posluša vsakdo, ki vstopa ali izstopa iz stavbe. Oseba, ki je na invalidskem vozičku telefona ne more doseči. Stanovalci v večini kličejo iz te telefonske govorilnice, saj ima le malokateri svoj mobilni telefon. Iz stacionarnih telefonov v pisarnah lahko kličejo samo izjemoma, v posebnih primerih. Stanovalci, ki se dopisujejo z različnimi ljudmi izven zavoda, so se tudi pritoževali, da prejemajo že odprte ovojnice (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2008).

1.8.3 Gospodovalnost osebja in odvisnost stanovalcev

Vse totalne ustanove imajo nadzorovalno osebje. Med osebjem in stanovalci obstaja globok in bistven razcep. Stanovalci v ustanovi živijo in imajo močno omejen stik z zunanjim svetom, medtem ko je osebje v ustanovi le med 8-urnim delovnikom, sicer pa je integrirano v družbo zunanjega sveta. Med njimi obstaja veliko stereotipov in strogo omejena socialna prehodnost ter velika in formalno predpisana socialna razdalja (op. cit. 21).

Razločevanje med osebjem in stanovalci v Domu se odraža npr. v razporeditvi miz v jedilnici. Miz si ne delijo. Osebe obeduje za enimi in stanovalci za drugimi mizami. Drugačen imajo tudi jedilnik in pribor. Stanovalci namreč pijejo iz plastičnih kozarcev. Tudi stranišča so strogo ločena. Osebe svoja zaklepa. V njih pa najdemo tudi dezinfekcijska sredstva, ki jih v straniščih stanovalcev ni (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2008).

1.8.4 Nagrajevanje in kaznovanje

V institucijah je človek lahko ob upoštevanju pravil življenja in zapovedi zaposlenih deležen določenih nagrad in privilegijev. Za neupoštevanje le-teh pa obstajajo tudi kazni. Izražanje pripomb, neizpolnjevanje obvez ali neupoštevanje hišnega reda se lahko odrazi v odtegnitvi priboljška (kave, v zmanjšani dozi cigaret), v omejitvi izhoda, z injekcijo za pomiritev, z grožnjo, da bodo šli k psihiatru, s premestitvijo na oddelek s hujšim režimom in slabšimi življenjskimi pogoji. Uporabniki, ki imajo dolgoletne izkušnje institucionalne oskrbe, lahko povedo, da se je v zadnjih petnajstih letih način kaznovanja spremenil in da se za discipliniranje ne uporabljajo več prisilni jopič, niti jih ne tepejo (Škerjanc, 1999).

V Domu je še vedno prisoten strah pred morebitnimi sankcijami. Stanovalci so povedali, da jih skrbi, da jih bodo preselili v drug oddelek, jih izključili iz zavoda, če ne bodo pridni, ali da bodo deležni sankcij, kot so ignoriranje in zapostavljanje, če ne bodo upoštevali navodil osebja. Strah jih je tudi, da se ne bodo mogli nikoli izseliti iz zavoda (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2008).

1.8.5 Delo in prosti čas

Večina stanovalcev zavodov opravlja različna dela, za katera prejemajo tudi simbolično denarno nagrado. Določena dela so namenjena usposabljanju stanovalcev, v glavnem pa so povezana z opravljanjem osnovnih življenjskih opravil. Denar, ki ga dobijo od dela, v glavnem porabljajo za

nakup priboljškov, kot so kava in cigarete. Prehrano in oskrbo, ponekod tudi oblačila, pa jim zagotavlja zavod.

»V totalni ustanovi imajo ljudje glede dela drugačna stališča in motive. V nekaterih totalnih ustanovah teče delo počasi, v ozračju dolgočasje. Ponekod celo dolgčas motivira delo (varovanec se odloči, da bo delal, ker mu je na oddelku dolgčas), v drugih ustanovah je spet dela preveč. V tem primeru je delovni ritem surov, spodbuda pa kazen. V nekaterih ustanovah je delo suženjsko, saj so varovanci ves čas na voljo osebjem, ki jim lahko kadarkoli naprti kakršnokoli delo. Ne glede na to, ali je dela v ustanovi preveč ali premalo, je za človeka, ki je bil zunaj ustanove delovno usmerjen, situacija demoralizirajoča« (Goffman, po Flakerju, 1998: 22).

V Domu Nine Pokorn stanovalci delajo v t. i. industrijskih delavnicah. Z izrazom industrijsko delo, delavnice imenujejo delovne operacije nezahtevnega industrijskega dela, ki združuje enostavne delovne faze od sestavljanja, sortiranja, pakiranja, etiketiranja, zvijanja, zlaganja do končnega izdelka ali polizdelka. Organizirano je v petih delavnicah, v katere se povprečno vključuje po 20 stanovalcev. Delo poteka v dopoldanskem času od 7.00 do 15.00 ure in tudi v popoldanskem času od 12.00 do 20.00 ure (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2007).

Bistveni namen dela je, kot navajajo, »omogočiti zdravo identifikacijo z vlogo zdravega odraslega, ki želi in zmore ohraniti avtonomno razmišljanje in odgovorno ravna z zdravjem in lastnim življenjem« (ibid.). Delo ima predvsem terapevtski učinek, obenem pa stanovalcem prinaša tudi finančno korist. Stanovalci niso mišljeni kot rezervna delovna sila, ampak so kvečjemu aktivni udeleženci v produkcijski verigi. Delo je prilagojeno sposobnostim stanovalcem, poteka nenasilno in stanovalce se ne priganja. Delajo po svojih zmožnostih.

Poleg dela svoj prosti čas preživljajo tako, da se ukvarjajo z mnogimi dejavnostmi: rišejo, slikajo, pišejo pesmi in zgodbe, rešujejo križanke, obiskujejo dramski krožek, govorijo tuje jezike in znakovni jezik ter zbirajo školjke; skrbijo za svojo sobo in za rože, ki jih imajo v njih, za vrtiček, njivo, poleg tega pa imajo tudi psa, za katerega skrbijo. Nekateri se ukvarjajo s športom, in sicer s plavanjem, smučanjem, sankanjem, pohodništvom, odbojko in kolesarjenjem. Veliko jih obvlada razne ročne spretnosti, kot so pletenje, kvačkanje, izdelovanje gobelinov, plišastih igrač in

adventnih venčkov. Za popestritev svojega časa igrajo tudi karte in druge družabne igre, gledajo televizijo, berejo revije in časopis, ukvarjajo se s petjem in plesom; pomagajo skrbeti za dom pri kuhanju ter čiščenju kuhinje, pomagajo sostanovalcem, odnašajo smeti, perejo in pomagajo v jedilnici (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2008).

1.8.6 Institucionalne ceremonije

Značilnost institucij je tudi podvrženost različnim ceremonijam, v katerih se spremenijo odnosi med osebjem in stanovalci, saj »varovanci in osebje pridejo dovolj blizu, da dobijo ugodnejšo podobo drug o drugem in se lažje vživijo drug v drugega« (Flaker 1998: 40).

Te dejavnosti izražajo enotnost, solidarnost in skupno zavezanost ustanovi. So manj formalne, niso naravnane storilnostno, navadno so prostovoljne in dopuščajo, da se sicer jasne vloge zrahljajo. Oblike takšnih dejavnosti so: izdajanje časopisa, praznovanja in zabave, razne prireditve, skupni obroki, obiski ... (ibid.)

Tudi v Domu Nine Pokorn redno izvajajo določene ceremonije. Svoje misli lahko stanovalci zapisujejo v obliki člankov in pesmi v domskem glasilu, ki se imenuje *Svetloba*. V Domu pogosto organizirajo tudi nastope različnih glasbenih izvajalcev, od pevskih zborov do folklornih skupin. Skozi leto spremljajo tudi vse praznike in jih obeležijo s predstavami in zabavami (pustovanje, materinski dan, martinovanje, kosanje piknik, miklavževanje, silvestrovanje). Posebno skrb namenjajo tudi praznovanju rojstnih dni stanovalcev in v ta namen prirejajo skupinska, mesečna praznovanja in posamezno za tiste, ki praznujejo okrogli jubilej. Na praznovanje obvezno povabijo tudi bližnje sorodnike stanovalcev (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2007).

»Osebje se na teh ceremonijah navadno dolgočasi; udeležujejo se jih predvsem iz dolžnosti, po drugi strani pa varovanci sodelujejo predvsem zato, ker jim je na proslavah bolje kot tam, kjer bi

sicer bili, hkrati pa so proslave tudi priložnost, da jih osebje opazi in da si zaslužijo hitrejši odpust« (op. cit.: 42).

Goffman pravi, da je totalna ustanova idealen tip ustanove in da vseh njenih značilnosti ne bomo našli v eni ustanovi. »Nobena ni značilna samo zanje in nobene ne bomo našli čisto v vseh – vendar pa je v vsaki totalni ustanovi mogoče najti veliko število teh značilnosti« (Goffman po Flakerju, 1998: 19). Pokazalo se je, da je v Domu Nine Pokorn prisotna velika večina teh značilnosti. Vendar pa te ne obstajajo v idealni obliki. Za posebne socialno-varstvene zavode je veljal najbolj totalen režim od vseh podobnih ustanov. Spremembe so se začele dogajati s sledenjem procesa deinstitutionalizacije. Režim se je nekoliko spremenil, uporabnik je bolj upoštevan, osebje se tudi prilagaja, vendar vse to v okviru delovanja ustanove. Kot velja za domove za stare, je v ospredju cilj ustanove poskrbeti za množico ljudi, nakopičeno na enem mestu. Zato ostaja življenje v ustanovi še naprej podrejeno pravilom in birokratizaciji (Mali, 2006: 26).

Kot v večini zavodov pri nas tudi v Domu Nine Pokorn Grmovje sledijo procesom deinstitutionalizacije, in sicer tako, da si prizadevajo za alternativne oblike bivanja v skupnosti in zagotavljanje kvalitetnih oblik bivanja v še obstoječi instituciji. Z odprtjem bivalnih enot v Žalcu in Polzeli se širijo v lokalno skupnost, v zavodu pa skrbijo za dvig kakovosti življenja, tako da poudarjajo individualizacijo. S pomočjo individualnih načrtov, kot jih imenujemo danes, pa ugotavljajo potrebe posameznika in se nanje odzivajo.

RAZISKOVALNI DEL

2 PROBLEM

V raziskavi sem želela ugotoviti, kakšne so potrebe ljudi, ki živijo v zavodski oskrbi, natančneje prav v Domu Nine Pokorn Grmovje. Zanimalo me je, katere spremembe so potrebne za izboljšanje kvalitete življenja v Domu. Vprašanje, na katerega so stanovalci odgovarjali, je bilo: Kaj pogrešate v vsakdanjem življenju v domu? Spremembe za izboljšanje kakovosti svojega življenja so oblikovali v ciljih. Raziskava naj bi tako pripomogla k vpogledu zaposlenih o potrebah stanovalcev, na katere se naj bi tudi ustrezno odzvali.

3 METODOLOGIJA

V empirični raziskavi se bom ukvarjala z analizo ciljev, ki so jih oblikovali stanovalci Doma Nine Pokorn Grmovje v sodelovanju s študenti FSD, smer Skupnostna skrb, v decembru 2007. Podatki iz raziskave so pridobljeni v okviru prizadevanj osebja doma, da bi izboljšali kakovost svojega dela in s tem prispevali h kakovosti življenja stanovalcev. Uporabniki so skozi cilje odgovarjali na vprašanje, kaj najbolj pogrešajo v vsakdanjem življenju v domu, katere so potrebne spremembe za izboljšanje kakovosti svojega življenja.

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna in primerjalna, v nadaljevanju pa tudi kvantitativna. Izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, sestavljajo besedni opisi ali pripovedi, v mojem primeru so to cilji uporabnikov. Cilje med seboj tudi primerjam in jih po sorodnostih razvrščam v posamezne kategorije. Na koncu jih obdelam tudi kvantitativno, kjer z merjenjem frekvence ugotavljam pogostost pojavljanja posameznih ciljev.

3.2 VIR PODATKOV

Podatki za empirično raziskavo so posredni podatki. Nastali so v sodelovanju s stanovalci in študenti v mesecu decembru 2007. Takrat so stanovalci s študenti razmišljali o tem, kaj pogrešajo v vsakdanjem življenju v Domu in katere spremembe bi želeli uvesti, da bi se njihovo življenje izboljšalo. Vir podatkov za mojo raziskavo so cilji, ki so jih stanovalci navedli v svojih ad hoc načrtih v tem sodelovanju.

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacijo v raziskavi predstavlja 64 stanovalcev, nameščenih v Domu Nine Pokorn Grmovje, ki so sodelovali s študenti pri oblikovanju ciljev za izboljšanje kakovosti svojega življenja v domu. V vzorec pa so vključeni stanovalci, ki so v cilje zapisali svoje želje po izboljšavah. Vzorec tvori 57 oseb, in sicer 27 moških in 30 žensk. To so zapisi, ki prinašajo cilje stanovalcev za izboljšave v vsakdanjem življenju. Preostalih sedem stanovalcev (do števila 64 sodelujočih) pa je svoje želje za izboljšave izrazilo v takšni obliki, da cilji niso bili jasno izraženi oziroma se njihova volja po spremembi iz njih ni mogla razbrati.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sem dobila od socialne delavke, in sicer po dogovoru z direktorico. Socialna delavka mi je posredovala 57 ad hoc načrtov stanovalcev, ki sem jih najprej dobro prebrala z namenom, da bi dobila jasnejšo sliko o stanovalcih. Potem pa sem si iz načrtov izpisala samo cilje. Načrte sem brala in izpisovala cilje v eni od pisarn v Domu Nine Pokorn. Za izpis vseh ciljev sem potrebovala tri obiske, ki so trajala od ene ure do ure in pol. Iz vseh načrtov sem izpisala skupaj 326 ciljev.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Pridobljene podatke, ki sem jih zbrala iz ciljev, sem najprej obdelala kvalitativno, tako da sem jih izpisala in oštevilčila, da bi jih potem lažje umeščala v dano kategorijo. Naprej sem cilje po sorodnosti umestila v štiri kategorije, ki predstavljajo področja bivanja in delovanja stanovalcev v domu. Nadalje sem jih tudi deloma kvantitativno obdelala, saj sem jih preštevala in določala frekvenco znotraj posameznih kategorij. Tako sem dobila prikaz potreb stanovalcev, iz katerih sem lahko sklepala in postavljala posamezne ugotovitve.

4 REZULTATI

4.1 OBLIKOVANJE IZJAV STANOVALCEV V CILJE

Izjave stanovalcev sem umestila v tabelo, tako da sem jih najprej oštevilčila ter oblikovala v krajši zapis zaradi boljše preglednosti.

Tabela 1: Oblikovanje izjav stanovalcev v cilje

ZP. ŠT.	IZJAVE	CILJI
1.	»Želim si spremljanje na sprehodu okoli doma.«	Spremlstvo na sprehodu okoli doma.
2.	»Včasih sem trenirala plavanje – prsno 20 m. Rada bi šla na bazen poleti, da bi plavala in se tudi sončila.«	Obisk bazena poleti; plavanje in sončenje.
3.	»Živela in delala sem v Celju. Želela bi si kdaj pa kdaj zapeljati skoti Celje, mimo podjetja, kjer sem delala, da bi videla, kako je sedaj.«	Zapeljati se skozi Celje, mimo podjetja, kjer sem delala, da bi videla, kako je zdaj.
4.	» Tudi mama je živela v domu. Ne vem, kdaj je umrla. Želela bi vedeti, kje je grob. Še nikoli nisem bila.«	Poiskati mamin grob.
5.	» Slabše vidim. Imam dvojna očala ena za gledanje televizije in branje, druga pa za hojo. Nisem bila pri zdravniku za oči. Bi želela, da me pogleda, če se mi je vid poslabšal.«	Pregled pri okulistu.
6.	»Želela bi nove zobe. Nekoliko slabše grizem. Nihče me ne vpraša, če jih rabim.«	Dobiti zobno protezo.
7.	»Želim izdati knjigo oz. pesmi. Nimam denarja za natis, upam, da mi bo plačal Dom. »	Izdati zbirko poezij oz. pesmi.
8.	»Želel bi tudi nekaj izvodov zbirke dati sorodnikom.«	Nekaj izvodov zbirke dati sorodnikom.

9.	»Želim najti sponzorje za financiranje izdaje zbirke.«	Najti sponzorje za financiranje izdaje zbirke.
10.	»Večkrat letno na plavanje. Kolikor bi se dalo. Vsaj trikrat letno.«	Vsaj 3 krat letno na plavanje.
11.	»Rad bi, da bi se mi hrana narezala in ne samo spasirala. Vem, da nimajo časa, ampak narezana hrana je dosti bolj okusna.«	Hrana naj bo narezana in ne samo pasirana. Narezana hrana je bolj okusna.
12.	»Če bi bilo možno, bi želel, da bi urejena knjiga vsebovala vsaj sto pesmi. Veliko mi jih je všeč. Bi želel, da bi jih bilo več objavljenih.«	Zbirka poezij naj vsebuje vsaj sto pesmi. Naj jih bo čim več objavljenih.
13.	»V zbirki naj bo objavljena tudi pesem, ki sem jo napisal za družino.«	V zbirki naj bo objavljena tudi pesem za družino.
14.	»V naši kantini včasih kupim hrano in sok, je pa dražje kot v trgovini. Fino bi bilo, če bi bile enotne cene.«	Enotne cene v kantini in trgovini.
15.	»Večkrat bi tudi želel v kino in gledališče.«	Večkrat v kino in gledališče.
16.	»Pri nas sta odprta samo dva stranišča. Eno je zaprto. Sem že nekajkrat opozoril hišnika. Včasih se komu mudi, pa je nerodno. Želel bi, da se popravi.«	Popraviti zaprto stranišče.
17.	»Vse jem rad. Najraje pa jem govedino. Ne vem kolikokrat je tukaj na jedilniku, ampak jaz bi jo rad večkrat jedel. Rad bi jo jedel vsakih štirinajst dni.«	Vsaki 14 dni jesti govedino.
18.	»Rad jem tudi jabolka. Tudi teh je premalo. Ker nimam zob, bi morale biti narezane ali naribane. Te bi rad jedel enkrat na dan.«	Jesti narezana ali naribana jabolka 1 krat na dan.
19.	»Rad bi šel, ko bo lepo vreme domov. Peljal bi me brat.«	Ob lepem vremenu iti domov. Za prevoz bo poskrbel brat.
20.	»Želim, da bi večkrat videla hčerko.«	Večkrat videti hčerko.
21.	»Vsaj enkrat letno bi želela na grob matere, očeta in	1 krat letno na grob matere, očeta in

	brata. Pokopani so v Ljubljani. Upam, da se bom spomnila, kje je grob, drugače bom vprašala.«	brata. Pokopani so v Ljubljani.
22.	»Želela bi imeti sliko od svoje hčerke. Imela bi jo na nočni omarici.«	Imeti sliko od hčerke na nočni omarici.
23.	»Kart ne znam igrati, bi pa mogoče kakšne družabne igre.«	Igrati družabne igre.
24.	»Slabo vidim in bi rada očala. Ne morem brati.«	Dobiti očala za branje.
25.	»Rada bi se pogovarjala s kakšno sestro. Mi je vseeno s katero.«	Pogovarjati se s kakšno sestro, vseeno s katero.
26.	»Obiskati grob pokojne matere v Bugojnu.«	Obiskati grob matere v Bugojnu.
27.	»Želim si enkrat na dva ali tri tedne plavati v bazenu.«	1 krat na dva ali tri tedne plavati v bazenu.
28.	»Želim si motorni voziček.«	Imeti motorni voziček.
29.	»Želim iti od tod v Ljubljano.«	Oditi od tod v Ljubljano.
30.	»Želim živeti v hiši z mlajšimi.«	Živeti v hiši z mlajšimi.
31.	»Želela bi sama skuhati na svojem kuharju. Je čisto nov. Odvajalni čaj bi si skuhala.«	Samostojno skuhati odvajalni čaj na svojem kuharju.
32.	»Namesto jabolk bi rada jedla za večerjo mandarine, pomaranče ali banane.«	Namesto jabolk jesti za večerjo mandarine, pomaranče ali banane.
33.	»Želela bi si kruh ob kosilu, ko dobim zrezek pa solato.«	Pri kosilu zraven zrezka in solate jesti kruh.
34.	»Želela bi več plačila za svoje delo. 59 EUR dobim sedaj.«	Večje plačilo za delo.
35.	»Rada bi, da mi razložijo, zakaj moram vsak dan pojesti 12 tablet.«	Razlago, zakaj pojesti 12 tablet na dan.
36.	»Govorijo, da bodo iz naših sob naredili dve pisarni. Ne vem, kam bodo dali nas. Želim biti z M. M. in M. M. v sobi.«	Biti v sobi skupaj z M. M in M. M.
37.	»Želim iti v samostan Sv. Križa v Šentjakobu blizu Domžal. Tam sem bivala tri leta. Najprej pa moram	Iti v samostan sv. Križa v Šentjakobu blizu Domžal. Tam sem bivala tri leta.

	po telefonu najavit, da pridem.«	
38.	»Želela bi, da bi namesto gospe P. bila v sobi zraven druga oseba. Gospa je žaljiva, saj pravi, da je samo ona normalna in da drugi nismo. To me moti. Če bi lahko zbiral, bi bila v sobi z A. K.«	Namesto ge. P. naj bo v sobi druga oseba. Moti me, ker je gospa žaljiva.
39.	»V sobi je premalo omar za obleke, čeprav imam jaz skoraj največ. Rada bi še eno omaro.«	Dobiti dodatno omaro.
40.	»Rada bi imela nov jogi. Na nov jogi, bi se lahko dala zaščitna prevleka.«	Dobiti novo ležišče z zaščitno prevleko.
41.	»Rada bi se tudi več pogovarjala z uslužbenci, a kaj, ko nimajo časa. Najraje bi se pogovarjala z N. in sestro R.«	Več pogovorov z uslužbenci, najraje s sestrama N. in R.
42.	»Bilo bi čudovito, če bi imeli kapelo za opravljanje verskih obredov. V tem prostoru, bi se lahko pogovarjali z duhovniki. Lahko bi povabili večkrat kakšnega duhovnika ali usmiljeno sestro.«	V domu postaviti kapelo za opravljanje verskih obredov ter večkrat povabiti kakšnega duhovnika ali usmiljeno sestro.
43.	»Želela bi na srečanje <i>Vera in luč</i> .«	Iti na srečanje <i>Vera in luč</i> .
44.	»Zvečer bi šla v Celje samostojno. Šla bi lahko s kom, ki je iz Celja, zvečer pa bi prišla nazaj s taksijem.«	Iti zvečer samostojno v Celje z nekom, ki je iz Celja, ter se vrniti nazaj s taksijem.
45.	»Kdaj pa kdaj bi šla v gledališče, pa velikokrat ne vem, da se gre na predstavo.«	Občasno iti v gledališče.
46.	»Rada bi imela svetlo zeleno sobo.«	Imeti svetlo zeleno sobo.
47.	»Rada bi, da bi domači prihajali vsaj trikrat na mesec.«	Obiski domačih vsaj 3 krat na mesec.
48.	»Rada bi, da bi večkrat imela malo več denarja, da bi si privoščila malo več.«	Imeti več denarja.
49.	»Rada bi ohranila prijateljstvo s stanovalci in z J.«	Ohraniti prijateljstva s stanovalci in z J.

50.	»Gledam televizijo pri prijatelju B. J. Čez čas bo potrebno kupiti novo.«	Kupiti novo televizijo.
51.	»Včasih sem hodila v trgovino Košarica, sedaj ne morem, ker se slabo počutim. Želela bi, da bi me kdo zapeljal 1 krat mesečno.«	Prevoz do trgovine Košarica 1 krat mesečno.
52.	»Zelo rada imam sladoled. Poleti bi želela, da bi ga jedla vsaj enkrat tedensko.«	Poleti jesti sladoled vsaj 1 krat tedensko.
53.	»V svoji sobi bi rada imela radio.«	V svoji sobi imeti radio.
54.	»Že osem let nisem bila na grobu svoje mame in stare mame, ter starega očeta in tete. Vsi so pokopani v Ljubljani na Viču. Želim, da bi šla vsaj enkrat letno na grob, za dan mrtvih ali prej, da ne bo prevelika gužva.«	1 krat letno, za dan mrtvih ali prej, iti na grob mame, stare mame ter očeta in tete, ki so pokopani v LJ na Viču.
55.	»V sobi smrdi iz WC. Moti me. Naj bo čisto.«	V sobi naj ne smrdi iz stranišča.
56.	»Rada bi šla na Plitvička jezera. Sem imela sliko. Ne vem, kje je to. Če je daleč, mi je vseeno.«	Iti na Plitvička jezera.
57.	»Šla bi na morje, še enkrat, za en dan.«	Iti na morje, še enkrat, za en dan.
58.	»Čez tri leta bi rada šla domov.«	Iti domov čez tri leta.
59.	»Rada bi šla na obisk k sestri in bratu v Radmirje.«	Obiskati sestro in brata v Radmirju.
60.	»Želim si, da bi imel večjo žepnino.«	Večja žepnina.
61.	»Želim si, se pozdraviti.«	Pozdraviti se.
62.	»Rad bi si kupil garsonjero.«	Kupiti si garsonjero.
63.	»Želim poklicati prijatelje, da pridejo na kavo in pico.«	Povabiti prijatelje, da pridejo na kavo in pico.
64.	»Najraje imam ocvrtega piščanca. Tukaj pa je tu in tam na jedilniku. Želim, da bi bil enkrat na štirinajst dni.«	1 krat na štirinajst dni jesti ocvrtega piščanca.
65.	»Ne želim delati žičk.«	Ne delati žičk.
66.	»Za božič želim postaviti jaslice v sobo.«	Za božič postaviti jaslice v sobo.

67.	»Želim bedeti za novo leto.«	Bedeti za novo leto.
68.	»Rada bi šla na krajši pohod.«	Iti na krajši pohod.
69.	»Plešem zelo rada in bi rada še večkrat plesala.«	Večkrat plesati.
70.	»V domu se odvija veliko dejavnosti, vendar je obveščenost slaba, zadnji hip. Želim, da se vsa dogajanja obvestijo pravočasno, vsaj en dan pred prireditvijo.«	Pravočasno obveščanje o dogajanju v Domu. Vsaj en dan pred prireditvijo.
71.	»Želela bi, da bi sin večkrat prišel na obisk.«	Pogostejši obiski sina.
72.	»Želela bi zblížati se z bivšim možem.«	Zbližati se z bivšim možem.
73.	»Rada bi pletla s pravo volno.«	Plesti s pravo volno.
74.	»Želim si več družabnih iger.«	Več družabnih iger.
75.	»Rada bi naredila rezance za cel Dom.«	Narediti rezance za ves Dom.
76.	»Včasih je k meni prihajala prostovoljka Ž. M. Nisem jo videla štiri leta. Rada bi jo videla.«	Ponovno videti prostovoljko.
77.	»Rada bi, da bi me kdo vozil na daljše sprehode. Sama se utrudim.«	Peljati me na daljše sprehode.
78.	»Želim si več glasbenih prireditev.«	Več glasbenih prireditev.
79.	»Nočem več jesti tablet. Raje bi vzela injekcijo.«	Namesto tablet dobivati injekcijo.
80.	»Preko dneva bi se rada pogovarjala z ljudmi raznimi. S sestrami, terapevti, negovalkami ... Samo, da bi se pogovarjala, vsaj 15 minut na dan.«	Pogovor s sestrami, terapevti, negovalkami, vsaj 15 min na dan.
81.	»Rad bi imel v sobi televizijo.«	Imeti v sobi televizijo.
82.	»Rad bi masažo za križ.«	Masaža križa.
83.	»Rad bi nov jogi.«	Novo ležišče.
84.	»Pogosteje bi šel na ribolov.«	Pogosteje na ribolov.
85.	»Imel bi cokle z nizkimi podplati.«	Imeti cokle z nizkimi podplati.
86.	»Rada bi v sobi televizijo.«	Imeti v sobi televizijo.
87.	»Rada bi prišla večkrat na vrsto k frizerki, dvakrat na teden.«	Priti na vrsto k frizerki 2 krat na teden.
88.	»Rada bi nov jogi.«	Novo ležišče.

89.	»Rada bi se sprehajala z vozičkom.«	Sprehodi z vozičkom.
90.	»Rada bi še bolj žive lončnice.«	Še bolj žive lončnice.
91.	»Rada bi šla na masažo na stol ali ročno.«	Masaža na stolu ali ročna.
92.	»Tukaj nisem zadovoljna. Rada bi šla domov.«	Oditi domov.
93.	»Želim, da bi me obiskala hčerka. Tukaj ni bila že leto.«	Obisk hčerke.
94.	»Dolgčas mi je. Rada bi, da bi se kdo z mano pogovarjal. Zelo rada bi se pogovarjala z M. J., ali s kom drugim.«	Pogovori z M. J. ali s kom drugim.
95.	»Rada bi, da bi me kdo peljal na sprehod okoli hiše, kadar je lepo.«	Peljati me na sprehod okoli hiše, kadar je lepo.
96.	»Še vedno bi rada hodila k maši v domu. Da ne bodo pozabili na mene, ko bo maša.«	Še naprej hoditi k maši v Domu.
97.	»Rada bi kupila kakšno kisló vodo.«	Kupiti mineralno vodo.
98.	»Mož je pokopan na Vrhú pri Laškem. Šla bi prižgat svečo. Nazadnje sem bila 1998, ko je umrl.«	Prižgati svečo na moževem grobu na Vrhú pri Laškem.
99.	»Želel bi hoditi več domov.«	Hoditi več domov.
100.	»Želel bi več sadja pri malici – grozdje, sladke hruške.«	Več sadja pri malici(grozdja, sladkih hrušk).
101.	»Želela bi jesti ražnjiče pa nimam zob, da bi jih jedla. Sestri pa si ne upam reči, da bi mi narezala.«	Jesti ražnjiče, narezane.
102.	»Želela bi, da bi mi popravili gume na vozičku.«	Popraviti gume na vozičku.
103.	»Želela bi, da bi bolj kurili, ker me zebe.«	Bolje ogrevati prostore.
104.	»Dolgčas mi je po sinu. Pride bolj poredkoma, ker mora delati. Mu bom sporočila, da naj pride večkrat.«	Sporočiti sinu, da pride večkrat na obisk.
105.	»Rada bi se več pogovarjala z delovno terapevtko A. L. Vsaj enkrat tedensko.«	Vsaj 1 krat tedensko pogovor z d. t. A. L.
106.	»Hudo je jesti, ker nimam zob. Bi rada, da pride zobozdravnik sem in pogleda, če bi mi jih lahko naredil, da bi lažje jedla.«	Zobozdravnik naj pride v Dom in mi uredi zobovje.

107.	»Večkrat bi rada jedla palačinke. Vsaj enkrat mesečno, pa jih ne morejo veliko peči.«	Vsaj 1 krat mesečno jesti palačinke.
108.	»Rada bi dodatna oblačila. Prosila bi za socialno pomoč, da bi si kupila dodatna oblačila.«	Zaprositi za socialno pomoč za nakup oblačil.
109.	»Od otrok ne pride nihče na obisk. Včasih je prišla hčerka. Sin pa še ni prišel nikoli. Pa sem tukaj že 28 let. S hčerko bi rada prišla v stik. Moja skrita želja je, da bi me obiskal tudi sin.«	Ponovno vzpostaviti stik s hčerko in dobiti obisk sina.
110.	»Rada bi odšla v drug dom. V Šentjur.«	Oditi v drug dom, v Šentjur.
111.	»Želela bi kdaj v gledališče, gledati kaj smešnega.«	Iti v gledališče, ogled smešne predstave.
112.	»Rada bi, da bi mi vsako jutro pomagali pri obuvanju posebnih nogavic, ki so za žile.«	Vsako jutro pomoč pri obuvanju posebnih nogavic za žile.
113.	»Želela bi na obisk k hčerki vsaj štirikrat letno.«	Obiskati hčerko vsaj 4 krat letno.
114.	»Želela bi tudi k sestri v Kočevje vsaj enkrat letno. Želela bi ostati pri njej vsaj en teden, da bi se pogovarjali.«	Obiskati sestro v Kočevju vsaj 1 krat letno in pri njej ostati vsaj 1 teden.
115.	»Želela bi se več pogovarjati z zaposlenimi.«	Več pogovorov z zaposlenimi.
116.	»Rada bi sobo na sončni strani, ker imam rada rože.«	Sobo na sončni strani zaradi rož.
117.	»Pozimi slabo greje. Sin bi mi prinesel pečko ali pa grem v drugo sobo.«	Sin naj prinese pečko ali zamenjava sobe.
118.	»Želim, da bi z bivšo ženo vzpostavil stik.«	Vzpostaviti stik z bivšo ženo.
119.	»Želim, da bi me hčerke večkrat obiskale.«	Pogostejši obiski hčera.
120.	»Želim, da bi imel sopotnika na sprehodih.«	Imeti sopotnika na sprehodih.
121.	»Zelo rad jem pico. Rad bi jo jedel večkrat, pa nimam denarja. Želel bi večkrat tudi torto, ker imam zelo rad sladko.«	Večkrat jesti pico in torto.
122.	»Trenutno sem zadovoljen z bivanjem v domu. Želel pa bi si pogledati hiške, v katerih bivajo drugi stanovalci.«	Ogled bivalnih enot.

123.	»Rad bi delal v delovni terapiji pri L.«	Delati v delovni terapiji pri L.
124.	»Rad bi treniral karate na samem.«	Trenirati karate na samem.
125.	»Rad bi šel smučat.«	Smučati.
126.	»Rad bi šel večkrat domov k mami.«	Večkrat domov k mami.
127.	»Rad bi se znebil straha pred ljudmi.«	Znebiti se strahu pred ljudmi.
128.	»Želim si, da bi imel svojo kavo in sladkor, da bi si lahko sam skuhal kavo.«	Imeti svojo kavo in sladkor ter si samostojno pripraviti kavo.
129.	»Želim povedati sestri, kje sem, da bi me lahko obiskovala. Nujno potrebujem pomoč pri iskanju njene telefonske številke.«	Povabiti sestro na obisk in pomoč pri iskanju njene telefonske številke.
130.	»Želim si, da bi vsaj dvakrat letno obiskal toplice za deset dni (Laško).«	Vsaj 2 krat letno obiskati toplice Laško za 10 dni.
131.	»Želim si, da bi mi popravili zobno protezo. Imam novo, a mi je prevelika in je ne morem uporabljati.«	Popraviti zobno protezo.
132.	»Rada bi šla sama v trgovino Košarica dvakrat mesečno.«	Samostojno iti v trgovino Košarica 2 krat mesečno.
133.	»Rada bi šla sama na sprehod okoli doma.«	Samostojno na sprehod okoli doma.
134.	»Dobro bi bilo, če bi šla domov za več dni, k sestri.«	Iti domov za več dni, k sestri.
135.	»Dvakrat na dan bi si sama skuhala kavo.«	2 krat na dan si samostojno skuhati kavo.
136.	»Šla bi se kopat v bazen.«	Kopati se v bazenu.
137.	»Rad bi hodil brez hodulje.«	Hoditi brez hodulje.
138.	»Če bog da, bi rad šel kam drugam. V Celje. Sestre so prijazne, a hočem vseeno stran, v drug dom.«	Oditi v drug dom, v Celje.
139.	»Rad bi večje porcije pri obedih in rad bi za kosilo vedno solato.«	Večje porcije pri obedih in za kosilo naj bo vedno tudi solata.
140.	»Enkrat bi se želel peljati z avtom domov.«	1 krat se peljati domov z avtom.
141.	»Rad imam H. Želel bi si biti več z njo, pa me ona ne mara.«	Preživeti več časa s H.
142.	»Želel bi v tem Domu, ki ima kozolec in ker imamo	Dom naj kupi konja.

	še nekaj travne površine, da bi imeli konja.«	
143.	»Želel bi, da bolniki ne bi hodili v trgovino po hrano in cigarete, ker drugače puščajo hrano pri obrokih.«	Stanovalci naj ne hodijo nakupovat v trgovino.
144.	»Želim ostati v Domu.«	Ostati v Domu.
145.	»Želim iti na morje. Ne želim iti sama, ker bi mi bilo dolgčas, šla pa bi z vami. Ko bo oglas, se bom prijavila.«	Iti na morje z Domom.
146.	»Rada bi, da bi šla vsako leto za štiri, pet dni pred 1. novembrom k Hrvatom v Zagreb.«	Vsako leto za 4–5 dni pred 1. novembrom iti k Hrvatom v Zagreb.
147.	»Želim, da bi dobivala časopis, ki ne bi bil star več kot dva, tri dni.«	Vsakodnevno dobivati časopis.
148.	»Želim, da bi večkrat dobivali temen, štirioglat kruh, namesto belega.«	Pogosteje jesti temen, štirioglat kruh namesto belega.
149.	»Želim, da bi mi v prihodnje, če mi kdo kaj prinese za podpisat, to tudi prebral in razložil, da bi mi povedal, kaj to pomeni, da bi vedela, kaj podpisujem.«	Prebrati in razložiti mi vse pomembne stvari, ki jih je treba podpisati.
150.	»Naj me prosim enkrat na dan zmasirajo, ko me bodo obračale po hrbtu. Hčerka mi je kupila tekočino za masažo.«	Zmasirati hrbet 1 krat dnevno pri obračanju.
151.	»Zelo rada imam šmorn. Vem, da ga imajo radi tudi drugi varovanci. Rada bi ga jedla vsaj enkrat na teden.«	Jesti praženec vsaj 1 krat na teden.
152.	»Zelo bi bila vesela, če bi se lahko večkrat pogovarjali z vami (J.W.). Bom zadovoljna, kadarkoli boste prišli, ker imate delo.«	Pogostejši pogovori z J. W.
153.	»Vesela sem, če katera kdaj pride po mene in me pelje okrog. Zelo rada sem zunaj. Bi želela, da bi me večkrat peljali.«	Večkrat me peljati ven na sprehod.
154.	»Palačinke imam zelo rada. Posebno, če jih narežeš	Jesti palačinke, narezane na rezance, v

	na rezance in daš v juho. Ko sem bila sama, sem si to naredila. Če bi tukaj to hotela, bi rekli: »Glej jo, kaj si pa ta misli.« Če bi to naredili, bi bila vesela.«	juhi.
155.	»Rada bi šla za praznike domov. Za dva dni.«	Iti domov za praznike, za 2 dni.
156.	»Zelo si želim, da bi več trenirala hoditi.«	Večkrat trenirati hojo.
157.	»Želela bi na potovanje z J. W.«	Iti na potovanje z J. W.
158.	»Socialna delavka naj obvesti očeta, da bo večkrat prišel.«	Socialna delavka naj obvesti očeta, da pride na obisk.
159.	»Želim, da bi se vsi imeli radi in da bi bili zdravi.«	Da bi se vsi imeli radi in da bi bili zdravi.
160.	»Želela bi, da bi me S. obiskoval.«	Obiskov S.
161.	»Želela bi si sama skuhati kavo. Pomagala bi mi J.«	Skuhati si kavo ob pomoči J.
162.	»Zelo nemirno spim. Vse me boli in bi si želela nov jogi. Ni nujno, da je Dormeo, samo, da bom dobro spala.«	Novo ležišče.
163.	»Želela bi večkrat domov.«	Večkrat domov.
164.	»Želela bi tople nogavice.«	Imeti tople nogavice.
165.	»Letos nisem bila na pokopališču za Dan mrtvih. Pa bi rada šla. Imam pokopano teto in brata. Rada bi šla dvakrat letno.«	2 krat letno iti na grob tete in brata.
166.	»Hodim na bralne urice ge. A. K. Želela bi, da mi še kakšna deklica ali uslužbenka kaj prebere iz časopisa.«	Kakšna deklica ali uslužbenka naj mi bere iz časopisa.
167.	»Rada jem sladko. Enkrat bi šla v slaščičarno. Šla bi na Vransko in potem bi še želela, da se me malo pelje po Vranskem.«	Obisk slaščičarne na Vranskem in ogled Vranskega.
168.	»Imam sestro M. A., ki živi v Vojniku in ima veliko hišo. Sestra pogosto pride pome. Sem vesela, da grem malo na sprehod. Nimam rada, vendar me sestra pokliče »Terzik«. Sem ji rekla v obraz, da sem jezna,	Sestra naj me ne kliče »Terzik«.

	ker me tako kliče in nočem, da me tako kliče.«	
169.	»Tukaj grem k maši samo, ko je maša v Domu. Bi šla z E. B., če bi me kdo peljal v Vojnik.«	Iti k maši skupaj z E. B. v Vojnik.
170.	»Zelo rada se pogovarjam. Rada bi se več pogovarjala z A. T. in O. J.«	Več pogovorov z A. T. in O. J.
171.	»Ker ne vidim, bi rada imela v sobi radio, da bi poslušala.«	Imeti v sobi radio.
172.	»Omaro bi imela zaklenjeno.«	Zaklepati omaro.
173.	»Vsak dan bi rada šla na svež zrak.«	Vsak dan na svež zrak.
174.	»Želim živeti v domu za stare bliže Ljubljani. Tukaj bi bila rada samo začasno.«	Živeti v domu za stare bliže Ljubljani.
175.	»Želim, da pokličete mojo teto, ki živi v hiši, da me pride obiskat.«	Nekdo naj pokliče teto, da pride na obisk.
176.	»Rada bi se več pogovarjala. Hodim v delavnico in h ge. S. Rada bi se z njo več pogovarjala. Pa ne dolgo – malo časa, vsak dan.«	Več pogovorov z go. S.
177.	»Rada bi obiskala mamin grob.«	Obiskati mamin grob.
178.	»Rada bi gledala risanke ali lutke. Fino bi bilo, če bi prišli v Dom ali pa bi jih gledala po televiziji.«	Gledati risanke ali lutkovno predstavo v Domu ali po televiziji.
179.	»Večkrat bi rada šla domov k sinu in snahi.«	Večkrat hoditi domov k sinu in snahi.
180.	»Rada bi jedla sendvič in sladkarije.«	Jesti sendvič in sladkarije.
181.	»Rada bi šla na sprehod.«	Iti na sprehod.
182.	»Plesala bi na domačo muziko. Včasih sem plesala vsako soboto.«	Plesati na domačo muziko.
183.	»Želim, da bomo v sobi skupaj s Č. A. in M. M.«	Biti v sobi skupaj s Č. A. in M. M.
184.	»Sliko od sestre bi imela obešeno na steni.«	Sliko do sestre obesiti na steno.
185.	»Iz pralnice ne dobim vedno nazaj svojega perila oz. oblek. Pa imam označeno. Sem bila v pralnici in povedala. Bi prosila naj pazijo.«	V pralnici naj pazijo, da pravilno vračajo perilo.
186.	»Rada bi šla k sestram in bratu. Da bi vsakega	Hoditi na obiske k sestram in bratu.

	obiskala enkrat letno.«	Vsakemu 1 krat letno.
187.	»Nikoli nisem bila v Celju. Šla bi pogledat, kaj imajo.«	Pogledati, kaj vse imajo v Celju.
188.	»Če bom kdaj v bolnišnici, bi rada obvestila sestro in brata.«	Obvestiti sestro in brata o morebitnem odhodu v bolnišnico.
189.	»Rada bi se več pogovarjala.«	Več pogovorov.
190.	»Šla bi še kdaj gledat rože v Mozirskem gaju. Enkrat sem bila. Bilo je lepo.«	Ponovno iti na razstavo rož v Mozirski gaj.
191.	»Imela bi svojo sliko. Bolj veliko. Na nočni omarici. Nimam nobene take. Imam samo male. Če bi me kdo slikal.«	Imeti svojo sliko na nočni omarici.
192.	»Včasih sem imela uro, pa se mi je pokvarila. Imela bi uro na steni, ker je večja.«	Imeti uro na steni.
193.	»Dolgo je tega, kar sem bila na Brezju. Rada bi šla, ko bo toplo. Zopet bi želela iti s sorodniki.«	Ponovno iti na izlet na Brezje s sorodniki, ko bo toplo.
194.	»Rada bi več pisala, da ne pozabim.«	Več pisati.
195.	»Pogrešam, da med sadjem ni fig. Rada bi jedla tudi bonbone.«	Jesti fige in bonbone.
196.	»Pogrešam, da ni velikokrat tort za desert.«	Jesti torte za desert.
197.	»Rada bi več hodila kot do sedaj. Sedaj hodim samo v fizioterapiji. Rada bi večkrat.«	Hoditi več kot do zdaj.
198.	»Želela bi večkrat jesti tudi grozdje.«	Večkrat jesti tudi grozdje.
199.	»Želim, da me pride obiskat moj mož. Tukaj je bil samo enkrat.«	Dobiti obisk od moža.
200.	»Želim si rjavo barvo las in da mi enkrat mesečno naredijo frizuro.«	Pobarvati lase v rjavo in 1 krat mesečno k frizerju.
201.	»Želim si pravilna zdravila, ker se ne počutim dobro.«	Ustrezna zdravila.
202.	»Sorodnikom bi šel še pogosteje. Sedaj grem skoraj	Več kot 1 krat mesečno obiskati

	enkrat na mesec.«	sorodnike.
203.	»Želim si več obiskov in več stikov preko mobitela.«	Več obiskov in stikov preko mobitela.
204.	»Rad bi se več pogovarjal z zaposlenimi.«	Več pogovorov z zaposlenimi.
205.	»Želim si na krajši izlet.«	Iti na krajši izlet.
206.	»Rad bi delal zunaj na vrtu, za denar, da bi imel za cigarete.«	Delati na vrtu, za denar, za nakup cigaret.
207.	»Domov k bratu bi šel enkrat na mesec, v Zreče.«	Hoditi domov k bratu v Zreče 1 krat mesečno.
208.	»Na izlet bi šel, kamor boste šli v Domu. Prosim sestro K., da mi bo pomagala in povedala, kdaj bodo izleti.«	Iti na izlet z Domom. Sestra K. naj obvesti, kdaj bodo izleti.
209.	»Zelo rad bi se pogovarjal z bratom. Rad bi tudi, da pride k meni.«	Pogovarjati se z bratom in dobiti njegov obisk.
210.	»Nisem še bil nikoli v življenju na morju. Samo delal sem v službi in na kmetiji. Rad bi šel na morje.«	Iti na morje.
211.	»Pogledat bi šel v bivalno enoto na Polzeli. V Žalcu sem že bil, pa mi ni všeč.«	Pogledati še bivalno enoto na Polzeli.
212.	»Kdaj pa kdaj bi šel na pohod. Rad imam naravo, saj sem celo življenje živel in delal na kmetiji.«	Občasno na pohod.
213.	»Rad bi še šel na bovling. Želel bi iti vsaj trikrat letno.«	Na bovling vsaj 3 krat na leto.
214.	»Rad bi si popravil zobe. Težje jem.«	Popraviti zobe.
215.	»Večkrat bi jedel klobase ali pašteto za zajtrk in večerjo.«	Večkrat jesti klobase ali pašteto za zajtrk in večerjo.
216.	»Preselil bi se v dom za stare bližje domu.«	Preseliti se v dom za stare bližje domu.
217.	»Želim dobiti boljše plačilo za delovno terapijo.«	Boljšje plačilo za delovno terapijo.
218.	»Želim obiskati okulista.«	Obiskati okulista.
219.	»Želim dobiti vlažilce zraka za radiatorje.«	Dobiti vlažilce zraka za radiatorje.
220.	»Želim dobiti lončnico za v sobo.«	Dobiti lončnico za v sobo.

221.	»Hrana naj bo bolj okusna.«	Hrana naj bo bolj okusna.
222.	»Rad bi, da me premestijo v dom Polzela. Tja bi šel zato, ker je tam več prevoznih sredstev. Lahko bi šel več naokoli pa sestre iz Prebolda in Mozirja bi me lažje obiskovale.«	Premestitev v dom Polzela.
223.	»Dokler sem tu, bi šel rad več na izhode, ker če sem tu, samo dremam.«	Več izhodov.
224.	»Všiti svoje ima ne obleke. To bi se rada naučila.«	Naučiti se všiti ime na obleko.
225.	»Rada bi šla k sestri v Velenje.«	Obiskati sestro v Velenju.
226.	»Na morje si še želim. Ne bi šla sama. Ni lušno. Šla bi tja, kamor bi šli iz Doma.«	Iti na morje z Domom.
227.	»Rada bi šla pogledat moj dom. Ko bi šla pogledat dom, bi šla na obisk s sosedom.«	Obiskati svoj dom in sosedo.
228.	»Rada bi šla obiskat prvo sestro M., ki dela pri kmetu.«	Obiskati sestro M.
229.	»Želela bi več kruha.«	Jesti več kruha.
230.	»Želela bi tudi, da bi bilo več mleka in kaj za na kruh namazat.«	Več mleka in namazov za na kruh.
231.	»Brat in sestra me še nista obiskala. Pravita, da ni bencina. Bi želela, da jih nekdo pokliče.«	Nekdo naj pokliče brata in sestro, da prideta na obisk.
232.	»Rada bi šla k maši v Prebold. Bi prosila, če me A. pelje.«	Iti k maši v Prebold. Naj pelje A..
233.	»Najraje jem kruh, mleko, zelje, krompir, zabeljene žganke iz moke pa župo tudi. Malo večkrat bi to rada jedla.«	Večkrat jesti kruh, mleko, zelje, zabeljene žgance, juho.
234.	»Rada bi se več pogovarjala z domačimi.«	Več pogovorov z domačimi.
235.	»Da bi šel na kosilo s hčerko, mamo in bivšo ženo. Želim si, da bi šli vsaj enkrat. Bom uredil sam.«	Vsaj 1 krat na kosilo skupaj s hčerko, mamo in bivšo ženo.
236.	»Neizmerno sem srečen, ko pride k meni vsake tri tedne hči. Pripelje jo bivša žena. Želim, da bi bila	Biti sam s hčerko, brez prisotnosti bivše žene.

	kdaj s hčerko sama.«	
237.	»Rad bi šel za novoletni čas na ogled Celja ali Ljubljane.«	V novoletnem času ogled Celja ali Ljubljane.
238.	»Želim tudi na morje s skupino.«	Iti na morje s skupino.
239.	»Rad imam slike narave. Šel bi kdaj pa kdaj na kakšno razstavo.«	Občasno iti na razstave.
240.	»Rad bi se aktivno vključil nazaj v šport. Rad bi v hribe vsaj štirikrat letno. Rad plavam. Želim si iti v bazen štirikrat letno.«	Aktivno se vključiti v šport. Vsaj 4 krat letno iti v hribe in na bazen.
241.	»Šel bi v Celje v Šent – dnevni center k prijateljem.«	Obiskati prijatelje v dnevnem centru Šent.
242.	»Rad bi se več pogovarjal.«	Več pogovorov.
243.	»Ker imam zaradi bolezni težave z erekcijo, bi se želel o tem pogovoriti s kakšnim strokovnjakom.«	Pogovor s strokovnjakom o težavah z erekcijo.
244.	»Moja želja je, da bi najmanj enkrat letno obiskoval toplice za najmanj en teden. Imam bolečine v križu in verjamem, da me bodo toplice razbremenile bolečin.«	Najmanj 1 krat letno obiskati toplice za najmanj 1 teden.
245.	»Želim, da bi se kuhinja v zavodu organizirala na način, da nam stanovalcem ponudijo vsaj tri menije dnevno.«	Vsaj 3 različne menije pri obrokih.
246.	»Želel bi tudi, da nam v kuhinji omogočijo shranjevanje naše hrane.«	Shranjevanje hrane od stanovalcev v kuhinji.
247.	»Želim si, da bi se v zavodu vzpostavila skupina, ki bi delovala v smeri duhovnosti. Organizirali bi izlete v cerkve in muzeje in potem bi diskutirali o doživetem.«	Ustanoviti skupino, ki bi temeljila na duhovnosti, v okviru katere bi organizirali izlete v cerkve ter muzeje in diskutirali o doživetem.
248.	»Želel bi si večkrat obiskovati sorodnike. Fajn bi bilo, če bi na obisku ostal vsaj nekaj dni.«	Pogosteje obiskovati sorodnike in na obisku ostati vsaj nekaj dni.
249.	»Želel bi, da bi mi povišali žepnino na 50 EUR, tako da bi imel za cigarete in kavo in mi ne bi bilo treba	Povišati žepnino na 50 EUR.

	prenašati pomanjkanja.«	
250.	»V zavodu najbolj pogrešam svoje vrstnike, mlade ljudi, s katerimi bi se rad pogovarjal.«	Druženje z vrstniki.
251.	»Najraje bi šel živeti nekam, kjer so mladi ljudje, npr. v kakšno stanovanjsko skupino (Altra, Šent ...).«	Živeti, kjer so mladi ljudje, npr. v stanovanjski skupini (Altra, Šent ...).
252.	»Želim si, da bi uresničil željo, da bi končal šolanje.«	Končati šolanje.
253.	»V zavodu je premalo denarja za priboljške. Tisto, kar si s srcem želim, cigarete, kave ... Kava iz avtomata bi lahko bila brezplačna.«	Kava iz avtomata naj bo brezplačna.
254.	»Tudi hrana je slaba. Želim si, da bi kuharice boljše kuhale in da bi se lepše obnašale do stanovalcev in stanovalk. Da ne bi bile tečne.«	Jesti boljšo hrano in lepši odnos kuharic.
255.	»V zavodu pogrešam športne aktivnosti. Da bi vsak dan kdo šel z mano na kakšno srednjo šolo z vrstniki košarko igrati.«	Igrati košarko na kakšni srednji šoli z vrstniki.
256.	»Ker imam premalo žepnino, si želim, da bi imel večjo žepnino, da bi mi zdržala cel mesec (50 EUR).«	Večjo žepnino.
257.	»Rad bi imel mir. Ne bi imel v sobi nekoga, ki smrči.«	Mir v sobi. Sostanovalec ne sme smrčati.
258.	»Rad bi, da ostane cena Doma ista.«	Cena Doma naj ostane ista.
259.	»Želim urediti zobovje. Slišal sem, da je v Celju zelo dobra zobozdravnica. Ne vem, kako se piše. Bom videl, kako bo pri tem zobozdravniku, drugače se bom pozanimal, kako se piše ta zobozdravnica.«	Urediti zobovje in mogoče zamenjati zobozdravnika.
260.	»Z obiski bratom sem kar zadovoljen. Ko bo topleje, bom šel v Slovensko Bistrico.«	Obiskati brata v Slovenski Bistrici.
261.	»Včasih se pogovarjam s Š. Z dvajsetimi se tako ne moreš. Mogoče bi želel, da bi se kdaj pogovarjal s	Pogovori s sestro J. in J. W.

	sestro J. in J. W.«	
262.	»Bi bil vesel, če bi prišel kdo, da bi enkrat mesečno igral šah.«	Igrati šah 1 krat mesečno.
263.	»V delavnico k M. bi šel, ko se bom boljše počutil.«	Delati v delavnici po izboljšanju počutja.
264.	»Želim si, da bi se znižala cena sobe, saj moja pokojnina ni dovolj velika za kritje vseh stroškov.«	Znižati ceno sobe.
265.	»Za enkratno socialno pomoč bom ponovno zaprosil. Nazadnje sem pred dvema letoma. Želim, da mi pomagata pri sestavi ponovne vloge.«	Zaprositi za socialno pomoč in pomoč pri sestavi vloge.
266.	»Želim, da bi še naprej hodil na morje, tako kot sedaj z Domom.«	Še naprej hoditi na morje z Domom.
267.	»Imam tudi željo, da bi večkrat šel na ribolov dvakrat do trikrat letno. Želim iti s skupino iz Doma.«	2–3 krat letno na ribolov s skupino iz Doma.
268.	»Želim si svojo sobo. Ko bo mogoče.«	Imeti svojo sobo.
269.	»V jedilnici bi želel, da bi bili ponovno namizni prti in ne samo trakovi. Bilo bi mi lepše. Želim tudi, da bi bil vsaj pri kosilu na mizi kompleten pribor.«	V jedilnici naj bodo na mizi prti in ne samo trakovi in vsaj pri kosilu naj bo na mizi kompleten pribor.
270.	»Količina tekočine (kava, čaj) naj bi bila večja. Skodelice naj bodo tako velike kot v graščini.«	Večje količine tekočine. Skodelice naj bodo enako velike kot v graščini.
271.	»Moti me, da v Domu ni več novoletne okrasitve. Vse premalo je domačnosti. Želim tudi, da bi imeli v avli jaslice. To bi bilo lepo za vse stanovalce in zame.«	Novoletna okrasitev Doma in postavitve jaslic v avlo Doma.
272.	»Rad bi tudi poživitev vseh skupinskih prostorov (slike ...).«	Poživitev vseh skupinskih prostorov (slike ...).
273.	»Rad bi, da bi določeni uslužbenci si kdaj vzeli več časa in se tudi kdaj družili z nami in ne samo med sabo. Rad bi se vsaj enkrat tedensko pogovarjal.«	Pogovor z določenimi uslužbenci vsaj 1 krat tedensko.

274.	»Moti me tudi neurejena okolica. Velikokrat je zasmeteno, ni gredic urejenih. Urediti je treba parkovni del in tudi mize zraven klopi.«	Urediti parkovni del in mize zraven klopi.
275.	»Želel bi tudi kakšno utico, da bi imeli poleti senco.«	Zgraditi utico za zaščito pred soncem.
276.	»Rad bi šel večkrat na ribarjenje preko Doma ali preko kakšnega ribiča.«	Večkrat na ribarjenje z Domom ali s kakšnim ribičem.
277.	»Želel bi, da bi se organizirala likovna kolonija slikarjev, katerih dela bi se potem prodala, denar pa bi uporabili za uporabnike, za uresničitev njihovih želja.«	Organizirati likovno kolonijo slikarjev, katerih dela bi se potem prodala, denar pa bi uporabili za uporabnike, za uresničitev njihovih želja.
278.	»Rad bi, da bi videl, kako delajo v inštruktorskih delavnicah v drugih domovih.«	Obiskati inštruktorske delavnice v drugih domovih.
279.	»Rad bi obiskal VDC Šentjur. Vabijo me, vendar nimam prevoza. Želel bi iti v naslednjem letu, ko bo topleje.«	V naslednjem letu obiskati VDC Šentjur.
280.	»V naslednjem letu bi želel, da bi si ogledal tudi novo vzgojeni park v Vrbju.«	V naslednjem letu si ogledati tudi nov vzgojni park v Vrbju.
281.	»Obveščanje za razne prireditve je zelo slabo. Po navadi zadnji trenutek. Na oddelku naj bo oglasna deska, na kateri naj bo jedilnik in program prireditev.«	Postaviti oglasno desko na oddelek, na kateri bo jedilnik in program prireditev.
282.	»Želim, da kadar so v Domu prireditve, vedno ostane kdo od zaposlenih, da goste sprejme in se od njih poslovi.«	Prisotnost zaposlenih na prireditvah.
283.	»Rad bi več pomagal bratu.«	Več pomagati bratu.
284.	»Rad bi več bil doma.«	Biti več doma.
285.	»Na <i>Vero in luč</i> grem vsak mesec. Vedno pride po mene svakinja. Upam, da bo vedno tako. Če ne bi	Iti na <i>Vero in luč</i> vsak mesec, s svakinjo ali s kom iz Doma.

	mogel kdaj iti, bi prosil tukaj.«	
286.	»Delam v delavnici. Rad bi delal še več. Grabil bi na travniku.«	Še več delati. Grabiti seno na travniku.
287.	»Rekli so, da bom dobil novo protezo. Pri zobozdravniku sem bil trikrat, sedaj pa nič ne vem o tem.«	Dobiti novo protezo.
288.	»Rad bi igral <i>Človek ne jezi se</i> .«	Igrati <i>Človek ne jezi se</i> .
289.	»Ne želim jesti rib. Takrat bi raje jedel kaj drugega.«	Namesto rib jesti kaj drugega.
290.	»Rad bi šel na morje, tudi z vami.«	Iti na morje.
291.	»Rad gledam televizijo. Najraje kake filme. Rad bi imel svojo, a nimam denarja.«	Imeti svojo televizijo.
292.	»Pogledat bi šel, kje stanujejo tisti, ki so bili tukaj. Če ni daleč, bi šel pogledat.«	Ogledati si bivalne enote.
293.	»Večkrat bi pomagal prevažati hrano.«	Večkrat pomagati prevažati hrano.
294.	»Rad bi se pogovarjal z D. Ko gre on domov, nimam nobenega takega.«	Pogovori z D.
295.	»Želim, da bi imel več cigaret in kave.«	Več cigaret in kave.
296.	»Želim, da bi bilo več izletov in da mi osebno poveste (J. W.), kdaj bo organiziran kakšen izlet.«	Več izletov in J. W naj osebno obvesti o izletih.
297.	»Večkrat naj me peljejo na mamin grob.«	Večkrat me peljati na mamin grob.
298.	»Rad bi, da bi dobival več žepnine.«	Dobivati več žepnine.
299.	»V Rogaški Slatini imam brata. Rad bi šel večkrat tja.«	Pogosteje obiskovati brata v Rogaški Slatini.
300.	»Rad bi šel v muzej v Prebold.«	Iti v muzej v Preboldu.
301.	»Zadovoljen sem s hrano. Zelo rad pa imam pečenice in čevapčiče. Imam dieto, vendar bi rad te jedel vsaj enkrat na mesec.«	Jesti pečenice in čevapčiče vsaj 1 krat na mesec.
302.	»Rad bi bival v bivalni enoti v Žalcu, če je to možno.«	Bivati v bivalni enoti v Žalcu.
303.	»Rad bi gledal še več športa na televiziji.«	Gledati še več športa na televiziji.

304.	»Mama sicer pride enkrat mesečno, ko dobi pokojnino. Pride s taksijem. Večkrat ne more, bi pa rad, da bi večkrat prišla.«	Pogostejši obiski mame.
305.	»Rad bi živel zopet za vedno doma pri mami.«	Živeti doma pri mami.
306.	»Sam bi si rad kupil športno majico.«	Samostojno kupiti športno majico.
307.	»Rad bi se še naprej učil računalnika z M.«	Še naprej se učiti delati z računalnikom z M.
308.	»Zelo rad imam pomfri krompir, testenine, šmorn in pico. Rad bi, da bi pogosteje jedel testenine npr. dvakrat tedensko in pico enkrat tedensko.«	Pogosteje jesti testenine npr. 2 krat tedensko in pico 1 krat tedensko.
309.	»Včasih bi se rad pogovarjal. Najraje s sestro N. J. ali pa z vami J. W.«	Pogovori s sestro N. J. ali z J. W.
310.	»Doma so me klicali »Borči«. Tu pa naj me kličejo po imenu. Bom povedal.«	Kličejo naj me po imenu.
311.	»V delovni terapiji bi rada barvala tudi z voščenkami.«	V delovni terapiji barvati tudi z voščenkami.
312.	»Rada bi, da bi jedilnik bil drugačen.«	Drugačen jedilnik.
313.	»Da bi šla večkrat na koncert domačih ansamblov, vedno, ko je glasbeni abonma.«	Večkrat na koncert domačih ansamblov, vedno, ko je glasbeni abonma.
314.	»Da bi večkrat obiskala grob prijatelja P. M. v Grižah. Rada bi šla enkrat na dva meseca.«	Obiskati grob prijatelja P. M. v Grižah, 1 krat na dva meseca.
315.	»Rada bi imela mir, da se ne bi kregali. Če se razkurim, me napadejo živci.«	Imeti mir. Brez preprirov.
316.	»Najrajši grem domov. Pridejo svojci, če je fešta po mene. Domov bi šla enkrat mesečno.«	Iti domov 1 krat mesečno.
317.	»Šla bi ven po kosilu, na cesto proti Ponikvi.«	Iti ven po kosilu, na cesto proti Ponikvi.
318.	»Šla bi na grad, pa na grobove v Celju do moža.«	Iti na grad in na grobove v Celju ter k možu.
319.	»Rad bi, da me kdo pelje na dom.«	Nekdo me naj pelje domov.
320.	»Nočem imeti več obiskov brata, ker je smotan.«	Ne dobivati več bratovih obiskov, ker

		mi druženje z njim ne ustreza.
321.	»Včasih se mi lušta kakšnega prižgat, ker diši.«	Občasno pokaditi cigareto.
322.	»Imel bi punco. Všeč so mi blond in močne.«	Imeti punco.
323.	»Rad pojem domače pesmi. Poslušal bi nastope v jedilnici Doma.«	Poslušati nastope v jedilnici Doma.
324.	»Želim vzpostaviti stik s sinom D. in rad bi si ogledal košarkaško tekmo, na kateri igra.«	Vzpostaviti stik s sinom in ogled košarkarske tekme, na kateri igra.
325.	»Šel bi pogledat Ljubljanski grad.«	Ogled Ljubljanskega gradu.
326.	»Rad bi spet vzpostavil stik s prijateljicama S. in D.«	Ponovno vzpostaviti stik s prijateljicama S. in D.

4.2 RAZDELITEV CILJEV V POSAMEZNE KATEGORIJE

V naslednjem koraku sem cilje po njihovi podobnosti razdelila v kategorije, ki predstavljajo področja bivanja in delovanja stanovalcev v domu. Dobila sem štiri kategorije, in sicer :

1. kategorija je **Skrb za sebe**, kamor sem umestila cilje, ki se nanašajo na spremembe za izboljšanje fizičnega in psihičnega stanja stanovalcev.
2. kategorija je **Bivanje v Domu**, kamor sem umestila cilje, ki se nanašajo na spremembe za izboljšanje v zvezi z samo nastanitvijo v domu.
3. kategorija so **Stiki**, kamor sem umestila cilje, ki se nanašajo na želje po socialnih kontaktih.
4. kategorija so **Interesne dejavnosti**, kamor pa sem umestila cilje, ki se nanašajo na različne aktivnosti, ki stanovalcem popestrijo življenje v Domu.

Tabela 2: Umestitev ciljev v posamezne kategorije

KATEGORIJA	CILJI
SKRB ZA SEBE	5. Pregled pri okulistu.
	6. Dobiti zobno protezo.
	24. Dobiti očala za branje.
	28. Imeti motorni voziček.
	31. Samostojno skuhati odvajalni čaj na svojem kuharju.
	35. Razlago, zakaj pojesti 12 tablet na dan.
	51. Prevoz do trgovine Košarica 1 krat mesečno.
	61. Pozdraviti se.
	62. Kupiti si garsonjero.
	73. Plesti s pravo volno.
	75. Narediti rezance za ves Dom.
	79. Namesto tablet dobivati injekcijo.
	82. Masaža križa.
	85. Imeti cokle z nizkimi podplati.
	87. Priti na vrsto k frizerki 2 krat na teden.
	91. Masaža na stolu ali ročna.
	97. Kupiti mineralno vodo.
	102. Popraviti gume na vozičku.
	106. Zobozdravnik naj pride v Dom in mi uredi zobovje.
	108. Zaprošiti za socialno pomoč za nakup oblačil.
	112. Vsako jutro pomoč pri obuvanju posebnih nogavic za žile.
	127. Znebiti se strahu pred ljudmi.
	128. Imeti svojo kavo in sladkor ter si samostojno pripraviti kavo.
	131. Popraviti zobno protezo.
	132. Samostojno iti v trgovino Košarica 2 krat mesečno.
	135. 2 krat na dan si samostojno skuhati kavo.
	137. Hoditi brez hodulje.

	149. Prebrati in razložiti mi vse pomembne stvari, ki jih je treba podpisati.
	150. Zmasirati hrbet 1 krat dnevno pri obračanju.
	156. Večkrat trenirati hojo.
	159. Da bi se vsi imeli radi in da bi bili zdravi.
	161. Skuhati si kavo ob pomoči J.
	164. Imeti tople nogavice.
	168. Sestra naj me ne kliče »Terzik«.
	185. V pralnici naj pazijo, da pravilno vračajo perilo.
	194. Več pisati.
	197. Hoditi več kot do zdaj.
	200. Pobarvati lase v rjavo in 1 krat mesečno iti k frizerju.
	201. Ustrezna zdravila.
	214. Popraviti zobe.
	218. Obiskati okulista.
	224. Naučiti se všiti ime na obleko.
	243. Pogovor s strokovnjakom o težavah z erekcijo.
	252. Končati šolanje.
	259. Urediti zobovje in mogoče zamenjati zobozdravnika.
	265. Zaprošiti za socialno pomoč in pomoč pri sestavi vloge.
	287. Dobiti novo protezo.
	306. Samostojno kupiti športno majico.
	307. Še naprej se učiti delati z računalnikom z M.
	310. Kličejo naj me po imenu.
	315. Imeti mir. Brez prepиров.
	skupaj ciljev: 51
BIVANJE V DOMU	11. Hrana naj bo narezana in ne samo pasirana. Narezana hrana je bolj okusna.
	14. Enotne cene v kantini in trgovini.
	16. Popraviti zaprto stranišče.

	17. Vsakih 14 dni jesti govedino.
	18. Jestti narezana ali naribana jabolka 1 krat na dan.
	22. Imeti sliko od hčerke na nočni omarici.
	29. Oditi od tod v Ljubljano.
	30. Živeti v hiši z mlajšimi.
	32. Namesto jabolk jesti za večerjo mandarine, pomaranče ali banane.
	33. Pri kosilu zraven zrezka in solate jesti kruh.
	39. Dobiti dodatno omaro.
	40. Dobiti novo ležišče z zaščitno prevleko.
	46. Imeti svetlo zeleno sobo.
	50. Kupiti novo televizijo.
	52. Poleti jesti sladoled vsaj 1krat tedensko.
	53. V svoji sobi imeti radio.
	55. V sobi naj ne smrdi iz stranišča.
	58. Iti domov čez tri leta.
	64. 1 krat na štirinajst dni jesti ocvrtega piščanca.
	70. Pravočasno obveščanje o dogajanju v Domu. Vsaj en dan pred prireditvijo.
	81. Imeti v sobi televizijo.
	83. Novo ležišče.
	86. Imeti v sobi televizijo.
	88. Novo ležišče.
	90. Še bolj žive lončnice.
	92. Oditi domov.
	100. Več sadja pri malici(grozdja, sladkih hrušk).
	101. Jestti ražnjiče. Narezane.
	103. Bolje ogrevati prostore.
	107. Vsaj 1 krat mesečno jesti palačinke.
	110. Oditi v drug dom. V Šentjur.

	116. Sobo na sončni strani zaradi rož.
	117. Sin naj prinese pečko ali zamenjava sobe.
	121. Večkrat jesti pico in torto.
	138. Odit v drug dom, v Celje.
	139. Večje porcije pri obedih in za kosilo naj bo vedno solata.
	142. Dom naj kupi konja.
	143. Stanovalci naj ne hodijo nakupovat v trgovino.
	144. Ostati v domu.
	148. Pogosteje jesti temen, štirioglat kruh namesto belega.
	151. Jest praženec vsaj 1 krat na teden.
	154. Jest palačinke, narezane na rezance, v juhi.
	162. Novo ležišče.
	167. Obisk slaščičarne na Vranskem in ogled Vranskega.
	171. Imeti v sobi radio.
	172. Zaklepati omaro.
	174. Živet v domu za stare bliže Ljubljani.
	180. Jest sendvič in sladkarije.
	184. Sliko do sestre obesiti na steno.
	191. Imeti svojo sliko na nočni omarici.
	192. Imeti uro na steni.
	195. Jest fige in bonbone.
	196. Jest torte za desert.
	198. Večkrat jest tudi grozdje.
	215. Večkrat jest klobase ali pašteto za zajtrk in večerjo.
	216. Preseliti se v dom za stare bližje domu.
	219. Dobiti vlažilce zraka za radiatorje.
	220. Dobiti lončnico za v sobo.
	221. Hrana naj bo bolj okusna.
	222. Premestitev v dom Polzela.

229. Jestiti več kruha.
230. Več mleka in namazov za na kruh.
233. Večkrat jesti kruh, mleko, zelje, zabeljene žgance, juho.
245. Vsaj 3 različne menije pri obrokih.
246. Shranjevanje hrane od stanovalcev v kuhinji.
251. Živeti, kjer so mladi ljudje, npr. v stanovanjski skupini (Altra, Šent ...).
253. Kava iz avtomata naj bo brezplačna.
254. Jestiti boljšo hrano in lepši odnos kuharic.
257. Mir v sobi. Sostanovalec ne sme smrčati.
258. Cena doma naj ostane ista.
264. Znižati ceno sobe.
268. Imeti svojo sobo.
269. V jedilnici naj bodo na mizi prti in ne samo trakovi in vsaj pri kosilu naj bo na mizi kompletен pribor.
270. Večje količine tekočine. Skodelice naj bodo enako velike kot v graščini.
271. Novoletna okrasitev Doma in postavitve jaslic v avlo Doma.
272. Poživitev vseh skupinskih prostorov (slike ...).
274. Urediti parkovni del in mize zraven klopi.
275. Zgraditi utico za zaščito pred soncem.
281. Postaviti oglasno desko na oddelek, na kateri bo jedilnik in program prireditvev.
282. Prisotnost zaposlenih na prireditvah.
289. Namesto rib jesti kaj drugega.
291. Imeti svojo televizijo.
293. Večkrat pomagati prevažati hrano.
295. Več cigaret in kave.
301. Jestiti pečenice in čevapčiče vsaj 1 krat na mesec.
302. Bivati v bivalni enoti v Žalcu.

	305. Živeti doma pri mami.
	308. Pogosteje jesti testenine npr. 2 krat tedensko in pico 1 krat tedensko.
	312. Drugačen jedilnik.
	321. Občasno pokaditi cigareto.
	skupaj ciljev: 90
STIKI	4. Poiskati mamin grob.
	19. Ob lepem vremenu iti domov. Za prevoz bo poskrbel brat.
	20. Večkrat videti hčerko.
	21. 1 krat letno na grob matere, očeta in brata. Pokopani so v Ljubljani.
	25. Pogovarjati se s kakšno sestro, vseeno s katero.
	26. Obiskati grob matere v Bugojnu.
	36. Biti v sobi skupaj z M. M. in M. M.
	38. Namesto ge. P. naj bo v sobi druga oseba. Moti me, ker je gospa žaljiva.
	41. Več pogovorov z uslužbenci, najraje s sestrama N. in R.
	47. Obiski domačih vsaj 3 krat na mesec.
	49. Ohraniti prijateljstva s stanovalci in z J.
	54. 1 krat letno, za dan mrtvih ali prej, iti na grob mame, stare mame ter očeta in tete, ki so pokopani v Ljubljani na Viču.
	59. Obiskati sestro in brata v Radmirju.
	63. Povabiti prijatelje, da pridejo na kavo in pico.
	71. Pogostejši obiski sina.
	72. Zbližati se z bivšim možem.
	76. Ponovno videti prostovoljko.
	80. Pogovor s sestrami, terapeuti, negovalkami, vsaj 15 min na dan.
	93. Obisk hčerke.
	94. Pogovori z M. J. ali s kom drugim.

98. Prižgati svečo na moževem grobu na Vrhu pri Laškem.
99. Hoditi več domov.
104. Sporočiti sinu, da pride večkrat na obisk.
105. Vsaj 1 krat tedensko pogovor z d. t. A. L.
109. Ponovno vzpostaviti stik s hčerko in dobiti obisk sina.
113. Obiskati hčerko vsaj 4 krat letno.
114. Obiskati sestro v Kočevju vsaj 1 krat letno in pri njej ostati vsaj 1 teden.
115. Več pogovorov z zaposlenimi.
118. Vzpostaviti stik z bivšo ženo.
119. Pogostejši obiski hčera.
120. Imeti sopotnika na sprehodih.
126. Večkrat domov k mami.
129. Povabiti sestro na obisk in pomoč pri iskanju njene telefonske številke.
134. Iti domov za več dni, k sestri.
140. 1 krat se peljati domov z avtom.
141. Preživeti več časa s H.
152. Pogostejši pogovori z J. W.
155. Iti domov za praznike za 2 dni.
158. Socialna delavka naj obvesti očeta, da pride na obisk.
160. Obiskov S.
163. Večkrat domov.
165. 2 krat letno iti na grob tete in brata.
170. Več pogovorov z A. T. in O. J.
175. Nekdo naj pokliče teto, da pride na obisk.
176. Več pogovorov z g. S.
177. Obiskati mamin grob.
179. Večkrat hoditi domov k sinu in snahi.
183. Biti v sobi skupaj s Č. A. in M. M.

	186. Hoditi na obiske k sestram in bratu. Vsakemu 1 krat letno.
	188. Obvestiti sestro in brata o morebitnem odhodu v bolnišnico.
	189. Več pogovorov.
	199. Dobiti obisk od moža.
	202. Več kot 1 krat mesečno obiskati sorodnike.
	203. Več obiskov in več stikov preko mobitela.
	204. Več pogovorov z zaposlenimi.
	207. Hoditi domov k bratu v Zreče 1 krat mesečno.
	209. Pogovarjati se z bratom in dobiti njegov obisk.
	225. Obiskati sestro v Velenju.
	227. Obiskati svoj dom in sosede.
	228. Obiskati sestro M.
	231. Nekdo naj pokliče brata in sestro, da prideta na obisk.
	234. Več pogovorov z domačimi.
	235. Vsaj 1 krat na kosilo skupaj s hčerko, mamo in bivšo ženo.
	236. Biti sam s hčerko, brez prisotnosti bivše žene.
	241. Obiskati prijatelje v dnevnem centru Šent.
	242. Več pogovorov.
	248. Pogosteje obiskovati sorodnike in na obisku ostati vsaj nekaj dni.
	250. Druženje z vrstniki.
	260. Obiskati brata v Slovenski Bistrici.
	261. Pogovori s sestro J. in J. W.
	273. Pogovor z določenimi uslužbenci vsaj 1 krat tedensko.
	283. Več pomagati bratu.
	284. Biti več doma.
	294. Pogovori z D.
	297. Večkrat me peljati na mamin grob.
	299. Pogosteje obiskovati brata v Rogaški Slatini.
	304. Pogostejši obiski mame.

	309. Pogovori s sestro N. J. ali z J. W.
	314. Obiskati grob prijatelja P. M. v Grižah, 1 krat na dva meseca.
	316. Iti domov 1 krat mesečno.
	319. Nekdo naj me pelje domov.
	320. Ne dobivati več bratovih obiskov, ker mi druženje z njim ne ustreza.
	322. Imeti punco.
	324. Vzpostaviti stik s sinom in ogled košarkarske tekme, na kateri igra.
	326. Ponovno vzpostaviti stik s prijateljicama S. in D.
	skupaj ciljev: 85
INTERESNE DEJAVNOSTI	1. Spremstvo na prehodu okoli doma.
	2. Obisk bazena poleti; plavanje in sončenje.
	3. Zapeljati se skozi Celje, mimo podjetja, kjer sem delala, da bi videla, kako je zdaj.
	7. Izdati zbirko poezij oz. pesmi.
	8. Nekaj izvodov zbirke dati sorodnikom.
	9. Najti sponzorje za financiranje izdaje zbirke.
	10. Vsaj 3 krat letno na plavanje.
	12. Zbirka poezij naj vsebuje vsaj sto pesmi. Naj jih bo čim več objavljenih.
	13. V zbirki naj bo objavljena tudi pesem za družino.
	15. Večkrat v kino in gledališče.
	23. Igrati družabne igre.
	27. 1 krat na dva ali tri tedne plavati v bazenu.
	34. Večje plačilo za delo.
	37. Iti v samostan sv. Križa v Šentjakobu blizu Domžal. Tam sem bivala tri leta.
	42. V domu postaviti kapelo za opravljanje verskih obredov ter večkrat povabiti kakšnega duhovnika ali usmiljeno sestro.

	43. Iti na srečanje <i>Vera in luč</i> .
	44. Iti zvečer samostojno v Celje z nekom, ki je iz Celja, ter se vrniti nazaj s taksijem.
	45. Občasno iti v gledališče.
	48. Imeti več denarja.
	56. Iti na Plitvička jezera.
	57. Iti na morje, še enkrat, za en dan.
	60. Večja žepnina.
	65. Ne delati žičk.
	66. Za božič postaviti jaslice v sobo.
	67. Bedeti za novo leto.
	68. Iti na krajši pohod.
	69. Večkrat plesati.
	74. Več družabnih iger.
	77. Peljati me na daljše sprehode.
	78. Več glasbenih prireditev.
	84. Pogosteje na ribolov.
	89. Sprehodi z vozičkom.
	95. Peljati me na sprehod okoli hiše, kadar je lepo.
	96. Še naprej hoditi k maši v domu.
	111. Iti v gledališče, ogled smešne predstave.
	122. Ogled bivalnih enot.
	123. Delati v delovni terapiji pri L.
	124. Trenirati karate na samem.
	125. Smučati.
	130. Vsaj 2 krat letno obiskati toplice Laško za 10 dni.
	133. Samostojno na sprehod okoli doma.
	136. Kopati se v bazenu.
	145. Iti na morje z Domom.

	146. Vsako leto za 4–5 dni, pred 1. novembrom iti k Hrvatom v Zagreb.
	147. Vsakodnevno dobivati časopis.
	153. Večkrat me peljati ven na sprehod.
	157. Iti na potovanje z J. W.
	166. Kakšna deklica ali uslužbenka naj mi bere iz časopisa.
	169. Iti k maši, skupaj z E. B. v Vojnik.
	173. Vsak dan na svež zrak.
	178. Gledati risanke ali lutkovno predstavo v Domu ali po televiziji.
	181. Iti na sprehod.
	182. Plesati na domačo muziko.
	187. Pogledati, kaj vse imajo v Celju.
	190. Ponovno iti na razstavo rož v Mozirski gaj.
	193. Ponovno iti na izlet na Brezje s sorodniki, ko bo toplo.
	205. Iti na krajši izlet.
	206. Delati na vrtu, za denar, za nakup cigaret.
	208. Iti na izlet z Domom. Sestra K. naj obvesti, kdaj bodo izleti.
	210. Iti na morje.
	211. Pogledati še bivalno enoto na Polzeli.
	212. Občasno na pohod.
	213. Na bowling vsaj 3 krat na leto.
	217. Boljše plačilo za delovno terapijo.
	223. Več izhodov.
	226. Iti na morje z Domom.
	232. Iti k maši v Prebold. Naj pelje A.
	237. V novoletnem času ogled Celja ali Ljubljane.
	238. Iti na morje s skupino.
	239. Občasno iti na razstave.

	240. Aktivno se vključiti v šport. Vsaj 4 krat letno v hribe in na bazen.
	244. Najmanj 1 krat letno obiskati toplice za najmanj 1 teden.
	247. Ustanoviti skupino, ki bi temeljila na duhovnosti, v okviru katere bi organizirali izlete v cerkve in muzeje ter diskutirali o doživetem.
	249. Povišati žepnino na 50 EUR.
	255. Igrati košarko na kakšni srednji šoli z vrstniki.
	256. Večjo žepnino.
	262. Igrati šah 1 krat mesečno.
	263. Delati v delavnici po izboljšanju počutja.
	266. Še naprej hoditi na morje z Domom.
	267. 2–3 krat letno na ribolov s skupino iz Doma.
	276. Večkrat na ribarjenje z Domom ali kakšnim ribičem.
	277. Organizirati likovno kolonijo slikarjev, katerih dela bi se potem prodala, denar pa bi uporabili za uporabnike, za uresničitev njihovih želja.
	278. Obiskati inštruktorske delavnice v drugih domovih.
	279. V naslednjem letu obiskati VDC Šentjur.
	280. V naslednjem letu si ogledati tudi nov vzgojni park v Vrbju.
	285. Iti na <i>Vero in luč</i> vsak mesec s svakinjo ali s kom iz Doma.
	286. Še več delati. Grabiti seno na travniku.
	288. Igrati <i>Človek ne jezi se</i> .
	290. Iti na morje.
	292. Ogledati si bivalne enote.
	296. Več izletov in J. W naj osebno obvesti o izletih.
	298. Dobivati več žepnine.
	300. Iti v muzej v Preboldu.
	303. Gledati še več športa na televiziji.
	311. V delovni terapiji barvati tudi z voščenkami.

	313. Večkrat na koncert domačih ansamblov, vedno, ko je glasbeni abonma.
	317. Iti ven po kosilu, na cesto proti Ponikvi.
	318. Iti na grad in na grobove v Celju ter k možu.
	323. Poslušati nastope v jedilnici Doma.
	325. Ogled Ljubljanskega gradu.
	skupaj ciljev: 100

4.3 MERJENJE FREKVENCE CILJEV PO KATEGORIJAH

V tem koraku sem primerjala cilje znotraj posameznih kategorij in jih po sorodnosti razvrstila še na posamezne podkategorije. Potem sem jim določila še frekvenco, torej pogostost pojavljanja. Na tak način sem dobila pregled nad bistvenimi potrebami stanovalcev.

Tabela 3: Merjenje frekvence v kategoriji Interesne dejavnosti

KATEGORIJA	PODKATEGORIJE	ZAPOREDNA ŠTEVILKA CILJA	ŠT. CILJEV	CILJI SK.
INTERESNE DEJAVNOSTI	Cilji, vezani na različne kulturne aktivnosti.	7, 8, 9, 12, 13, 15, 45, 67, 69, 78, 111, 147, 166, 178, 182, 239, 277, 300, 311, 313, 323	21	100
	Več ekskurzij in izletov.	3, 44, 56, 68, 146, 157, 187, 190, 193, 205, 208, 212, 223, 237, 280, 296, 318, 325	18	
	Več športnih aktivnosti.	2, 10, 27, 84, 124, 125, 136, 213, 240, 255, 267, 276, 303	13	
	Cilji, vezani na delo in plačilo v domu.	34, 48, 60, 65, 123, 206, 217, 249, 256, 263, 286, 298	12	
	Več rekreacije.	1, 77, 89, 95, 133, 153, 173, 181, 317	9	
	Cilji, vezani na različne verske dejavnosti.	37, 42, 43, 66, 96, 169, 232, 247, 285	9	
	Letovanje na morju ali v toplicah.	57, 130, 145, 210, 226, 238, 244, 266, 290	9	
	Na obisk v bivalne enote in podobne institucije.	122, 211, 278, 279, 292	5	
	Igrati družabne igre.	23, 74, 262, 288	4	

Največ ciljev uporabnikov je vezanih na želje po različnih **interesnih dejavnostih**, skupaj 100 ciljev. Od tega največ na *kulturne aktivnosti* (skupaj jih je 21), in sicer večkrat iti v gledališče in kino, na razstave, večkrat plesati, poslušati več glasbenih prireditev v Domu, iti na koncerte domačih ansamblov, gledati lutkovno predstavo v Domu, organizirati likovno kolonijo slikarjev (katerih dela bi se prodala, denar pa bi šel za uresničitev želja uporabnikov), izdati svojo pesniško zbirko, bedeti za novo leto, dobivati najnovejši časopis, poiskati nekoga, ki bi bral iz časopisa, v delovni terapiji barvati tudi z voščenkami.

Sledijo želje, da bi v Domu *organizirali še več izletov in ekskurzij* (skupaj 18 ciljev). Uporabniki si želijo pogosteje na izlet z Domom in na krajše pohode, na ogled kakšnega od gradu. Kot zeleno mesto za ekskurzije je največkrat omenjeno Celje, enkrat pa tudi izlet na Plitvička jezera, v Zagreb, Mozirski gaj, Brezje ter Vrbje (zaradi ogleda novo vzgojenega parka). Nato sledijo cilji, ki se nanašajo na več *športnih aktivnosti* (skupaj 13 ciljev). Od športnih aktivnosti si uporabniki najbolj želijo pogosteje hoditi na plavanje in na ribolov. Nato pa še trenirati karate, smučati, vsaj štirikrat letno iti v hribe, trikrat letno iti na bowling, poiskati soigralca za igranje košarke na kakšni od srednjih šol ter spremljati še več športa po televiziji.

12 ciljev uporabnikov se nanaša na *delo v domu in plačilo*. Štirje cilji so delati še več kot do zdaj in eden cilj je prenehati delati. Osem ciljev je pa želja, da bi se plačilo povečalo, saj uporabnikom ne zadošča za zadovoljitev potreb.

Nato sledijo cilji, ki se nanašajo na *rekreacijo* (skupaj 9 ciljev), gre predvsem za želje po pogostejših sprehodih v neposredni bližini doma. Tu so tudi cilji, ki so vezani na *različne verske dejavnosti* (skupaj jih je 9). Ti so: udeleževati se srečanj *Vera in luč*, še naprej hoditi k sv. maši v domu, iti k sv. maši tudi izven doma (v Prebold in Vojnik), v domu postaviti kapelo za opravljanje verskih obredov in večkrat povabiti duhovnike in redovnice na obisk, ustanoviti skupino, ki bi temeljila na duhovnosti, postaviti jaslice za božič v sobo, ponovno iti v samostan sv. Križa v Šentjakobu blizu Domžal. Poleg teh so še cilji, kateri se nanašajo na *letovanje na morju ali v toplicah* (skupaj jih je 9), gre pa za želje, da bi se še naprej hodilo na morje z Domom in pogosteje v toplice.

5 ciljev uporabnikov je *obiskati in si ogledati bivalni enoti in tudi druge podobne institucije*. Trije cilji so tako ogledati si bivalni enoti, eden obiskati VDC Šentjur in eden ogledati si, kaj uporabniki delajo v delavnicah v drugih domovih. 4 cilji so *igrati družabne igre*. Od tega sta dva cilja želja, da bi jih igrali še pogosteje, eden je poiskati soigralca za šah in eden igrati *Človek ne jezi se*.

Tabela 4: Merjenje frekvence v kategoriji Bivanje v Domu

KATEGORIJA	PODKATEGORIJE	ZAPOREDNA ŠTEVILKA CILJA	ŠT. CILJEV	CILI SK.
BIVANJE V DOMU	Cilji, vezani na prehrano v Domu.	11, 17, 18, 32, 33, 52, 64, 100, 101, 107, 121, 139, 143, 148, 151, 154, 167, 180, 195, 196, 198, 215, 221, 229, 230, 233, 245, 246, 253, 254, 270, 289, 293, 295, 301, 308, 312, 321	38	90
	Cilji, vezani na spremembe v sobi, v kateri uporabniki bivajo.	22, 39, 40, 46, 50, 53, 55, 81, 83, 86, 88, 116, 162, 171, 172, 184, 191, 192, 219, 220, 257, 268, 291	23	
	Cilji, vezani na organizacijske spremembe v Domu in ureditev skupinskih prostorov.	14, 16, 70, 90, 103, 117, 142, 144, 258, 264, 269, 271, 272, 274, 275, 281, 282	17	
	Oditi iz doma.	29, 30, 58, 92, 110, 138, 174, 216, 222, 251, 302, 305	12	

Sledijo cilji, ki so vezani za **bivanje v Domu**. Teh ciljev je skupaj 90. Od tega se največ ciljev (skupaj 38) nanaša na *prehrano in spremembo jedilnika*. Ti cilji predstavljajo predvsem želje, katero hrano bi radi jedli pogosteje. Največ želja je jesti več sladkega (torte, palačinke, sladoled, bonbone ...), nato več sadja (jabolk, pomaranč, mandarin, grozdja, banan, sladkih hrušk, fig), več

mesa in mesnih izdelkov (govedino, ocvrtega piščanca, klobase, pašteto, pečenice, čevapčiče), več kruha ter večkrat jesti tudi pico, sendvič in testenine. Poleg tega, kaj bi radi jedli pogosteje, uporabniki navajajo tudi druge stvari, ki so povezane s prehranjevanjem, in sicer, da bi zavod ponudil stanovalcem tri različne menije dnevno, večje količine obrokov, da bi hrano tudi narezali in ne samo pasirali, da stanovalci ne bi kupovali hrane v trgovini, ker jo potem puščajo pri obrokih, lepši odnos kuharic do stanovalcev in možnost, da se v kuhinji stanovalcem omogoči shranjevanje njihove hrane.

Nato sledijo cilji, ki so vezani na *spremembe v sobi*, v kateri uporabniki bivajo, torej na ožje bivalno okolje (skupaj 23 ciljev). Iz naštetih ciljev je razvidno, da uporabniki želijo imeti predvsem več osebnih stvari v sobi. Najpogosteje se pojavlja cilj imeti v sobi televizijo in/ali radio, potem pa še imeti fotografije sebe in svojcev ter svojo lončnico in svojo uro na steni. Cilji, vezani na zamenjavo pohištva v sobi, so predvsem želja po novem ležišču in pridobitev dodatne omare za obleke. Ostali cilji so še prepleskati stene sobe v svetlo zeleno barvo, bolje čistiti stranišča, da ne bi smrdelo v sobo, prestaviti se v sobo na sončni strani, dobiti vlažilce zraka za radiatorje, imeti mir v sobi in dobiti svojo sobo.

Sledijo cilji, ki so vezani na *organizacijske spremembe v Domu in ureditev skupinskih prostorov* (skupaj jih je 17). Največkrat se pojavi želja, da bi bolje ogrevali sobe v zavodu, saj je stanovalcem pozimi hladno in da bi cena bivanja ostala ista oz. bi se znižala. Potem pa sledijo cilji, da bi bilo obveščanje o dogajanju v Domu boljše, poenotenje cen v kantini s cenami v trgovini, da bi popravili stranišče, še več rož v domu, da bi v jedilnici imeli na mizi tudi prte in ne samo trakove, okrasitev prostorov v prednovoletnem času in postavili jaslice v avlo doma, poživitev skupinskih prostorov s slikami, nakup konja v Domu, ureditev okolice ter izgradnja ute za zaščito pred soncem.

12 ciljev uporabnikov je za vedno *oditi iz doma*, in sicer preseliti se v drug (podoben) zavod, preseliti se nazaj domov, preseliti se v bivalno enoto ter preseliti se nekam, kjer živijo mlajši ljudje.

Tabela 5: Merjenje frekvence v kategoriji Stiki

KATEGORIJA	PODKATEGORIJE	ZAPOREDNA ŠTEVILKA CILJA	ŠT. CILJEV	CILI SK.
STIKI	Pogosteje obiskovati svojce	19, 59, 99, 113, 114, 126, 134, 140, 155, 163, 179, 186, 202, 207, 225, 227, 228, 248, 260, 283, 284, 299, 316, 319	24	85
	Več stikov s svojci in njihovih obiskov.	20, 47, 71, 72, 93, 104, 109, 118, 119, 129, 158, 175, 188, 199, 203, 209, 231, 234, 235, 236, 304, 320, 324	23	
	Več stikov s stanovalci in prijatelji.	36, 38, 49, 63, 94, 120, 141, 160, 170, 176, 183, 189, 241, 242, 250, 294, 322, 326	18	
	Več stikov z zaposlenimi.	25, 41, 76, 80, 105, 115, 152, 204, 261, 273, 309	11	
	Iti na grobove svojcev.	4, 21, 26, 54, 98, 165, 177, 297, 314	9	

Ciljem, ki se navezujejo na bivanje v domu, sledijo **cilji po socialnih stikih**, torej druženju z drugimi ljudmi. Teh je skupaj 85. Pokazalo se je, da si uporabniki še najbolj želijo *pogosteje obiskovati svojce* (skupaj 24 ciljev). Nekateri so povedali tudi, kako pogosto si želijo obiskovati svojce (»h hčerki vsaj štirikrat na leto«, »k sestri v Kočevje vsaj enkrat letno«, »vsakega obiskati enkrat letno«, »sorodnikom bi šel še pogosteje, zdaj grem skoraj enkrat na mesec«, »domov k bratu, enkrat na mesec«, »domov bi šla enkrat mesečno«), kako bi šli do svojcev (»peljal bi me brat«, »enkrat se peljati domov z avtom«, »nekdo me naj pelje«), kdaj bi šli (»ko bo lepo vreme«, »za praznike«, »ko bo topleje«) in kako dolgo bi radi ostali pri svojcih (»ostati pri njej (sestri) vsaj en teden, da bi se lahko pogovarjali«, »iti domov za več dni, k sestri«, »iti za praznike domov, za dva dni«, na obisku ostati vsaj nekaj dni«).

Sledijo cilji *imeti več stikov s svojci in več njihovih obiskov* (skupaj jih je 23). Največ ciljev uporabnikov je vezanih na željo, da bi jih otroci, bratje in sestre, starši, tete in drugi svojci

pogostejše obiskovali. Nasprotno pa je en cilj želja, da uporabnika ne bi več obiskoval brat, ker mu v njegovi družbi ni prijetno. Ostali cilji so še ponovno vzpostaviti stik z bivšo ženo, vzpostaviti stik s sinom, zbližati se z bivšim možem, obvestiti brata in sestro o morebitnem odhodu v bolnišnico, dogovoriti se za kosilo s hčerko, mamo in bivšo ženo ter biti sam s hčerko, brez prisotnosti bivše žene.

Nadalje si uporabniki želijo še *več stikov s stanovalci in prijatelji* (skupaj 18). Od tega največ družiti in pogovarjati se z določenimi stanovalci in prijatelji, ki so jih uporabniki navedli, sledijo želje biti skupaj v sobi z določenimi stanovalci ter imeti sopotnika na sprehodih, povabiti prijatelje na kavo in pico, družiti se z mladimi ljudmi, imeti punco, obiskati prijatelje v dnevnem centru Šent.

Stikom s stanovalci in prijatelji sledijo *stiki z zaposlenimi* (skupaj 11 ciljev). Od tega jih je največ izrazilo željo, da bi se radi več pogovarjali z medicinskimi sestrami in negovalkami, nato pa še s fizioterapevtko, z delovno terapevtko in prostovoljko.

Uporabniki so izrazili želje po obisku svojcev, ki niso več med živimi, torej *iti na grobove svojcev* (skupaj 9 ciljev). Uporabniki imajo pokopane svojce po različnih krajih v Sloveniji, eden grob je celo v Bugojnu (Bosna in Hercegovina). Nekateri so povedali, kako pogosto si želijo na grobove (»enkrat letno«, »rada bi šla dvakrat letno«, »enkrat na dva meseca«).

Tabela 6: Merjenje frekvence v kategoriji Skrb za sebe

KATEGORIJA	PODKATEGORIJE	ZAPOREDNA ŠTEVILKA CILJA	ŠT. CILJEV	CILI SK.
SKRB ZA SEBE	Izboljšanje zdravja in dobro počutje.	5, 35, 61, 79, 82, 91, 127, 137, 149, 150, 156, 159, 168, 197, 201, 214, 218, 243, 259, 310, 315	21	51
	Cilji, vezani na željo pridobiti nova znanja in poglobiti že obstoječa.	31, 73, 75, 128, 135, 161, 194, 224, 252, 307	10	
	Razpolagati z denarjem.	51, 62, 97, 108, 132, 265, 306	7	
	Cilji, vezani na tehnične pripomočke, ki jih uporabniki nujno potrebujejo za življenje.	6, 24, 28, 102, 106, 131, 287	7	
	Skrb za obleko in zunanji videz.	85, 87, 112, 164, 185, 200	6	

Nazadnje pa so še cilji, ki so vezani na **skrb za sebe**, skupaj 51 ciljev. Največ jih je vezanih na *izboljšanje zdravja in dobro počutje* (21 ciljev). Ti so masaža telesa, dobivati pravilna zdravila, iti na pregled k okulistu, popraviti zobe, pogosteje hoditi, pogovoriti se s strokovnjakom o težavah z erekcijo, se ne vznemirjati.

Sledijo cilji, ki so vezani na željo *pridobiti nova znanja in poglobiti že obstoječa* (skupaj 10 ciljev), kot so skuhati si kavo, plesti s pravo volno, narediti rezance za ves Dom, več pisati, naučiti se všiti svoje ime na obleko, končati šolanje, še naprej se učiti delati z računalnikom. Sledijo cilji vezani na *razpolaganje z denarjem* (skupaj 7), in sicer nakupovanje v trgovini z živili Košarica, zaprositi za denarno socialno pomoč, kupiti mineralno vodo, kupiti športno majico, kupiti stanovanje.

Uporabniki so navedli tudi nekaj ciljev v zvezi s *tehničnimi pripomočki, ki jih nujno potrebujejo za življenje* (skupaj 7 ciljev). Največkrat je omenjen cilj dobiti zobno protezo, potem pa še dobiti motorni invalidski voziček, popraviti gume na invalidskem vozičku in dobiti očala za branje. Nekaj ciljev je bilo vezanih tudi na *skrb za obleko in zunanji videz* (skupaj 6), in sicer dobiti cikle z nizkimi podplati, tople nogavice, pomoč pri obuvanju nogavic za žile, v pralnici naj bolje pazijo na perilo ter poskrbeti za frizuro.

5 RAZPRAVA

Iz ciljev stanovalcev bi lahko sklepala, da so stanovalci v splošnem zadovoljni z življenjem v Domu Nine Pokorn Grmovje. Nekateri so to tudi jasno izrazili. Za izboljšanje kvalitete življenja pa si na prvem mestu želijo še več t. i. interesnih dejavnosti, s katerimi bi zapolnili svoj prosti čas. Čas v zavodih mineva bistveno drugače kot v običajnem okolju. Uporabnike pogosto spremlja močan občutek, da je čas v ustanovi izgubljen. »Težavi, ki mu jo povzroča totalna ustanova, nista toliko strogost in togost, kot občutek, da je čas zapravljen, neporabljen« (Flaker, 1998: 34). Dnevi so si med seboj precej podobni, monotoni in zato je vsakršna popestritev dobrodošla. Med omenjenimi dejavnostmi za preživljanje prostega časa najbolj prevladujejo želje po udejstvovanju na različnih kulturnih dogodkih, kot so obiski gledališča, kina, razstav, različnih koncertov ... Zelo radi se udeležujejo tudi ekskurzij in izletov, zato imajo potrebe po še več takšnih dogodkih. Prav tako so tudi potrebe po športnih aktivnostih. Športne aktivnosti, ki jih izvajajo, so plavanje, jezdenje, smučanje, namizni tenis, odbojka, jutranji tek, kolesarjenje, obiski fitnes centra, igre na snegu, ribarjenje in ples. Nekatere od teh aktivnosti izvajajo v zavodu oz. njegovi bližnji okolici, druge pa izven zavoda. Že več let uspešno sodelujejo z nekaterimi športnimi organizacijami v kraju bivanja oz. v občini (ŠD MAT Šempeter, ZKŠT Žalec, KS Galicija) (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2007).

Pravica do plačanega dela jim je v Domu zagotovljena preko t. i. industrijskih delavnic. V ciljih, z izjemo enega, navajajo, da želijo, da bi dela bilo še več. Samo en stanovalec je izrazil željo, da ne želi več delati. Več kot samega dela pa navajajo, da si želijo večjega plačila. Iz ciljev je razvidno, da jim veliko skrbi povzročča prav denar; ali ga bodo imeli dovolj za nakup priboljškov, kot so kava in cigarete. Zato so nekateri pripravljeni delati še več, samo da bi več zaslužili. Sklepamo lahko, da je glavni motiv za delo prav zaslužek, ki ga Goffmanova totalna ustanova ni imela. Pomemben dejavnik, ki jih motivira za delo, ostaja tudi preganjanje dolgočasia (Goffman, 1961). Delo jim med drugim tudi omogoča, da se zamotijo in tako premagujejo dolgčas, ki vlada na oddelku. Pomembna je tudi potreba po rekreaciji, predvsem po sprehodih v neposredni okolici doma.

Velik pomen v življenju marsikaterega stanovalca ima tudi vera, zato so pogosti tudi cilji, ki se nanašajo na različne verske aktivnosti. Ti so predvsem še nadaljnje udeleževanje pri sv. maši, tako v domu kot tudi izven njega. Pojavi se tudi želja, da bi v domu uredili kapelico, v kateri bi lahko nemoteno opravljali verske dolžnosti.

Stanovalcem so v posebno veselje tudi letovanja na morju, ki jih v ciljih pogosto omenjajo in se jih želijo še naprej udeleževati. Glede na interes stanovalcev strokovni tim na začetku leta predvidi obliko in število letovanj. Vsako leto tako izvedejo letovanje na morje (dve do tri skupine) in v hribih (tri skupine, ena je v zimskem času in je namenjena ciljni skupini – smučarjem) (Dom Nine Pokorn Grmovje, 2007).

Stanovalci imajo tudi želje po ogledu drugih bivalnih enot in obisku podobnih institucij, ker jih zanima, kako poteka življenje in delo v le-teh. Pogosteje pa bi se šli tudi družabne igre.

V okviru delovne terapije, ki jo izvajajo v Domu, ponujajo med drugim široko paleto namenskih aktivnosti v ožjem in širšem življenjskem okolju ter celo vrsto socioterapevtskih aktivnosti. Interesne aktivnosti v ožjem življenjskem okolju so npr.: branje, kartanje, igranje šaha, ročna dela. Interesne aktivnosti v širšem življenjskem okolju pa sprehodi, pohodi, potovanja, krajši in daljši izleti, letovanja na morju in v hribih, smučanje, plavanje v letnih kopališčih, sprejemljive športno-razvedrilno-rekreativne aktivnosti ... Socioterapevtske aktivnosti obsegajo pisanje, zabavo, obiskovanje razstav, obisk gledališča ter kina, aktivno in pasivno spremljanje kulturnih dogodkov v hiši ter lokalni skupnosti ... (Dom Nine Pokorn Grmovje 2007).

Omenjene interesne dejavnosti, ki jih Dom nudi, so v glavnem skupinsko načrtane. Stanovalcem je poleg tega omogočeno, da se vključujejo v nekatere obstoječe aktivnosti v lokalnem okolju, kjer lahko sodelujejo tudi drugi (svojci, prostovoljci, zaposleni ...). Iz pregleda ciljev stanovalcev lahko vidimo, da se velika večina njihovih ciljev nanaša na že obstoječe dejavnosti. Stanovalci sami niso imeli veliko predlogov, kaj bi počeli še poleg obstoječih aktivnosti. Zdi se, da so zadovoljni s tem, kar jim ponujajo, želijo pa si, da bi se te aktivnosti še pogosteje odvijale. Verjetno je temu tako, ker stanovalci kot dolgoletni uporabniki zavodov niso imeli možnosti izbire v življenju, namesto njih so odločali drugi. Posledica tega je pomanjkanje samospoštovanja

in nizko lastno vrednotenje. Zaradi pomanjkanja pozitivnih izkušenj jim primanjkuje motivacije za kakršnakoli prizadevanja. Seligman (1975) pravi takšnemu stanju naučena nemoč. Stanovalci zavodov so torej že navajeni, da ne pričakujejo preveč in to se odraža tudi na njihovih ciljih. Zato se temu primerno cilji, ki so povezani s preživljanjem vsakdana, nanašajo na aktivnosti, ki jih v Domu že ponujajo.

Sledijo želje in potrebe stanovalcev v zvezi z nastanitvijo v Domu. Največ ciljev imajo stanovalci v zvezi s prehrano v Domu. Prevladujejo cilji, katero hrano bi radi pogosteje jedli, ostali cilji pa se nanašajo na nekatere organizacijske spremembe v kuhinji.

Želijo si tudi sprememb v sobi, v kateri bivajo, in največkrat omenjene želje so: imeti več osebnih predmetov v sobi (televizijo, radio, fotografije svojcev ...). Ostale želje so še zamenjava sobe, boljše čistoča sobe, prepleskati stene v svetlo zeleno barvo, zamenjati nekatero pohištvo (ležišče, dodatna omara ...). Prav tako jim ni vseeno tudi za skupinske prostore in zato so med cilje uvrstili tudi predloge za ureditev le- teh. Poleg teh pa imajo tudi pripombe v zvezi z organizacijo nekaterih stvari v Domu. Zanimivo je tudi, da se pojavijo cilji oditi iz Doma, čeprav so se uporabniki najprej opredelili, da vidijo svojo prihodnost v Domu še naprej.

Stiki nam povedo predvsem o tem, kdo so pomembne osebe v posameznikovi socialni mreži. Pri stanovalcih zavodov je ta mreža močno okrnjena, kar se je pokazalo tudi pri stanovalcih Doma Nine Pokorn. Večini so seveda najpomembnejši stiki s svojci. Iz ciljev pa je razvidno, da imajo malo ali pa sploh nimajo stikov s svojci. Zaradi tega zelo trpijo. Želijo si pogosteje na obisk k svojcem in tudi, da bi svojci pogosteje prihajali k njim. Niso pozabili niti na tiste, ki so že pokojni in želijo si tudi na njihove grobove.

Za svojci navajajo, da si želijo še več stikov s prijatelji in stanovalci. Nekateri so izgubili prijatelje, ki so jih imeli od prej, in zato želijo ponovno obnoviti ta prijateljstva. Večina pa kot prijatelje, s katerimi želi imeti pogostejše stike, navaja kar ostale stanovalce. V institucijah je eden od problemov tudi ta, da mora več oseb živeti skupaj in to ne po svoji želji. Kot pravi Flaker (1998: 26) je »življenje v mešani skupini že samo po sebi lahko kontaminirajoče, saj se človek znajde v skupini, ki je ni izbral, kjer mu nekateri niso všeč, pa se je vseeno prisiljen družiti z

njimi«. Na podlagi ciljev, ki so jih navedli stanovalci pa lahko sklepamo, da se medsebojno dobro razumejo. Samo v enem primeru je gospa izrazila, da bi imela v sobi drugo sostanovalko, ker je sedanja žaljiva do nje. Večina jih je torej v Domu našla prijatelje in želijo ta prijateljstva še naprej vzdrževati.

Pomemben del stanovalčeve socialne mreže v instituciji predstavljajo tudi zaposleni. Kot ugotavljata Brandonova (1994), stanovalcem včasih niti ne preostanejo drugi odnosi kot z ljudmi, ki so za to plačani. Pokazalo se je, da imajo z zaposlenimi dobre odnose, še posebej s medicinskimi sestrami, delovnimi terapevtkami in fizioterapevtkami, torej s tistimi zaposlenimi, s katerimi imajo največ stikov. Zato so tudi izrazili željo, da bi se še več družili z zaposlenimi, ki jih omenjajo.

Nazadnje so še cilji, ki odražajo skrb zase, bodisi da gre za fizično bodisi za psihično počutje. Stanovalci si za izboljšanje zdravja in za dobro počutje želijo masažo telesa, ustrezna zdravila, popravila zob, pogostejšega gibanja (hoje) ... Želijo pridobiti nekatera nova znanja in poglobiti že obstoječa, kot so npr. kuhanje kave, pletenje s pravo volno, več pisati, končati šolanje ... Radi bi tudi razpolagali s svojim denarjem in si kupili kakšno stvar samostojno. Potrebujejo tudi nekatere tehnične pripomočke za normalno življenje, kot so zobna proteza, očala, popravilo gume na invalidskem vozičku. Nekaj ciljev je vezanih tudi na obleko in ureditev zunanjega videza, saj jim ni vseeno, kako izgledajo.

6 SKLEPI

Stanovalci v Domu Nine Pokorn v vsakdanjem življenju pogrešajo še več t. i. interesnih dejavnosti oz. si želijo, da bi se le-te pogosteje izvajale. Njihovi cilji in predlogi se nanašajo predvsem na že obstoječe, torej tiste, ki jih v Domu že ponujajo. To pa so različni kulturni dogodki, izlet in ekskurzije, letovanja, razne športne dejavnosti, pohodi.

Sledijo cilji in predlogi, ki se nanašajo na nastanitev in bivanje v Domu. Največ jih je v zvezi s prehrano, in sicer, da bi jim v kuhinji pogosteje postregli predvsem s sladicami in sadjem. So pa tudi predlogi glede organizacijskih sprememb v kuhinji, kot so npr. uvesti več različnih menijev, omogočiti stanovalcem shranjevanje njihove hrane v kuhinji, povečati količino obrokov.

Želje stanovalcev so tudi imeti več osebnih predmetov, kot so npr. televizija, radio, slike svojcev, v sobah, v katerih bivajo. Prav tako pa so tudi želje po boljši organizaciji v Domu, predvsem glede obveščanja o raznih dogodkih in ureditvi skupinskih prostorov, od katerih je največ predlogov o okrasitvi in požitvi le-teh. Nekaj stanovalcev se je pritožilo, da je ogrevanje v Domu slabo, da jih zebe, in predlagalo, da bi se cena bivanja znižala ali pa vsaj ostala takšna, kot je.

Pojavijo se tudi cilji oditi iz Doma (skupaj jih je 12), čeprav so vsi zbrani podatki od stanovalcev, ki so se opredelili, da vidijo svojo prihodnost v Domu. Za tiste, ki se v Domu v prihodnosti ne vidijo, so strokovne delavke Doma pisale individualne načrte in skupaj z njimi iskale možnosti za uresničitev v teh načrtih zapisanih ciljev. Vendar pa so nekateri stanovalci kljub temu kot svoj cilj navedli oditi iz Doma.

Stanovalci zelo pogrešajo tudi druženje, torej kontakte z drugimi ljudmi, predvsem pa s svojci. Največkrat so omenjali, da jih želijo pogosteje obiskovati ter da bi tudi svojci pogosteje prihajali k njim. Pogosteje želijo tudi na grobove pokojnih svojcev. Več časa želijo preživeti z določenimi stanovalci v Domu, ki so jih imenovali, in ostalimi prijatelji.

Radi bi, da bi si tudi zaposleni vzeli več časa za njih. Omenjajo predvsem medicinske sestre, negovalke, fizioterapevtke in delovne terapevtke, skratka tiste zaposlene, s katerimi imajo tudi sicer največ stikov.

V skrbi zase, torej svoje počutje in zdravje, navajajo, da bi potrebovali masažo telesa, ustrezna zdravila, pogostejše gibanje, pregled pri okulistu in zobozdravniku ... Želijo si tudi pridobiti nekatera nova znanja, kot so npr. naučiti se všiti svoje ime na obleko, in poglobiti že obstoječa, kot so še naprej se učiti delati z računalnikom, več pisati. Omenjajo tudi, kako bi razpolagali s svojim denarjem in kako bi ga radi porabili. Največkrat je omenjena bližnja trgovina z živili Košarica. Za normalno življenje nekateri potrebujejo tudi nove pripomočke in pomagala, najpogosteje so omenjali zobno protezo, očala, popravilo invalidskega vozička. Pojavijo pa se tudi želje, da bi bili radi tudi lepo in predvsem udobno oblečeni ter imeli urejeno pričesko.

7 PREDLOGI

V prihodnosti naj bo prioriteta bivanja v Domu večje upoštevanje individualnosti stanovalcev in večja fleksibilnost pravil življenja v Domu.

Pri organiziranju življenja in storitev v Domu je treba izhajati iz posameznikovih trenutnih potreb, ki jih postavlja v svojih ciljih.

Stanovalce je treba spodbujati za sodelovanje pri uresničevanju ciljev, ne glede na to, ali je zato potreben večji ali manjši napor.

Zagotoviti večjo integracijo v lokalno okolje. »*Kombi povezava*« do Žalca bi lahko bila vsak dan ali vsak drugi dan.

Krepitev odnosov med zaposlenimi in stanovalci (skupno udeleževanje pri različnih aktivnostih, skupno pitje kave, skupno obedovanje ...).

Zagotoviti enak standard opreme pri stanovalcih in zaposlenih, od uporabe jedilnega pribora pa vse do sanitarij.

Osebjem zagotavljati usposabljanje za nove oblike dela in pridobivanje novih veščin za delo s stanovalci ter redno supervizijo.

Spodbujati medgeneracijsko druženje in okrepiti sodelovanje s prostovoljci.

Zmanjševati stigmatizacijo in predsodke o stanovalcih posebnih socialnih zavodov, problematika tega področja naj bo del političnih razprav.

8 LITERATURA IN VIRI

8.1 KNJIGE IN ČLANKI

Brandon, D., Brandon, A. 1994. Jin in Jang načrtovanje psihosocialne skrbi. Ljubljana: VSSD.

Cizelj, M., Ferlež, Z., Flaker, V., Lukač, J., Pogačar, M., Švab, V. 2004. Vizija posebnih socialnih zavodov. Delovno gradivo. Ljubljana: FSD in Skupnost socialnih zavodov Slovenije.

Cuder, Maja. 2008. Oblike podpore stanovalcem v posebnih in drugih socialnovarstvenih zavodih pri preselitvi v skupnost. Diplomaska naloga. Ljubljana: FSD.

Dom Nine Pokorn Grmovje. 2007. Dom Nine Pokorn Grmovje (informativno gradivo).

Dom Nine Pokorn Grmovje. 2008. Akcijski načrt za izboljšanje kakovosti dela v Domu. Interno gradivo. Dom Nine Pokorn Grmovje.

Flaker, Vito. 1995. Vizija služb za ljudi z dolgotrajnimi psihološkimi stiskami. Socialno delo 34, 6: 395-400. Ljubljana: VŠSD.

Flaker, Vito. 1998. Odpiranje norosti: vzpon in padec totalnih ustanov. Ljubljana: Založba/ *cf.

Flaker, Vito in sodelavci. 1999. Oblike bivanja za odrasle ljudi, ki potrebujejo organizirano skrb in podporo: analiza in predlog ukrepov. Raziskava za Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Ljubljana: VŠSD.

Flaker, Vito in sodelavci. 2007. Vzpostavljanje osebnih paketov storitev: Poročilo o pilotskem projektu Individualiziranje financiranja storitev socialnega varstva. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Lamovec, Tanja. 1995. Ko rešitev postane problem in zdravilo strup. Ljubljana: Lumi.

Lamovec, Tanja. 1995. Izkupiček hospitalizacije: Načrtovanje razvoja psihosocialnih služb na podlagi potreb z dolgotrajnimi psihološkimi stiskami na področju RS. Ljubljana: VŠSD.

Leskošek, Vesna. 2002. Mesto nevladnih organizacij v socialnem varstvu. Socialno delo 41, 6: 351-363. Ljubljana: FSD.

Mali, Jana. 2006. Koncept totalne ustanove in domovi za stare. Socialno delo, 45, 1/2: 17-27. Ljubljana: FSD.

Mesec, Blaž. 2003. Navodila za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita. Ljubljana: FSD.

Miloševič Arnold, Vida. 2003. Socialno delo s starimi ljudmi (Izbrani članki in referati). Študijsko gradivo. Ljubljana: FSD.

Seligman, M. E. P. 1975. Helplessness: On depression, development and death. San Francisco: Freeman Press.

Smonker, Tea. (2004), Vloga socialnega dela v nevladnih organizacijah na področju duševnega zdravja v skupnosti. Magistrsko delo. Ljubljana: FSD.

Škerjanc, Jelka. 1999. Uresničevanje individualizacije pravic v socialnem varstvu: Poročilo o izidu projekta prijavljenega na razpis o sofinanciranju razvojno raziskovalnih programov MDDSZ 1998 (Končno poročilo raziskave).

Škerjanc, Jelka. 2004. Individualizacija socialno varstvenih storitev in njen vpliv na kakovost življenja uporabnikov. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV.

Škerjanc, Jelka. 2006. Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev: pomen uporabniškega gibanja pri zagotavljanju socialno-varstvene storitve. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Zaviršek, Darja. 1996. Med simbolno polucijo in socialno izključenostjo: prizadetost v Sloveniji. ČKZ, let. XXIV, št. 179: 63-85, Ljubljana.

Zaviršek, Darja. 1997. Socialno delo v Sloveniji (v objemu globalizacijskih in konceptualnih premikov). Socialno delo 36, 1: 43-52. Ljubljana: VŠSD.

Zaviršek, D., Zorn, J., Videmšek, P. 2002. Inovativne metode v socialnem delu. Opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje. Ljubljana: FSD.

8.2 INTERNETNI VIRI

Skupnost socialnih zavodov Slovenije

<http://www.ssz-slo.si/>

9 POVZETEK

Stanovalci Doma Nine Pokorn so ljudje z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju ali učnimi težavami. Dom Nine Pokorn Grmovje jim nudi oskrbo, bivanje in strokovno obravnavo.

S stanovalci v posebnem socialnem zavodu sem se srečala na pobudo As. mag. Jelke Škerjanc, in sicer po uspešno opravljenem individualnem načrtu z uporabnico, ki živi v svojem domačem okolju.

Za lažje razumevanje položaja stanovalcev posebnih socialno-varstvenih zavodov sem v teoretičnem delu naloge najprej proučila, kaj so totalne ustanove, katere škodljive lastnosti imajo za človeka ter kako se je začel proces deinstitutionalizacije. Proučila sem tudi teoretične koncepte in pojme, odgovorne za preobrat pri zagotavljanju dolgotrajnih oblik oskrbe za posameznika. Največ prostora sem namenila metodi individualnega načrtovanja, s pomočjo katere tudi v Domu Nine Pokorn odkrivajo potrebe stanovalcev. Opisala sem nastanek in razvoj metode v svetu in pri nas, njene značilnosti ter podrobneje prikazala tri oblike zapisa po Škerjančevi, ki jih najpogosteje uporabljamo za načrtovanje storitev. Predstavila sem tudi značilnosti posebnih socialnih zavodov kot ene od oblik institucionalnega varstva pri nas in nenazadnje tudi Dom Nine Pokorn, v katerem sem tudi poskušala prepoznati elemente totalne ustanove.

V raziskovalnem delu sem analizirala cilje stanovalcev, ki so jih navedli v svojih ad hoc načrtih. Cilje sem razdelila po sorodnosti v štiri kategorije, ki predstavljajo področja bivanja in delovanja stanovalcev v Domu. Izkazalo se je, da si najbolj želijo, da bi bilo še več interesnih dejavnosti, s katerimi bi zapolnili svoj vsakdan. Želijo si več t. i. kulturnih dogodkov (obiski gledališč, koncertov, razstav ...), ekskurzij in izletov, letovanj ... Veliko je predlogov v zvezi s samo nastanitvijo v Domu, od katerih še posebej izstopajo predlogi v zvezi s prehrano. Stanovalci bi radi tudi več osebnih predmetov v sobi, predloge pa imajo tudi v zvezi z ureditvijo skupinskih prostorov v Domu. Zelo pogrešajo tudi stike, druženje z raznimi ljudmi. Želijo si preživljati več časa s svojci, potem s prijatelji iz Doma in na koncu še z zaposlenimi.

Za izboljšanje počutja želijo masažo, ustrezna zdravila, pridobitev nekaterih novih znanj, razpolagati s svojim denarjem; želijo nove pripomočke (kot so očala in proteza), ki jih nujno potrebujejo za življenje, ter ohraniti urejen videz.

10 PRILOGE

10.1 IZPIS IZJAV STANOVALCEV

E. B.:

- Želim si spremljanje na sprehodu okoli doma.
- Včasih sem trenirala plavanje- prsno 20m. Rada bi šla na bazen poleti, da bi plavala in se tudi sončila.
- Živela in delala sem v Celju. Želela bi si kdaj pa kdaj zapeljati skoti Celje, mimo podjetja kjer sem delala, da bi videla kako je sedaj.
- Tudi mama je živela v domu. Ne vem kdaj je umrla. Želela bi vedeti, kje je grob. Še nikoli nisem bila.
- Slabše vidim. Imam dvojna očala ena za gledanje televizije in branje, druga pa za hojo. Nisem bila pri zdravniku za oči. Bi želela, da me pogleda, če se mi je vid poslabšal.
- Želela bi nove zobe. Nekoliko slabše grizem. Nihče me ne vpraša, če rabim.

P. B.:

- Želim izdati knjigo oz. pesmi. Nimam denarja za natis, upam, da mi bo plačal dom.
- Želel bi tudi nekaj izvodov zbirke dati sorodnikom.
- Želim najti sponzorje za financiranje izdaje zbirke.
- Večkrat letno na plavanje. Kolikor bi se dalo. Vsaj trikrat letno.
- Rad bi, da bi se mi hrana narezala in ne samo spasirala. Vem, da nimajo časa, ampak narezana hrana je dosti bolj okusna.
- Če bi bilo možno, bi želel, da bi urejena knjiga vsebovala vsaj sto pesmi. Veliko mi jih je vseč. Bi želel, da bi jih bilo več objavljenih.
- V zbirki naj bo objavljena tudi pesem, ki sem jo napisal za družino.
- V naši kantini včasih kupim hrano in sok, je pa dražje kot v trgovini. Fino bi bilo, če bi bile enotne cene.
- Večkrat bi tudi želel v kino in gledališče.

- Pri nas sta odprta samo dva stranišča. Eno je zaprto. Sem že nekajkrat opozoril hišnika. Včasih se komu mudi, pa je nerodno. Želel bi, da se popravi.

J. C.:

- Vse jem rad. Najraje pa jem govedino. Ne vem kolikokrat je tukaj na jedilniku, ampak jaz bi jo rad večkrat jedel. Rad bi jo jedel vsakih štirinajst dni.
- Rad jem tudi jabolka. Tudi teh je premalo. Ker nimam zob, bi morale biti narezane ali naribane. Te bi rad jedel enkrat na dan.
- Rad bi šel, ko bo lepo vreme domov. Peljal bi me brat.

F. C.:

- Želim, da bi večkrat videla hčerko.
- Vsaj enkrat letno bi želela na grob matere, očeta in brata. Pokopani so v Ljubljani. Upam, da se bom spomnila, kje je grob, drugače bom vprašala.
- Želela bi imeti sliko od svoje hčerke. Imela bi jo na nočni omarici.
- Kart ne znam igrati, bi pa mogoče kakšne družabne igre.
- Slabo vidim in bi rada očala. Ne morem brati.
- Rada bi se pogovarjala s kakšno sestro. Mi je vseeno s katero.

B. B.:

- Obiskati grob pokojne matere v Bugojnu.

D. Č.:

- Želim si enkrat na dva ali tri tedne plavati v bazenu.
- Želim si motorni voziček.
- Želim iti od tod v Ljubljano.
- Želim živeti v hiši z mlajšimi.

A. Č.:

- Želela bi sama skuhati na svojem kuharju. Je čisto nov. Odvajalni čaj bi si skuhala.
- Namesto jabolk bi rada jedla za večerjo mandarine, pomaranče ali banane.

- Želela bi si kruh ob kosilu, ko dobim zrezek pa solato.
- Želela bi več plačila za svoje delo. 59 € dobim sedaj.
- Rada bi, da mi razložijo, zakaj moram vsak dan pojesti 12 tablet.
- Govorijo, da bodo iz naših sob naredili dve pisarni. Ne vem kam bodo dali nas. Želim biti z M. M. in M. M. v sobi.

A. D.:

- Želim iti v samostan Sv. Križa v Šentjakobu blizu Domžal. Tam sem bivala tri leta. Najprej pa moram po telefonu najavit, da pridem.
- Želela bi, da bi namesto gospe P. bila v sobi zraven druga oseba. Gospa je žaljiva, saj pravi, da je samo ona normalna in da drugi nismo. To me moti. Če bi lahko zbiral, bi bila v sobi z A. K.
- V sobi je premalo omar za obleke, čeprav imam jaz skoraj največ. Rada bi še eno omaro.
- Rada bi imela nov jogi. Na nov jogi, bi se lahko dala zaščitna prevleka.
- Rada bi se tudi več pogovarjala z uslužbenci, a kaj ko nimajo časa. Najraje bi se pogovarjala z N. in sestro R.
- Bilo bi čudovito, če bi imeli kapelo za opravljanje verskih obredov. V tem prostoru, bi se lahko pogovarjali z duhovniki. Lahko bi povabili večkrat kakšnega duhovnika ali usmiljeno sestro.
- Želela bi na srečanje Vera in luč.
- Zvečer bi šla v Celje samostojno. Šla bi lahko s kom, ki je iz Celja, zvečer pa bi prišla nazaj z taksijem.
- Kdaj pa kdaj bi šla v gledališče, pa velikokrat ne vem, da se gre na predstavo.

E. D.:

- Rada bi imela svetlo zeleno sobo.
- Rada bi, da bi domači prihajali vsaj trikrat na mesec.
- Rada bi, da bi večkrat imela malo več denarja, da bi si privoščila malo več.
- Rada bi ohranila prijateljstvo s stanovalci in z J.
- Gledam televizijo pri prijatelju B. J. Čez čas bo potrebno kupiti novo.
- Včasih sem hodila v trgovino Košarica, sedaj ne morem, ker se slabo počutim. Želela bi, da bi me kdo zapeljal 1x mesečno.
- Zelo rada imam sladoled. Poleti bi želela, da bi ga jedla vsaj enkrat tedensko.

- V svoji sobi bi rada imela radio.
- Že osem let nisem bila na grobu svoje mame in stare mame, ter starega očeta in tete. Vsi so pokopani v Ljubljani na Viču. Želim, da bi šla vsaj enkrat letno na grob, za dan mrtvih ali prej, da ne bo prevelika gužva.

J. F.:

- V sobi smrdi iz WC. Moti me. Naj bo čisto.
- Rada bi šla na Plitvička jezera. Sem imela sliko. Ne vem, kje je to. Če je daleč, mi je vseeno.
- Šla bi na morje, še enkrat, za en dan.
- Čez tri leta bi rada šla domov.
- Rada bi šla na obisk k sestri in bratu v Radmirje.

D. F.:

- Želim si, da bi imel večjo žepnino.
- Želim si, se pozdraviti.
- Rad bi si kupil garsonjero.
- Želim poklicati prijatelje, da pridejo na kavo in pizzo.
- Najraje imam ocvrtega piščanca. Tukaj pa je tu in tam na jedilniku. Želim, da bi bil enkrat na štirinajst dni.
- Ne želim delati žičk.
- Za Božič želim postaviti jaslice v sobo.
- Želim bedeti za Novo leto.

S. F.:

- Rada bi šla na krajši pohod.
- Plešem zelo rada in bi rada še večkrat plesala.
- V domu se odvija veliko dejavnosti, vendar je obveščenost slaba, zadnji hip. Želim, da se vsa dogajanja obvestijo pravočasno, vsaj en dan pred prireditvijo.

V. G.:

- Želela bi, da bi sin večkrat prišel na obisk.
- Želela bi zblížati se z bivšim možem.

- Rada bi pletla s pravo volno.
- Želim si več družabnih iger.
- Rada bi naredila rezance za cel dom.
- Včasih je k meni prihajala prostovoljka Ž. M. Nisem jo videla štiri leta. Rada bi jo videla.
- Rada bi, da bi me kdo vozil na daljše sprehode. Sama se utrudim.
- Želim si več glasbenih prireditev.
- Nočem več jesti tablet. Raje bi vzela injekcijo.
- Preko dneva bi se rada pogovarjala z ljudmi- raznimi. S sestrami, terapevti, negovalkami... Samo, da bi se pogovarjala, vsaj 15 minut na dan.

B. G.:

- Rad bi imel v sobi televizijo.
- Rad bi masažo za križ.
- Rad bi nov jogi.
- Pogosteje bi šel na ribolov.
- Imel bi cokle z nizkimi podplati.

D. G.:

- Rada bi v sobi televizijo.
- Rada bi prišla večkrat na vrsto h frizerki, dvakrat na teden.
- Rada bi nov jogi.
- Rada bi se sprehajala z vozičkom.
- Rada bi še bolj žive lončnice.
- Rada bi šla na masažo na stol ali ročno.

S. H.:

- Tukaj nisem zadovoljna. Rada bi šla domov.
- Želim, da bi me obiskala hčerka. Tukaj ni bila že leto.
- Dolgčas mi je. Rada bi, da bi se kdo z mano pogovarjal. Zelo rada bi se pogovarjala z M. J., ali s kom drugim.
- Rada bi, da bi me kdo peljal na sprehod okoli hiše, kadar je lepo.

- Še vedno bi rada hodila k maši v domu. Da ne bodo pozabili na mene, ko bo maša.
- Rada bi kupila kakšno kislo vodo.
- Mož je pokopan na Vrh pri Laškem. Šla bi prižgat svečo. Nazadnje sem bila 1998, ko je umrl.

S. I.:

- Želel bi hoditi več domov.
- Želel bi več sadja pri malici- grozdje, sladke hruške.

R. J.:

- Želela bi jesti različice pa nimam zob, da bi jih jedla. Sestri pa si ne upam reči, da bi mi narezala.
- Želela bi, da bi mi popravili gume na vozičku.
- Želela bi, da bi bolj kurili, ker me zebe.
- Dolgčas mi je po sinu. Pride bolj poredkoma, ker mora delati. Mu bom sporočila, da naj pride večkrat.
- Rada bi se več pogovarjala z delovno terapevtko A. L. Vsaj enkrat tedensko.
- Hudo je jesti, ker nimam zob. Bi rada, da pride zobozdravnik sem in pogleda, če bi mi jih lahko naredil, da bi lažje jedla.
- Večkrat bi rada jedla palačinke. Vsaj enkrat mesečno, pa jih ne morejo veliko peči.

T. K.:

- Rada bi dodatna oblačila. Prosila bi za socialno pomoč, da bi si kupila dodatna oblačila.
 - Od otrok ne pride nihče na obisk. Včasih je prišla hčerka. Sin pa še ni prišel nikoli.
- Pa sem tukaj že 28 let. S hčerko bi rada prišla v stik. Moja skrita želja je, da bi me obiskal tudi sin.
- Rada bi odšla v drug dom. V Šentjur.
 - Želela bi kdaj v gledališče, gledati kaj smešnega.

M. K.:

- Rada bi, da bi mi vsako jutro pomagali pri obuvanju posebnih nogavic, ki so za žile.
- Želela bi na obisk k hčerki vsaj štirikrat letno.

- Želela bi tudi k sestri v Kočevje vsaj enkrat letno. Želela bi ostati pri njej vsaj en teden, da bi se pogovarjali.
- Želela bi se več pogovarjati z zaposlenimi.
- Rada bi sobo na sončni strani, ker imam rada rože.
- Pozimi slabo greje. Sin bi mi prinesel pečko ali pa grem v drugo sobo.

A. K.:

- Želim, da bi z bivšo ženo vzpostavil stik.
- Želim, da bi me hčerke večkrat obiskale.
- Želim, da bi imel sopotnika na sprehodih.
- Zelo rad jem pizzo. Rad bi jo jedel večkrat, pa nimam denarja. Želel bi večkrat tudi torto, ker imam zelo rad sladko.
- Trenutno sem zadovoljen z bivanjem v domu. Želel pa bi si pogledati hiške v katerih bivajo drugi stanovalci.

Z. K.:

- Rad bi delal v delovni terapiji pri L.
- Rad bi treniral karate na samem.
- Rad bi šel smučat.
- Rad bi šel večkrat domov k mami.
- Rad bi se znebil straha pred ljudmi.

J. K.:

- Želim si, da bi imel svojo kavo in sladkor, da bi si lahko sam skuhal kavo.
- Želim povedati sestri kje sem, da bi me lahko obiskovala. Nujno potrebujem pomoč pri iskanju njene telefonske številke.
- Želim si, da bi vsaj dvakrat letno obiskal toplice za deset dni (Laško).
- Želim si, da bi mi popravili zobno protezo. Imam novo, a mi je prevelika in je ne morem uporabljati.

I. K.:

- Rada bi šla sama v trgovino Košarica dvakrat mesečno.
- Rada bi šla sama na sprehod okoli doma.
- Dobro bi bilo, če bi šla domov za več dni, k sestri.
- Dvakrat na dan bi si sama skuhalo kavo.
- Šla bi se kopat v bazen.

Z. K.:

- Rad bi hodil brez hodulje.
- Če Bog da, bi rad šel kam drugam. V Celje. Sestre so prijazne, a hočem vseeno stran, v drug dom.

J. K.:

- Rad bi večje porcije pri obedih in rad bi za kosilo vedno solato.
- Enkrat bi se želel peljati z avtom domov.
- Rad imam H. Želel bi si biti več z njo, pa me ona ne mara.

B. K.:

- Želel bi v tem domu, ki ima kozolec in ker imamo še nekaj travne površine, da bi imeli konja.
- Želel bi, da bolniki ne bi hodili v trgovino po hrano in cigarete, ker drugače puščajo hrano pri obrokih.

E. K.:

- Želim ostati v domu.
- Želim iti na morje. Ne želim iti sama, ker bi mi bilo dolgčas, šla pa bi z vami. Ko bo oglas, se bom prijavila.
- Rada bi, da bi šla vsako leto za štiri, pet dni pred 1. nov., k Hrvatim v Zagreb.
- Želim, da bi dobivala časopis, ki ne bi bil star več kot dva, tri dni.
- Želim, da bi večkrat dobivali temen štiriozlat kruh, namesto belega.

K. L.:

- Želim, da bi mi v prihodnje, če mi kdo kaj prinese za podpisat, to tudi prebral in razložil, da bi mi povedal kaj to pomeni, da bi vedela kaj podpisujem.
- Naj me prosim enkrat na dan zmasirajo, ko me bodo obračale po hrbtu. Hčerka mi je kupila tekočino za masažo.
- Zelo rada imam šmorn. Vem, da ga imajo radi tudi drugi varovanci. Rada bi ga jedla vsaj enkrat na teden.
- Zelo bi bila vesela, če bi se lahko večkrat pogovarjali z vami (J.W.). Bom zadovoljna kadarkoli boste prišli, ker imate delo.

G. L.:

- Vesela sem, če katera kdaj pride po mene in me pelje okrog. Zelo rada sem zunaj. Bi želela, da bi me večkrat peljali.
- Palačinke imam zelo rada. Posebno, če jih narežeš na rezance in daš v juho. Ko sem bila sama sem si to naredila. Če bi tukaj to hotela, bi rekli »glej jo, kaj si pa ta misli.« Če bi to naredili, bi bila vesela.
- Rada bi šla za praznike domov. Za dva dni.
- Zelo si želim, da bi več trenirala hoditi.

M. L.:

- Želela bi na potovanje z J. W.
- Socialna delavka naj obvesti očeta, da bo večkrat prišel.
- Želim, da bi se vsi imeli radi in da bi bili zdravi.
- Želela bi, da bi me S. obiskoval.
- Želela bi si sama skuhati kavo. Pomagala bi mi J.

L. L.:

- Zelo nemirno spim. Vse me boli in bi si želela nov jogi. Ni nujno, da je Dormeo, samo, da bom dobro spala.
- Želela bi večkrat domov.

- Želela bi tople nogavice.
- Letos nisem bila na pokopališču za Dan mrtvih. Pa bi rada šla. Imam pokopano teto in brata. Rada bi šla dvakrat letno.
- Hodim na bralne urice ge. A. K. Želela bi, da mi še kakšna deklica ali uslužbenka kaj prebere iz časopisa.
- Rada jem sladko. Enkrat bi šla v slaščičarno. Šla bi na Vransko in potem bi še želela, da se me malo pelje po Vranskem.

T. M.:

- Imam sestro M. A., ki živi v Vojniku in ima veliko hišo. Sestra pogosto pride pome. Sem vesela, da grem malo na sprehod. Nimam rada, vendar me sestra pokliče »Terznk«. Sem ji rekla v obraz, da sem jezna, ker me tako kliče in nočem, da me tako kliče.
- Tukaj grem k maši samo, ko je maša v domu. Bi šla z E. B., če bi me kdo peljal v Vojnik.
- Zelo rada se pogovarjam. Rada bi se več pogovarjala z A. T. in O.J.
- Ker ne vidim, bi rada imela v sobi radio, da bi poslušala.
- Omaro bi imela zaklenjeno.
- Vsak dan bi rada šla na svež zrak.

M. M.:

- Želim živeti v domu za stare bliže Ljubljani. Tukaj bi bila rada samo začasno.
- Želim, da pokličete mojo teto, ki živi v hiši, da me pride obiskat.
- Rada bi se več pogovarjala. Hodim v delavnico in h ge. S. Rada bi se z njo več pogovarjala. Pa ne dolgo- malo časa, vsak dan.
- Rada bi obiskala mamin grob.
- Rada bi gledala risanke ali lutke. Fino bi bilo, če bi prišli v dom ali pa bi jih gledala po televiziji.

M. M.:

- Večkrat bi rada šla domov k sinu in snahi.
- Rada bi jedla sendvič in sladkarije.
- Rada bi šla na sprehod.

- Plesala bi na domačo muziko. Včasih sem plesala vsako soboto.

M. M.:

- Želim, da bomo v sobi skupaj z Č. A. in M. M.
- Sliko od sestre bi imela obešeno na steni.
- Iz pralnice ne dobim vedno nazaj svojega perila oz. oblek. Pa imam označeno. Sem bila v pralnici in povedala. Bi prosila naj pazijo.

V. M.:

- Rada bi šla k sestram in bratu. Da bi vsakega obiskala enkrat letno.
- Nikoli nisem bila v Celju. Šla bi pogledat kaj imajo.
- Če bom kdaj v bolnišnici bi rada obvestila sestro in brata.
- Rada bi se več pogovarjala.
- Šla bi še kdaj gledat rože v Mozirskem gaju. Enkrat sem bila. Bilo je lepo.
- Imela bi svojo sliko. Bolj veliko. Na nočni omarici. Nimam nobene take. Imam samo male. Če bi me kdo slikal.
- Včasih sem imela uro pa se mi je pokvarila. Imela bi uro na steni, ker je večja.
- Dolgo je tega kar sem bila na Brezju. Rada bi šla, ko bo toplo. Zopet bi želela iti s sorodniki.
- Rada bi več pisala, da ne pozabim.

L. M.:

- Pogrešam, da med sadjem ni fig. Rada bi jedla tudi bombone.
- Pogrešam, da ni velikokrat tort za desert.
- Rada bi več hodila kot do sedaj. Sedaj hodim samo v fizioterapiji. Rada bi večkrat.
- Želela bi večkrat jesti tudi grozdje.
- Želim, da me pride obiskat moj mož. Tukaj je bil samo enkrat.
- Želim si rjavo barvo las in da mi enkrat mesečno naredijo frizuro.

M. N.:

- Želim si pravilna zdravila, ker se ne počutim dobro.
- Sorodnikom bi šel še pogosteje. Sedaj grem skoraj enkrat na mesec.

- Želim si več obiskov in več stikov preko mobitela.
- Rad bi se več pogovarjal z zaposlenimi.
- Želim si na krajši izlet.

A. P.:

- Rad bi delal zunaj na vrtu, za denar, da bi imel za cigarete.
- Domov k bratu bi šel enkrat na mesec, v Zreče.
- Na izlet bi šel, kamor boste šli v domu. Prosim sestro K., da mi bo pomagala in povedala kdaj bodo izleti.
- Zelo rad bi se pogovarjal z bratom. Rad bi tudi, da pride k meni.

J. P.:

- Nisem še bil nikoli v življenju na morju. Samo delal sem v službi in na kmetiji. Rad bi šel na morje.
- Pogledat bi šel v bivalno enoto na Polzeli. V Žalcu sem že bil pa mi ni všeč.
- Kdaj pa kdaj bi šel na pohod. Rad imam naravo, saj sem celo življenje živel in delal na kmetiji.
- Rad bi še šel na bowling. Želel bi iti vsaj trikrat letno.
- Rad bi si popravil zobe. Težje jem.
- Večkrat bi jedel klobase ali pašteto za zajtrk in večerjo.
- Preselil bi se v dom za stare bližje domu
- Želim dobiti boljše plačilo za delovno terapijo.
- Želim obiskati okulista.
- Želim dobiti vlažilce zraka za radiatorje.
- Želim dobiti lončnico za v sobo.
- Hrana naj bo bolj okusna.

A. P.:

- Rad bi, da me premestijo v dom Polzela. Tja bi šel zato, ker je tam več prevoznih sredstev. Lahko bi šel več naokoli, pa sestre iz Prebolda in Mozirja, bi me lažje obiskovale.
- Dokler sem tu bi šel rad več na izhode, ker če sem tu, samo dremam.

O. P.:

- Všiti svoje ima ne obleke. To bi se rada naučila.
- Rada bi šla k sestri v Velenje.
- Na morje si še želim. Ne bi šla sama. Ni lušno. Šla bi tja kamor bi šli iz doma.
- Rada bi šla pogledat moj dom. Ko bi šla pogledat dom, bi šla na obisk s sosedom.
- Rada bi šla obiskat prvo sestro M., ki dela pri kmetu.

M. P.:

- Želela bi več kruha.
- Želela bi tudi, da bi bilo več mleka in kaj za na kruh namazat.
- Brat in sestra me še nista obiskala. Pravita, da ni bencina. Bi želela, da jih nekdo pokliče.
- Rada bi šla k maši v Prebold. Bi prosila, če me A. pelje.
- Najraje jem kruh, mleko, zelje, krompir, zabeljene žganke iz moke, pa župo tudi. Malo večkrat bi to rada jedla.
- Rada bi se več pogovarjala z domačimi.

B. R.:

- Da bi šel na kosilo s hčerko, mamo in bivšo ženo. Želim si, da bi šli vsaj enkrat. Bom uredil sam.
- Neizmerno sem srečen, ko pride k meni vsake tri tedne hči. Pripelje jo bivša žena. Želim, da bi bila kdaj s hčerko sama.
- Rad bi šel za novoletni čas na ogled Celja ali Ljubljane.
- Želim tudi na morje s skupino.
- Rad imam slike narave. Šel bi kdaj pa kdaj na kakšno razstavo.
- Rad bi se aktivno vključil nazaj v šport. Rad bi v hribe vsaj štirikrat letno, rad plavam. Želim si iti v bazen štirikrat letno.
- Šel bi v Celje v Šent- dnevni center k prijateljem.
- Rad bi se več pogovarjal.
- Ker imam zaradi bolezni težave z erekcijo, bi se želel o tem pogovoriti s kakšnim strokovnjakom.

M. R.:

- Moja želja je, da bi najmanj enkrat letno obiskoval toplice za najmanj en teden. Imam bolečine v križu in verjamem, da me bodo toplice razbremenile bolečin.
- Želim, da bi se kuhinja v zavodu organizirala na način, da nam stanovalcem ponudijo vsaj tri menije dnevno.
- Želel bi tudi, da nam v kuhinji omogočijo shranjevanje naše hrane.
- Želim si, da bi se v zavodu vzpostavila skupina, ki bi delovala v smeri duhovnosti. Organizirali bi izlete v cerkve in muzeje in potem bi diskutirali o doživetem.
- Želel bi si večkrat obiskovati sorodnike. Fajn bi bilo, če bi na obisku ostal vsaj nekaj dni.
- Želel bi, da bi mi povišali žepnino na 50 €, tako da bi imel za cigarete in kavo in mi ne bi bilo treba prenašati pomanjkanja.

A. R.:

- V zavodu najbolj pogrešam svoje vrstnike, mlade ljudi s katerimi bi se rad pogovarjal.
- Najraje bi šel živeti nekam, kjer so mladi ljudje, npr. v kakšno stanovanjsko skupino (Altra, Šent...).
- Želim si, da bi uresničil željo, da bi končal šolanje.
- V zavodu je premalo denarja za priboljške. Tisto kar si s srcem želim, cigarete, kave... Kava iz avtomata bi lahko bila brezplačna.
- Tudi hrana je slaba. Želim si, da bi kuharice boljše kuhale in da bi se lepše obnašale do stanovalcev in stanovalk. Da ne bi bile tečne.
- V zavodu pogrešam športne aktivnosti. Da bi vsak dan kdo šel z mano na kakšno srednjo šolo z vrstniki košarko igrati.
- Ker imam premalo žepnino si želim, da bi imel večjo žepnino, da bi mi zdržala cel mesec (50 €).

R. R.:

- Rad bi imel mir. Ne bi imel v sobi nekoga, ki smrči.
- Rad bi, da ostane cena doma ista.

- Želim urediti zobovje. Slišal sem, da je v Celju zelo dobra zobozdravnica. Ne vem kako se piše. Bom videl kako bo pri tem zobozdravniku, drugače se bom pozanimal kako se piše ta zobozdravnica.
- Z obiski bratom sem kar zadovoljen. Ko bo topleje bom šel v Slovensko Bistrico.
- Včasih se pogovarjam z Š. Z dvajsetimi se tako ne moreš. Mogoče bi želel, da bi se kdaj pogovarjal z sestro J. in J. W.
- Bi bil vesel, če bi prišel kdo, da bi enkrat mesečno igral šah.
- V delavnico k M. bi šel, ko se bom boljše počutil.

J. R.:

- Želim si, da bi se znižala cena sobe, saj moja pokojnina ni dovolj velika za kritje vseh stroškov.
- Za enkratno socialno pomoč bom ponovno zaprosil. Nazadnje sem pred dvema letoma. Želim, da mi pomagate pri sestavi ponovne vloge.
- Želim, da bi še naprej hodil na morje, tako kot sedaj z domom.
- Imam tudi željo, da bi večkrat šel na ribolov dvakrat do trikrat letno. Želim iti s skupino iz doma.

J. S.:

- Želim si svojo sobo. Ko bo mogoče.
- V jedilnici bi želel, da bi bili ponovno namizni prti in ne samo trakovi. Bilo bi mi lepše. Želim tudi, da bi bil vsaj pri kosilu na mizi kompletен pribor.
- Količina tekočine (kava, čaj) naj bi bila večja. Skodelice naj bodo tako velike kot v graščini.
- Moti me, da v domu ni več novoletne okrasitve. Vse premalo je domačnosti. Želim tudi, da bi imeli v avli jaslice. To bi bilo lepo za vse stanovalce in zame.
- Rad bi tudi poživitev vseh skupinskih prostorov (slike,...).
- Rad bi, da bi določeni uslužbenci si kdaj vzeli več časa in se tudi kdaj družili z nami in ne samo med sabo. Rad bi se vsaj enkrat tedensko pogovarjal.
- Moti me tudi neurejena okolica. Velikokrat je zasmeteno, ni gredic urejenih. Urediti je treba parkovni del in tudi mize zraven klopi.
- Želel bi tudi kakšno utico, da bi imeli poleti senco.
- Rad bi šel večkrat na ribarjenje preko doma ali preko kakšnega ribiča.

- Želel bi, da bi se organizirala likovna kolonija slikarjev, katerih dela bi se potem prodala, denar pa bi uporabili za uporabnike, za uresničitev njihovih želja.
- Rad bi, da bi videl kako delajo v inštruktorskih delavnicah v drugih domovih.
- Rad bi obiskal VDC Šentjur. Vabijo me vendar nimam prevoza. Želel bi iti v naslednjem letu, ko bo topleje.
- V naslednjem letu bi želel, da bi si ogledal tudi novo vzgojeni park v Vrbju.
- Obveščanje za razne prireditve je zelo slabo. Ponavadi zadnji trenutek. Na oddelku naj bo oglasna deska, na kateri naj bo jedilnik in program prireditev.
- Želim, da kadar so v domu prireditve, vedno ostane kdo od zaposlenih, da goste sprejme in se od njih poslovi.

S. S.:

- Rad bi več pomagal bratu.
- Rad bi več bil doma.
- Na Vero in luč grem vsak mesec. Vedno pride po mene svakinja. Upam, da bo vedno tako. Če ne bi mogel kdaj iti, bi prosil tukaj.
- Delam v delavnici. Rad bi delal še več. Grabil bi na travniku.
- Rekli so, da bom dobil novo protezo. Pri zobozdravniku sem bil trikrat, sedaj pa nič ne vem o tem.
- Rad bi igral »človek ne jezi se«.
- Ne želim jesti rib. Takrat bi raje jedel kaj drugega.
- Rad bi šel na morje, tudi z vami.
- Rad gledam televizijo. Najraje kake filme. Rad bi imel svojo, a nimam denarja.
- Pogledat bi šel, kje stanujejo tisti, ki so bili tukaj. Če ni daleč bi šel pogledat.
- Večkrat bi pomagal prevažati hrano.
- Rad bi se pogovarjal z D. Ko gre on domov, nimam nobenega takega.

I. Š.:

- Želim, da bi imel več cigaret in kave.
- Želim, da bi bilo več izletov in da mi osebno poveste (J.W.), kdaj bo organiziran kakšen izlet.
- Večkrat naj me peljejo na mamin grob.

- Rad bi, da bi dobival več žepnine.
- V Rogaški Slatini imam brata. Rad bi šel večkrat tja.
- Rad bi šel v muzej v Prebold.
- Zadovoljen sem s hrano. Zelo rad pa imam pečenice in čevapčiče. Imam dieto, vendar bi rad te jedel vsaj enkrat na mesec.
- Rad bi bival v bivalni enoti v Žalcu, če je to možno.

A. T.:

- Rad bi gledal še več športa na televiziji.
- Mama sicer pride enkrat mesečno, ko dobi pokojnino. Pride s taksijem. Večkrat ne more, bi pa rad da bi večkrat prišla.
- Rad bi živel zopet za vedno doma pri mami.
- Sam bi si rad kupil športno majico.
- Rad bi se še naprej učil računalnika z M.
- Zelo rad imam pomfri krompir, testenine, šmorn in pizzo. Rad bi, da bi pogosteje jedel testenine npr. dvakrat tedensko in pizzo enkrat tedensko.
- Včasih bi se rad pogovarjal. Najraje z sestro N. J. ali pa z vami J. W.
- Doma so me klicali »Borči«. Tu pa naj me kličejo po imenu. Bom povedal.

J. V.:

- V delovni terapiji bi rada barvala tudi z voščenkami.
- Rada bi, da bi jedilnik bil drugačen.
- Da bi šla večkrat na koncert domačih ansamblov, vedno ko je glasbeni abonma.
- Da bi večkrat obiskala grob prijatelja P. M. v Grižah. Rada bi šla enkrat na dva meseca.
- Rada bi imela mir, da se ne bi kregali. Če se razkurim, me napadejo živci.
- Najrajši grem domov. Pridejo svojci, če je fešta po mene. Domov bi šla enkrat mesečno.

T. Z.:

- Šla bi ven po kosilu, na cesto proti Ponikvi.
- Šla bi na grad, pa na grobove v Celju do moža.

M. Z.:

- Rad bi, da me kdo pelje na dom.
- Nočem imeti več obiskov brata, ker je smotan.
- Včasih se mi lušta kakšnega prižgat, ker diši.
- Imel bi punco. Všeč so mi blond in močne.
- Rad pojem domače pesmi. Poslušal bi nastope v jedilnici doma.

J. Ž.:

- Želim vzpostaviti stik s sinom D. in rad bi si ogledal košarkaško tekmo, na kateri igra.
- Šel bi pogledat Ljubljanski grad.
- Rad bi spet vzpostavil stik z prijateljicama S. in D.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Marina Marinović vpisana na Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 2002/2003 kot redna študentka izjavljam, da sem diplomsko nalogo z naslovom Cilji stanovalcev kot vodilo za izboljšanje kvalitete življenje življenja v Domu Nine Pokorn Grmovje napisala samostojno s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorja in somentorice.

Datum:

Podpis: